

Per 1395/1991

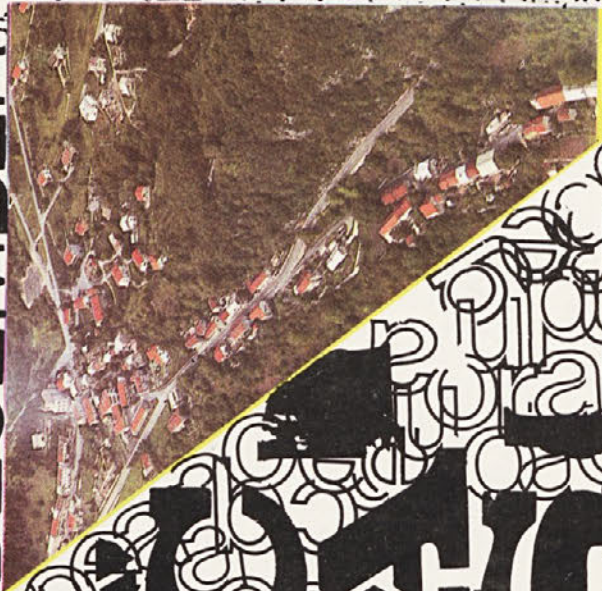
10029753 4

COBISS

GORISKA KNJILJNICA

91
DECEMBER

ODBOR ZA PRIPRAVO NOVOLETNE PROSLAVE

BESEDO IMA UREDNIŠTVO

V roke ste spet prijeli Colski časnik, tokrat že četrtilič - četrto leto zapored. Prelistali ga boste, si ogledali slike, tu pa tam kaj zanimivega prebrali, potem pa se lotili tudi daljšega prispevka. Oblikovali boste svojo oceno, v mislih pohvalili ali pogrjavili posamezne avtorje, se strinjali z njimi, pa tudi ne.

Mogoče pa boste pomislili na to, kako Colski časnik pravzaprav postaja del novoletnega dogajanja, kako se je nekako udomačil na Colu, pa tudi, kako je lepo v mirnem nedeljskem popoldnevu, v toplem in prijaznem domu, zatopljen v branje, z mislimi še enkrat potoniti v čas minulega leta. Opisani dogodki dobijo nov pogled, dobijo pečat avtorja, ki je vihtel pero in zapisal to in ono. Leto je nekako shranjeno, shranjeno v obliki pisane besede, ki je zanesljiva ohranjevalka zgodovine.

Letos nas je bilo več, ki smo oblikovali novo izdajo časnika. Pravzaprav ima Colski časnik vsako leto več sodelavcev, kar je vzpodbudno in pomeni, da je zgoraj opisana trditev smiselna. Vedno več vas je, ki ne odklanjate sodelovanja, še več, letos ste nam nekateri svoje prispevke ponudili kar sami. Vse, kar smo prejeli, boste našli na straneh časnika in tako je letošnja izdaja kar obsežna, hkrati pa tudi bolj raznovrstna. Prav različni avtorji namreč ustvarjajo vsebino bolj bogato in pestro. O tem, kakšni so članki, kakšno branje vam ponujamo, boste, kot že rečeno, presodili sami. Hkrati pa boste razmislili in se mogoče odločili, da za naslednje leto, za naslednjo izdajo tudi vi primete svinčnik v roke in obdelate kakšen dogodek ali zapišete svoja razmišljanja.

Preden končamo zapis, ki ga pravkar prebirate, in odnesemo pripravljeno gradivo v tiskarno, pogledimo še v samo vsebino letošnje izdaje.

Glede na dogodke, ki so zaznamovali minulo leto, smo tudi mi posvetili največ prostora dogajanju v juniju - agresiji na Slovenijo. Za naslov obsežnega prispevka smo si sposodili kar geslo letošnje Colske nedelje - Zadnji žur v Jugoslaviji. Zbrali smo pričevanja in razmišljanja nekaterih krajanov in tudi sami opravili nekaj pogovorov in zapisali posamezne dogodivščine.

Stalne rubrike našega časopisa so tudi letos karseda aktualne. Predsednik Sveta KS Col piše o dogodkih, ki so zaznamovali delo tega organa v minulem letu.

V rubriki Intervjuji se predstavlja novi šef colskega obrata Alpine, za ekskluzivni intervju pa je poskrbel Tomaž Kovšca, ki se je

pogovoril s Pavletom Čelikom, republiškim sekretarjem za notranje zadeve.

V rubriko Prejeli smo, smo tudi letos uvrstili pismo novomašnika. Letos je bil to Bogdan, ki se je tako še enkrat ozrl na dogodke ob novi maši.

Jože Bajc nas še enkrat spominja na letošnjo podoknico, iz Španije pa se je oglasil Branko Leban, ki je šel tja dol med profesionalne rokometaše.

Rubrika Aktualne izpod Križne Gore prinaša nekaj krajših zapisov o aktualnih dogajanjih v naši vasi. Tudi letos vam ponujamo v reševanje križanko, tu pa je tudi nepogrešljiva Kronika colskega dogodka in na koncu še zafrkancija z imenom Guglanje po Colu. To je torej pregled rubrik, ki so v časniku prisotne že od njegovega začetka. Velja pa opozoriti še na naslove nekaterih drugih prispevkov. Kar več strani smo posvetili problematiki okrog sprejemanja programov TV Slovenija. Prebrali boste lahko zanimiv potpis s poti po Skandinaviji, predstavljajo se colske letalci, pokukali pa smo tudi v Pokrajinski arhiv v Novi Gorici in pripravili izbor dogajanja v naši vasi pred štiridesetimi leti.

V Samoboru so letos obnovili zvonik in nabavili nove zvonove, v colske cerkvi pa smo imeli lep koncert...

Fotografije smo letos združili na treh straneh v obliki krajših fotoreportaž o posameznih dogodkih... no, to pa je že skoraj vse za letos.

Letos smo posodobili tehniko izdelovanja časnika. Nič več ni bilo lepljenja in rezanja, torej klasičnega dela. Vsi teksti so bili namreč vneseni v računalnik, Marjan pa se je potem nekaj dni potil in jih s pomočjo programa, ki "dela čudeže", uredil v obliko, ki je sedaj pred nami. Čeprav je bilo sestavljanje časnika na klasičen način sicer naporno, a zanimivo, je pač treba slediti tehniki.

Za konec kratkega uvoda vas torej še enkrat povabimo k branju. Hkrati vam voščimo srečno, uspešno in predvsem zdravo polno novo leto 1992. Temu voščilu, podobno kot vsa leta, tudi letos pridružujemo željo, da bi Colski časnik z zanimanjem prebirali in da bi vam skupaj z novoletno proslavo polepšala praznike.

Uredništvo Colskega časnika

Col, nedelja, 22. december 1991

TRILLEK

Društvo za ohranitev starih običajev

Na Colu imamo od aprila letošnjega leta novo organizacijo - društvo Trillek, društvo za ohranitev starih običajev. Ustanovili smo ga nekdanji mladinci, sedaj pa člani Odbora za pripravo novoletne proslave, ki smo želeli, da naše delovanje tudi nekoliko bolj uradno uredimo. Povod za formiranje v društvo pa je bil še eden. Po preoblikovanju Zveze socialistične mladine Slovenije (kateri smo po lepi socialistični navadi pripadali vsi mladi), v Liberalno - demokratsko stranko so se ukinile tudi osnovne organizacije mladine po vaseh. Vaške mladinske organizacije so s tem izgubile status pravne osebe, izgubile so pravico uporabljati žig, naročilnico, niso več mogle uradno prijaviti plesov in podobnih prireditev. Tistih, ki niso bili kdovekako aktivni, to ni prizadelo, v tistih sredinah, kjer so bili mladi povezani in so aktivno delovali, pa so iskali načine, da to delovanje ponovno formalno - pravno uredijo. V glavnem so se odločali za ustanavljanje mladinskih klubov.

No, pri nas smo se odločili drugače. Novi organizaciji smo hoteli dati neko bolj vsebinsko ime. Glede na našo aktivnost, ki je bila zelo povezana z ohranjanjem starih šeg in navad, smo se odločili, da se za izbiro imena malec bolj potrudimo...

30. aprila letošnjega leta smo se zbrali v pevski sobi v Zadrugnem domu in opravili ustanovni občni zbor društva. Najdaljšo razpravo smo imeli prav v zvezi z izbiro imena. Leteli so različni predlogi, nazadnje pa smo se vsi strinjali z imenom, ki ga je predlagal Janko: društvo Trillek, po imenu ostankov gradu iz rimskih časov. Ker s tem še ni bil pojasnen namen našega delovanja, smo mu dali še dodatno ime - društvo za ohranitev starih običajev, ter začeli zamotan postopek, za uradno registracijo.

Na ustanovnem občnem zboru smo seveda sprejeli statut in pravila in izvolili predpisane organe in vodstvo društva. Predsednik je postal Janko Žgavec, tajnik Sandi Škvarč, Matjaž

Bizjak pa blagajnik. Določili smo okvirni program dela, ki naj bi slonel na dejavnostih, ki smo jih opravljali že do sedaj. Sem spadajo novoletne aktivnosti s Colskim časnikom in novoletno proslavo, miklavževanje, podoknica in Colska nedelja s prikazom peke kruha v krušni peči. Poskusili bomo pripraviti prikaz oglarstva, mogoče pa še kakšen podoben star običaj ali dejavnost.

V program smo zapisali tudi sodelovanje z ostalimi subjekti na vasi - z rokometnim klubom, gasilskim društvom, pevskim zborom, krajevno skupnostjo, obratom tovarne Alpina, Lovsko družino, župnijo in šolo. Svojo aktivnost naj bi torej usmerjali tudi v aktivno sodelovanje ob raznih potrebah, ki nastanejo na vasi.

Želimo si, da bi se v društvo včlanilo čim več krajanov. Pripravili bomo občni zbor in vas povabili zraven.

Sandi Škvarč

DAN V ŽIVLJENJU

Tisti trenutek sem hotel ostati miren, pa čeprav je v meni vse divjalo. Zvedel sem za vpoklic - v vojno.

Zaloputnil sem vrata avtomobila, zagnal motor, navil glasbo in zbežal, zbežal pred samim seboj, pred svojimi mislimi, ki so me dohajale...

Od hiše do hiše sem po obrokih dojemal dogajanje tega dne. Takrat so bili vsi doma, dovzetni samo za glasove iz sprejemnikov. Povsod so me seznanjali z najnovejšimi dogodki, ali pa ponavljali stare, in iz minute v minuto sem bil bolj prepričan, da bo treba noter, čeprav sem to misel tlačil v najgloblji kotiček zavesti.

Delal sem hitro, mrzlično, brez besed, brez komentarjev, bežal sem. In med begom mi je po glavi rojilo eno samo vprašanje, ki sem ga danes že tolikokrat slišal: Ali je to mogoče? Pa najsi je prihajalo iz ožganih kmetijskih ust ali pa iz udrtih solznih oči, povsod je pomenilo eno samo razočaranje in nemoč izigranega človeka in življenja. Delal je, garal, razdal se je, plačeval! Sedaj pa, kakor da je z vsakim zamahom z motiko oplazil tudi samega sebe in vsak kamen, ki ga je trudoma iztrgal zemlji, kot bi mu zopet legel na pleča in ga teži.

Na vse grlo se lahko krohotajo generali tam v belem mestu spricho take metode. Vse so dobili kakor na pladnju, vse, od človeških glav pa do najboljše hrane in najboljšega življenja. Bog ve, ali jim je sploh kdaj bilo kaj do ljudi? Ali niso bili samo vprežna živina za voz, na katerem so se generali in ostala sodrga lagodno peljali in uživali zastonj življenje? Ali niso bili samo olje za mazanje tečajev velikih vrat komunizma, ki jih je pred njimi zapiral in jih puščal v zmotni lagodnosti in nevednosti? Generali so ostareli, osiveli, toda še so dovolj mladi, da se lahko igrajo z letali, tanki, življenji in usodami. Konec koncev je to zadnja prilika, je žetev, ki so jo skoraj pol stoletja sesali iz dlani in čel ljudstva. In v to njihovo igro bodo vložili ves trud, vso zahrbtnost, zvijačnost, prevare, kakor ranjena zver v zadnjih zdihljajih.

Sedaj sem z vso hitrostjo drvel na njihov peskovnik in si ponavljal: „Če mi je tam usojeno, bo pač tam...?!“

Nekako olajšan sem pri Tratniku samodejno zavil levo in vstopil. Eno pive pač ne more škoditi.

Kar precej jih je bilo zbranih okrog televizorja, bila je ravno reportaža iz Črnič. Trije mrtvi! Hm, torej ne krvavijo samo mejni prehodi, kri se razliva naprej... kdo ve do kod?

Počasi pijem pivo in buljim v televizor. Po glavi mi rojijo vse mogoče misli, a na prijateljevo vprašanje, kam sem namenjen, kar se da mirno odgovorim: „A, v rezervo.“ Oči vseh navzočih se zaženejo vame, kot bi me hotele podreti. Ne spominjam se točno, kako sem se takrat počutil, nenadoma sem hotel čimprej spokati in

nekako priti na zborna mesto. Kot da ne bi več spadal sem!? Nagnil sem pivo do kraja in odhitel domov.

Poziv je ležal na mizi in čeprav so ležale na njej še vse mogoče stvari, se mi je pogled zapičil naravnost vanj. Brez besed sem ga prebral, ga vtaknil v denarnico in si začel pripravljati stvari. Še skok pod tuš in že sem s kratkim „žijo“ in nahrbtnikom na rami stopil iz hiše. Razmišljati nisem hotel več. Odločil sem se za avtostop in malodane veselo zakoračil proti križišču, s čudnim občutkom, da vsi gledajo samo mene. Toda, ko se enkrat sprijazniš z dejstvom, ti je lažje, na nekatere stvari se sploh ne oziraš več. S prijateljem, ki me je peljal, sva se skoraj neprisiljeno pogovarjala o vsem mogočem, seveda se je vse vrtelo okrog vojne. Kot v filmu sva čvekala, da bi pač prikrila vsak svoje skrbi in še danes ne vem, ali sva sploh poslušala drug drugega.

Prispela sva. Za vogalom sem zagledal skupino v uniformah. Brez obotavljanja sem se napotil proti njim, vesel, da zopet nekomu pripadam. Večina smo se že poznali in pogovor je nekako stekel. Bil je eden izmed tistih pogovorov, ko iskra preskoči, toda nihče si ne upa pritisniti na plin. Čutiš, kot bi bili vsi eno, natančno se zavedaš, kje si in zakaj, toda o tem noče nihče spregovoriti, ne vem zakaj, morda iz samopomilovanja ali iz strahu. Prizanašaj drugim in sebi.

Vendar tista začetna napetost polagoma mineva. Prihajajo vedno novi, zaslišati je šale in smeh. Nenadoma se mi je zazdelo škoda tako čudovitega popoldneva za tako žalostno enobarvno procesijo različnih ljudi, karakterjev in misli, ki se je zbirala za vogalom. Takoj ti postane jasno, da režim, pa naj se imenuje tako ali drugače, ki zatira posameznikovo mišljenje, ki požira tiste, ki mu pogledajo v dušo in ki hoče iz tisočev in milijonov narediti enega, pridnega, boječega in molčečega človeka, da tak režim nima perspektive, ker ni naraven.

Malo nas je, toda niti dva si nista enaka, človek pa je lahko samo tak, kakršen je. V mislih sem presojal vsakega posebej, kako se bom z njim razumel, kako bo reagiral v morebitnih kritičnih situacijah, in počutil sem se bedasto...

Sploh pa, kakšna vojska smo brez orožja? Nenadoma nas je zaskrbelo, kaj pa če mogoče kdo pride, s čim naj se branimo, ali naj bežimo? Verjetno se ta misel komu sploh ni zdela tako slaba, toda kam bežati, vojna je. Sedaj, ko to pišem in razmišljam o takratnih dogodkih, se mi zdi vse skupaj smešno, toda takrat so se stvari tako obračale, da ni bilo nikomur do smeha. Nekako se začemjaš zavedati, da pripadaš nekemu drugemu življenju in nehanju, in to z vso krutostjo sedanosti, pred neznano, prazno prihodnostjo, v katero bo vsekakor treba vstopiti, in v

resnici mu pripadaš še veliko bolj, kot se zavedaš. Pahnjen si vanj na milost in nemilost usode in najbolje je, da to čimprej spoznaš in sprejmeš.

No, končno smo dobili orožje in strelivo. Dobil sem popolnoma nov avtomat, tipa kalašnikov, in štiristo nabojev. Tedaj sem se spomnil na čase vojaških vaj, ki jih je armada imela okrog naše vasi. Kaj vse bi takrat dal, če bi smel tako puško prijeti v roke, ali če bi dobil vsaj nekaj nabojev, pa čeprav praznih. Sedaj pa bi najraje vse skupaj prijel in vrgel nekam daleč proč.

Usedel sem se med soborce. Razstavljali in čistili smo orožje in naglas razmišljali o tistih štiristotih nabojih, ki jih je vsak imel natlačene v vseh žepih. Ali jih bo treba uporabiti? Mnenja se razlikujejo, vendar jih večina meni, da bi streljali le v silobranu. Nekateri smo še neopredeljeni in verjetno bi še dolgo debatirali, če nas ne bi poklicali na večerjo.

Počasi se napotimo proti šoli. Tedaj nekdo priteče in zakriči: „Vojaška vozila iz smeri Predmeje, v strelce, v zaklon!“ Nihče ni pomišljal niti za trenutek. Zamrl je smeh, debate, večerja je bila v hipu pozabljena. Zaslišati je bilo le težke korake, zvenketanje orožja, šuštenje trave. Iskali smo zaklone, naslone, slišati je bilo pokanje zaklepov. Legel sem za vogal hiše, od koder je bil čudovit razgled na cesto, ki je bila oddaljena slabih sto metrov. Desno in levo so ležali prijatelji. Nekateri so naprožili puške, sam nisem hotel. Do skrajne sile nič. Pred bližnjimi hišami so stali domačini in nas opazovali. Smešno. Tukaj leži stopetdeset ljudi z naperjenimi puškami, ki mrzlično pričakujejo sovražnike, tam pa stojijo ljudje in te gledajo kot v gledališču. Samo še to se manjka, da nam začnejo ploskati.

Obrnil sem se nazaj proti cesti in si ogledoval puško. Lepo „zakočena“ mi je ležala na levem zapestju. Z desno roko sem snel okvir. Naboji so bili brezhibno „postrojeni“ v njem. Porinil sem ga nazaj na svoje mesto. Tedaj sem pomislil: Kdo ve, ali to čudo sploh deluje? Ali bi ubogalo na pritisk na sprožilec? Ne, ne, bil bi prevelik štos, da bi stvar zatajila, takorekoč nemogoče...

Tedaj se je zaslišalo brnenje motorjev. Napetost je narasla do vrhunca. Večina pušk je bilo naproženih, naboji v ceveh in še je bilo slišati pokanje zaklepov. Odločil sem se, da ne bom streljal, toda nikoli ne veš, sicer pa bomo kmalu videli.

Takrat so izza ovinka pripeljala vozila. Pripeljal se je sovražnik v obliki oklepnega transporterja, džipa in dveh pinzgaverjev. Sedaj bi moralo počiti. Nastati bi moral peklenški hrup, krogle bi morale rešetati vozila in ljudi v njih, toda nastala je popolna tišina. Kaj je sedaj to? Bo kdo streljal? Kje je komanda? Zaslišati je bilo polglasna vprašanja, kletvice, sicer pa smo nemo zrl v vozila in drug v drugega. Vozila pa so počasi peljala mimo nas in še naprej. Kmalu je utihnilo tudi brnenje motorjev.

Negotovanja in kletvice so postale glasnejše. Od vsepovsod so prihajali prijatelji, vstajali so iz trave, se kobacali iz grmovja in v gručah hodili proti šoli. Nekateri so s krilečimi rokami in na ves glas izražali svoje nezadovoljstvo nad tem, da smo vozila spustili

naprej, tam pred šolo pa so nekateri že nadlegovali našega oficirja: „Kakšno vojno se pa gremo, pred nos se nam pripeljejo, mi pa jim pustimo lagodno oditi, ali bomo vse tako puščali mimo, ali naj tako dobimo vojno?!“

Oficir sicer ni molčal, toda tudi na ta vprašanja ni odgovoril. Verjetno pa se je dobro zavedal, da bi en sam strel izzval strahotno salvo, ki bi rešetala vozila in za „večerjo“ bi gotovo imeli kakšnega mrtvega in pa premišljevanje o minljivosti življenja.

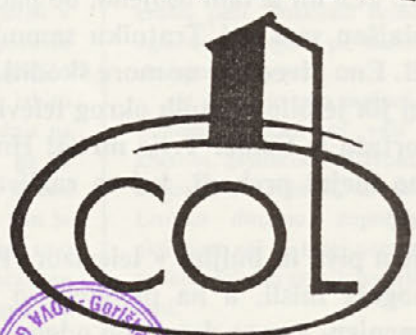
No, na srečo pa so se stvari hitro uredile. Napetost je počasi popuščala, besede so izgubile mržnjo in začeli smo se pogovarjati kakor o dogodku, ki se ga nismo prav lotili. Bili smo presenečeni in se tako tudi obnašali.

Vsekakor pa smo imeli enkratno priložnost, da že prvi dan doživimo ognjeni krst, z vsem, kar spada zraven. Verjetno bi napetost v nas s tem popustila in bi naslednje dni vojne doživeli bolj pripravljeni, bolj sproščeni, bolj zreli, toda držal bi se nas krvav madež, ki bi si ga nekateri težko izbrisali.

Ko sem pozno zvečer, oblečen in s popolno bojno opremo na sebi, ležal na pogradu in lovil spanec, sem razmišljal. Koliko ljudi na tem našem svetu leži sedaj takole in bulji v strop? Ali še slabše, koliko jih je ranjenih, morda pretepenih, morda v zaporu ali nekje do vratu v vodi? Kolikim krvavi srce ob izgubi dragega, kolikim se ob tej uri podirajo svetovi? Nenadoma sem našel prijatelje vsepovsod, po vsem svetu, v vseh časih. In s tisto človeško sebičnostjo sem pomislil, da sem ta dan v življenju preživel, mnogim pa to morda ni uspelo...

Simon Škvarč

TRILLEK

DP29.753/2008

„ZADNJI ŽUR V JUGOSLAVIJI„

Pričevanja Colčanov o agresiji na Slovenijo

„Danes so nam dovoljene sanje, toda jutri se začne nov dan,“ je 25. junija na slavnostni proslavi rekel predsednik novoustanovljene države Slovenije. Vsi Slovenci smo bili preveč srečni, nihče sploh ni pomislil, da je jutrišnji dan tako zelo blizu in da bo tako zelo trd in neusmiljen. Da, naslednjega dne se je začela vojna, čisto prava vojna. Vojne nismo hoteli, bila nam je vsiljena s strani tistih, ki niso hoteli razumeti naše tisočletne želje, da bi živeli samostojno, brez nekoga, ki bi „skrbel“ za nas.

Dogodki so se od tistega dne naprej odvijali z bliskovito hitrostjo. Napadi „jugo vojske“ so se vrstili, vendar je bila naša vojska pripravljena na vse. Svetovna javnost je bila zaprepačena, saj so novinarji poročali o vsem, kar se je pri nas dogajalo. Cel svet je govoril o nas. K nam so prihajale delegacije politikov na najvišjem nivoju. Ljudje so pozabili na delo, sedeli so pred TV ali radijskim sprejemnikom in poslušali, da ne bi zamudili še tako nepomembne informacije.

Najmlajši so se čudili, zakaj so starši tako zaskrbljeni. Niso mogli razumeti zakaj tulijo sirene, če pa nikjer ne gori. Otroci, ki hodijo v šolo, niso razumeli, da vojaki iz vojašnic, s katerimi so se še včeraj tako lepo zabavali, danes streljajo po njihovih domovih. Tisti, ki vojne nismo nikoli doživeli, smo bili zaprepačeni, saj smo ob pripovedovanju zgodb iz II. svetovne vojne pri sebi vedno mislili, da so to pravljice. Pravljice, ki so sicer resnične, vendar se dogajajo drugim, ne nam. Starejši ljudje,

ki so že doživeli vojno ali celo dve, so samo zmajevali z glavami. Oni vedo, kakšne grozote prinaša vojna s seboj.

Da, prav vsak človek je vojno doživel na svoj način, vsakemu je vojna vrezala poseben pečat, ki ga bo hočeš nočeš nosil v sebi vse življenje. Zaznamovani so tudi tisti, ki so v tej vojni ljudem prizadejali gorje. Tudi oni bodo v sebi nosili pečat, ki je še posebej težak in bodimo brez skrbi, da jim ga ne bo uspelo nikoli izbrisati.

O desetdnevni vojni za Slovenijo je že in bo še napisanih veliko knjig. Izšle so knjige vojaških strokovnjakov, ki pišejo o taktiki, strategiji, oborožitvi. Novinarji gledajo na vojno drugače, zato so njihove knjige drugačne. Spet fotoreporterji izdajajo knjige, polne fotografij, ki predstavljajo njihov način gledanja na vojno. Kljub temu tu nekaj manjka. Manjkajo pričevanja čisto navadnih ljudi, ki edina dajejo pravo resnico o doživljanju vojne. Zato se je Colski časnik, ki je, kot vemo, najboljši na Colu, odločil, da ta pričevanja zbere, vam jih predstavi ter ohrani pred pozabo.

In še nekaj. Ob branju prispevkov ne pozabimo, da čisto blizu nas umirajo ljudje, ki nosijo v sebi enako preprosto željo, kot jo nosimo mi, željo o mirnem in neodvisnem življenju.

Matej Peljhan

BRATSKI NAPAD NA NAŠO SLOVENIJO

Ko smo nazdravljali naši osvobodjeni Sloveniji, je naše veselje prešlo v žalost zaradi napada naših bratskih sosedov. Kruta vojna je pustila pri nas velike posledice, gmotno škodo in človeške žrtve. Škoda se bo sčasoma popravila, a ubogih žrtev ne bo več moč poklicati v življenje. Zelo smo bili presenečeni in užaljeni, da so nas „naši prijatelji“ tako kruto napadli. Ko so sovražna letala preletavala našo vas, nam je gasilska sirena dala znak, da se umaknemo na varna mesta. Ko sem odhajala v zaklonišče, sem se spomnila občutkov groze in strahu pri prejšnjem bombardiranju naše vasi. Skrbelo me je, da bom po vrnitvi iz zaklonišča dobila doma le še kup kamenja in razdejanje. Na srečo se to ni zgodilo.

Pri nas je bila cesta blokirana, a je bil nekdo tako dober, da je tankom pokazal stransko cesto, tako da so še tisto uničili. Strahovali so tudi ljudi v sosednji vasi. Tudi jaz sem bila v strahu, ker sem preživela že prejšnji dve vojni. Hvala Bogu, da se je ta nova vojna kmalu končala.

Bili smo hlapci več državam, a sedaj nočemo več biti hlapci Jerneji, kajti izborili smo si svobodo in hočemo v njej živeti, čeprav ubožno, ter pridno in pošteno delati, da našo samostojno Slovenijo dvignemo iz dna propada nazaj v življenje.

Hvaležni smo našim predpostavljanim možem, ki budno skrbijo za rojstvo naše osvobodjene Slovenije. S ponosom se obračamo na vse Slovence po svetu, ki s svojim pridnim in poštenim delom dokazujejo izvor svojih korenin.

Grlevička

„SRCE ME BOLI...“

Ko se leto končuje in bo marsikdo povedal svoje mišljenje o dogodkih v tem letu, bi tudi jaz nekaj rekel o stvareh, ki so se in se še dogajajo pri nas.

Nisem več v rosnih letih in tudi vojne in spopadi mi niso tuji. Tam, kjer se danes ubijajo (brat mori brata), tam sem bil v letih 1944 - 45. Skupaj - Slovenci, Hrvati, Srbi, Črnogorci, Makedonci, itd., smo se borili za osvoboditev Jugoslavije. Kako lepo je bilo, ko smo skupaj peli

„Bratje, podajmo si roke.“ Ustvarjali smo novo JLA, ki naj bi obranila naše meje in narode.

Ne morem verjeti, da je prav ta JLA brutalno zasedla Slovenijo, ko pa so bili v njej tudi Slovenci. Še danes ne morem verjeti, toda zgodilo se je. Le kaj si svetovna javnost misli o tej tako opevani Jugoslaviji in njeni slavni JLA. Vse to se je danes spremenilo v evropsko smetišče, posejano s trupli in ranjenimi „brati.“ Govori se o vstopu v Evropo - verjetno nas Evropa „težko čaka.“ Srce me boli, ko se na vse to spomnim - rešitve Jugoslavije ni več.

Ker nam nima nihče več kaj pomagati, naj se nas Bog usmili.

Ivan Trošt

BOJNI PLINI V LJUBLJANI

„Pazi, ljudje prihajajo!“

„Kaj me briga, saj nam nič ne morejo.“

„Nehajta govoriti, raje pohitita!“

„Ne gre hitreje, paziti morava, da ne poškodujeva vseh korenin.“

Tak pogovor se je odvijal na Rožniku, hribu kaka dva kilometra oddaljenem od našega študentskega doma. Pet Gerbičevcev je bilo v akciji. Cilj akcije: izkopati dve lipi, jih prenesti skozi pol Ljubljane ter jih posaditi pred naš dom. Namen akcije: počastiti slovensko neodvisnost. Kljub nevarnosti v obliki policajev je vse skupaj potekalo brez zapletov. Le nekateri ljudje niso mogli verjeti, kako je mogoče, da dve lipi sami hodita sredi Ljubljane. Nas se namreč izpod širokih krošenj in korenin skoraj ni opazilo.

Ko smo pred domom lipe posadili, je bil že mrak. Zakurili smo kres in začeli proslavljati razglasitev naše nove države, ki se je dogajala v skupščini. Nemalo jih je šlo v center, kjer je bila glavna proslava. Po koncu so odšli k Trnovski cerkvi, kamor je prišel tudi Peterle. Ura je bila okrog 3 zjutraj, Peterle je ravno igral na harmoniko, ko sta prišla dva tipa z brzostrelkami in zašepetala nekaj na uho. Ta je pozabil na harmoniko, hitro se je usedel v črno limuzino in že ga ni bilo več. Prav kmalu smo izvedeli, kaj sta mu šepetala na uho. Žura je bilo konec. Začela se je vojna.

Naslednjih deset dni je življenje na Gerbičevi popolnoma zamrlo. Večina študentov je odšla domov, tisti pa, ki smo ostali, smo cele dneve gledali televizijo in preklinjali jugoarmado. Kljub temu se je zgodilo

nekaj dogodkov, ki so dodobra razburkali naše življenje. Prvega je videlo kar precej Gerbičevcev.

Bilo je popoldne kak tretji dan od začetka vojne, ko se je nad Ljubljano prikazal helikopter. Ljudje se niti niso vznemirjali, saj so se taki preleti dogajali skoraj neprestano. Letel je čez center mesta proti Rožni dolini, ko se je nenadoma iz Iskrine stolpnice pojavila bela črta in se z veliko hitrostjo približevala helikopterju, ki pa že naslednji trenutek ni bil več helikopter, ampak goreča gmota, ki je tresčila ob tla. Gerbičevci, ki so dogodek videli, so bili med prvimi na kraju samem. Videli so razbitine, ki so ležale na ulici. Poškodovani sta bili dve hiši, nekaj avtomobilov, zgorelo je nekaj dreves. Po cesti je ležalo ogromno zažganega in s kerozinom prepojenega kruha, ki ga je očitno helikopter prevažal. Med hlebci je ležalo tisto, kar je bilo nekoč človek.

Drugi dogodek, ki smo ga na Gerbičevi doživeli, se je, vsaj nam se je tako zdelo, začel še bolj tragično. Na našo srečo se je končal brez posledic.

Kakih 8 nas je sedelo pri meni na balkonu. Pasulj, ki smo ga jedli za kosilo, je ravno začel delovati, ko je nad našimi glavami strahovito počilo. Šele kasneje smo izvedeli, da je tik nad Ljubljano neko letalo prebilo zvočni zid. Prvi hip smo mislili, da je padla bomba na naš dom, saj so se tla tako hudo stresla. Gledali smo okrog sebe, da bi videli, kam je udarilo, vendar nismo in nismo opazili niti najmanjšega dima. Tedaj pa, panika.

„Joj, spustili so bojne pline,“ je zavreščala Gordana. Ostali smo jo nejeverno pogledali, vendar smo tudi mi zavohali strašen smrad. Šlo nam je za življenje, zato si lahko samo predstavljate, s kakšno hitrostjo smo vsi oddrveli v zaklonišče. Le Štefu, ki je bil tudi z nami, se ni nič mudilo. Prav počasi je prišel za nami in se režal na vsa usta. Takoj nam je bilo jasno, od kje tak smrad na našem balkonu.

Le tega ne vem: ali ga je „spustil“, ker je bila ravno dobra priložnost, ali se je tako prestrašil.

Matej Peljhan

O VOJNI PIŠEJO OSNOVNOŠOLCI...

Vojna, vojna, vojna. Le kdo si je izmislil to neumnost? Tu se samo koljejo, pobijajo in sploh je velika neumnost. No, taka neumnost je zajela tudi Slovenijo. Reš da je trajalo le deset dni. Morda bi kdo rekel: „Kaj bo teh deset dni, to ni nič!“ Pa bi se zmotil, deset dni je še preveč. Marsikdo se vpraša: „Le zakaj tale vojna v Sloveniji?“ Jaz bi po domače rekel, da smo Srbom zaprli pipico. In seveda Srbi tega nočejo in so začeli nekaj streljati. K sreči se jim je Slovenski narod v en glas uprl in nam je uspelo. Premagali in pregnali smo sovražnika. Najbolj vesel sem bil takrat, ko so sirene tulile konec vseh nevarnosti. Upam da bodo kmalu tulile tudi na Hrvaškem.

Likar Robi, 7. r.

Otroci iz Višenj smo pripravljali dračje za kres, katerega smo nameravali zakuriti zvečer, v čast samostojni slovenski državi. Med delom nas je nenadoma vznemirilo grmenje tankov. Grmenje je prihajalo iz soteske Bele. Starejši ljudje so se zbirali skupaj in se menili, kaj to pomeni. Bili so zaskrbljeni. V radijskih poročilih smo slišali, da hoče Jugoarmada priti s tanki na meje. Vse je kazalo, da bo v Sloveniji izbruhnila vojna. Otroci smo zakurili kres in se ob njem veselili, da smo postali samostojni Slovenci. Drugo jutro so padle že prve žrtve in vojna je bila tu. Sinočno veselje pri kresu se je spremenilo v žalost in strah. Po televiziji smo gledali, kako tanki uničujejo slovensko imetje. Sam sebi nisem verjel, da vojaki, ki sem jih imel rad in sem jim nosil vodo in žganje, ko so bili na vajah mokri in premraženi, streljajo in pobijajo naše ljudi. Naša TO pa se jim je uspešno postavila po robu. Najbolj pa sem se bal, da bo moral tudi moj oče v vojno in da ga bodo ubili. Najbolj srečen pa sem bil, ko so po televiziji sporočili, da se armada predaja.

Andrej Kobal, 7. r.

Vojna! Ko zaslišimo to besedo nas kar stresa. Pred leti se nam je zdela vojna nekaj, česar mi ne moremo doživeti, nekaj, kar je zelo daleč in sploh ne more priti do nas.

Toda groza! Danes je tu. Vsak dan gledamo televizijo, kaj dela

nekoč naša vojska z ubogimi ljudmi na Hrvaškem. Tudi naša Slovenija je doživela okupacijo, res v manjši meri, letos poleti. Tukaj na Colu je bilo bolj mirno, vendar smo kljub temu nenehno poslušali radio, kaj se dogaja po Sloveniji. In tako je bil tudi naš kraj omenjen po radiu. Bilo je takrat, ko so po radiu že zgodaj zjutraj sporočili, da so v Črnem Vrhu zaminirali skladišče orožja.

Ravno tisto jutro sem odšla v trgovino na Col. Nisem se bala, ker tam ni bilo JA, ampak samo naša vojska. Ko sem prišla na križišče sem opazila, da je na stari cesti precej policajev. Radovedna sem bila in odšla malo bliže in opazila, da je tam tudi moj stric, ki ga je radovednost prav tako prignala tja. Opazila sem šest vojakov, vklenjenih, ki so sedeli na tleh. Pogledi otožni in obrnjeni v tla. Vprašala sem strica, kdo so ti vojaki. Povedal mi je, da so to vojaki, ki so ponoči minirali skladišče. Zajeli so jih pri Cestarski hiši. Eden izmed policajev jim je ponudil vode. Komandir policije jih je spraševal, kdo jim je ukazal to storiti. Povedali so, da komandant v Vipavi. Nato je prišel policijski avto - marica, kamor so jih naložili skupaj s psom, ki je bil z njimi, in jih odpeljali v Ajdovščino.

Ta dogodek se mi je vtisnil v spomin zato, ker nisem prej nikdar videla vklenjenega človeka. Po pravici povedano so se mi zdeli nebolj in ubogi, čeprav so bili okupatorji.

Tatjana Tratnik, 7. r.

Skupaj s sorodniki smo ob kresu proslavljali težko pričakovani dan, dan osamosvojitve. Veseli in razpoloženi smo pozno v noč odšli domov.

Zjutraj sta mama in oče odšla na delo, popoldne pa smo vsi skupaj odšli v gozd po drva. Nismo še prišli do gozda, ko je brat zaslišal grmenje. Kmalu zatem se je iz gozda prikazala kolona tankov in drugih vojaških vozil. Takoj smo vedeli kaj to pomeni. Hitro, kot še nikoli prej, smo naložili drva in odšli domov. Po radiu smo poslušali poročila, ki so potrdila naše misli. Ker je odšlo veliko naših sorodnikov in prijateljev v rezervo, nam je to povzročilo še dodatne skrbi. Bilo je hudo in nevarno, vendar so se vsi srečno vrnili domov.

Hrabri so bili naši fantje, ker so tako uspešno branili in varovali našo novo državo, zato jim rečem hvala.

Matej Bajc, 7. r.

Začelo se je, ko so po radiu naznanili, da so se na slovenskem ozemlju pojavile srbske vojaške čete in začele z napadom. V tistem trenutku sem na maminem obrazu zapazil zaskrbljenost. Vsak dan sta z očetom sedela pred televizorjem in buljila vanj. Vojna vihra je zmerom bolj naraščala, prav tako pa tudi mamina zaskrbljenost.

In en dan je končno dosegla vrhunec. Oče je dobil poziv, naj takoj pride v vojaški obleki in z priborom na Otlico. Zdelo se mi je, da je bilo to sporočilo kot kamen, ki se je mami zavalil na srce.

Od tistega dneva mama ni jedla skoraj nič. Vsi smo stali pred radijem ali televizorjem in poslušali in gledali ter vmes molili. Ko smo po radiu slišali, da je nevarnost zračnega napada, smo tekli k sosedu, kolikor so nas noge nesle. Mama je bila z dojenčkom v naročju, jaz s cunjami, itd. Prav smešno nas je bilo gledati. Ob vsaki novici po radiu sem vprašal mamo: „Kaj pa zdaj pravijo?“ toliko časa, da je postala živčna samo zaradi mojih vprašanj. Nobena tolažba, ki smo jo slišali od obiskovalcev, ni zalegla.

Po vseh teh bombardiranjih in napadih se je vojna pod vplivom naših politikov začela počasi pomirjati. Takrat smo začeli obiskovati očeta. Vsak dan, ko je bilo mogoče, smo izkoristili. V spominu mi je ostal en dan, ko smo med pogovorom morali dvigniti pete in čeprav malo bolj nerodno kot drugi (mama z visokimi petami), teči za grm v zaklonišče. Naposled se je po cesti pripeljal tovornjak s slovenskimi oznakami. Bili smo presenečeni, a nikoli ne več.

In končno smo dosegli mir. Po vseh teh dogodkih sem spoznal, da je najlepša besedana svetu MIR. Vojaki so začeli odhajati iz Slovenije za vedno.

Po tolikem hrepenenju se je tudi naš oče vrnil domov. Od sreče in veselja, ter kot nagrado za obrambo Slovenije, je mama dala tatu dovolilnico - prepustnico za tridnevno jaganje, lahko tudi brez prestanka. „Na, sem rekel, pa jo imava.“ In res, že tisti dan sva odšla z lovsko, ne vojaško, puško srne preganjat, ki so imele do tedaj blag MIR.

Dejan Benčina, 7. r.

Med vojno pa res ni bilo od sile „fajn“. Bilo je ravno med počitnicami (čas užitka). Radio je guli sto na uro. Čudim pa se gospodu Kacinu, kako lahko skozi govori in to samo pametne besede. Med vojno

se je res naklepotal.

Jaz bi šla lahko celo na morje, vendar naša „majka“, ne bi bila „majka“, to pa zato, ker me ni pustila na morje. Rekla je: „Pa ali ne vidiš?! Ravno v okolici Portoroža je najbolj nevarno. Veš, kako me bo skrbelo zate.“ Ko je potekel čas, ko bi bila jaz na morju, sem ji rekla: „No, vidiš, nič mi ne bi bilo, če bi šla na morje!“ Ona pa: „Čez gvišno ga pa ni.“

Po vasi je bilo zelo „scensko“. Ljudje so se zbirali skupaj in se pogovarjali kako so šli tanki skozi Belo in Vrhpolje. Govorili so: „Le vprašaj Petra Čotouga, kaj je bilo v Vrhpolju?“ Mislim, da je pettisočkrat povedal eno in isto zgodbo. Rekel je: „...bolje da vam ne povem, zakaj bi se potem vsi cmerili, kot so se cmerili Vrhpoljčani.“

Podkrajski fantje pa imajo seveda motorje. Z motorji so šli v Belo gledat tanke. Niso imeli skoraj nič povedati, razen, da je grozno ropotalo in da se je „full“, prašno kadilo.

Zelo pa sem se čudila ko je bilo konec vojne in so mi Colčani povedali, da so imeli teritorialci v naši hiši municijo. Mami so šli vsi lasje pokonci, to pa zato, ker bi pri kakšni nesreči lahko vrglo celo hišo v zrak, pa še kaj zraven.

Te vojne nisem vzela preveč zares, ker se pri nas ni nič resnega zgodilo.

Ojoj!! Pozabila sem najvažnejše. Bilo je v nedeljo zjutraj. Zame je bilo zjutraj, ker v nedeljo zmeraj spim do petnajst minut do desetih. Seveda bi jaz spala še naprej, vendar moram iti k maši. Takrat pa je mama pridrla v sobo, mislim da, ob devetih. Vsa zadihana je rekla: „Vstani, čez deset minut bo zračni napad!!!“ Rekla sem ji: „Samo kaj si si zdaj izmislila, da bi vstala.“ Mama pa: „Ma resno mislim, po radiu je povedalo!“. Pa sem morala vstati. Mama mi je dala kakih pet tisoč reči za nest v klet. Mislim, da sem morala iti stokrat gor in dol, da sem vse znosila v klet. Ko sem ravno prišla v kuhinjo, so po radiu povedali, da zračnega napada ne bo. O ne, sem si rekla, zdaj pa ne bom vsega tistega vlačila nazaj gor. Mislim, da so še sedaj potrebščine za zračni napad spodaj v kleti. Nikoli ne veš, morda bo prav danes zračni napad in nam bodo prišle prav.

Vesna Podkrajšek, 7. r

Jaz vojne nisem občutil, nisem videl ne tankov ne nič. Slučajno, če bi armada prišla čez Hrušico, so šli gozdarji zasekat cesto. Po televiziji sem videl, kaj se dogaja po Sloveniji, to me je zelo pretreslo. Če ne bi imeli radia in televizije, ne bi vedeli, da je vojna.

Aleš Hladnik, 7. r.

Nekega dne smo zagledali v Beli tanke. Zelo smo se prestrašili. Drugi dan smo videli še letala in helikoptere. Tisti dan smo zidali. Neki stric je prišel po zidarja, da mora iti k vojakom. In res, v nedeljo je pravilo, da bo zračni napad. Mama se je zelo bala. Vseeno smo ostali v hiši. Ko je pravilo po radiu, da se bo vojna ustavila, sem bil zelo vesel. Ampak drugi dan sem vstal, odprl radio in je povedalo, da se vojna še ni ustavila. Zelo dolgo smo čakali, da se bo ustavilo in res se je. Zelo sem vesel.

Dušan Trkman, 3. r.

Nekega dne se je pojavila vojna. Jaz še vedel nise od kod. S sošolcem Ervinom sva sedela na travi in kar od nekod sta pripeljala dva kombija, polna vojakov. Odpravila sva se domov. Ko sem prišel domov, sem rekel mami, da so zunaj že vojaki. Čez par ur so prišli vojaki mimo hiše. Oče jim je dal za pit in jih vprašal, če bo vojna. Rekli so, da bo. Drugi dan sem videl dve letali, ki sta leteli nad našo hišo. Ko je prišel oče z dela, me je vprašal, če sem videl dve letali. Povedal je, da sta tisti dve letali bombardirali Nanos. Naslednji dan je povedalo po radiu, da bo ob tej in tej uri zračni napad na Slovenijo. Ko sem to slišal, sem čutil grozo in strah. Strah me je bilo zato, ker sem mislil, da bodo letala nam podrla hišo.

Bilo me je zelo strah in želim si, da ne bi bilo nikoli več vojne.

David Ruš, 3. r.

Nekega dne so po televiziji sporočili, da se bo začela vojna v Sloveniji. Naslednji dan opoldne nas je sirena opozorila, da moramo v zaklonišča. Po radiu so sporočili, da se pripravljajo letala za zračni napad. S seboj v zaklonišče smo vzeli denar in druge važne predmete.

Prišli so tudi sosede in skupaj smo odšli v jamo. V jami je bilo temno in umazano. Zelo sem bila prestrašena, da bodo na zemljo vrgli bombe z nevarnimi snovmi. Toda kmalu so se sirene spet oglasile in napada je bilo konec. Hitro smo odšli v hišo in prižgali televizor. Sporočili so, da so vrgli bombe le na manjše kraje in da ni večjih poškodb. Vsak dan so se oglašale sirene, vsak dan pa je bilo tudi več ljudi mrtvih ali pa ranjenih.

Danes so sporočili, da se vojska seli v Srbijo.

Karitas zdaj zbira obleke za begunce.

Želim si, da takih počitnic ne bi nikoli doživela.

Tina Žejn, 3. r.

Neko nedeljo sem se zbudila. Vstala sem, se oblekla, umila in odšla v kuhinjo. am me je že čakal zajtrk. Ko sem pojedla, sem odšla gledat televizijo.

Na televiziji so bila poročila. Kazalo je ljudi v zakloniščih. Zelo sem se bala. Poklicala sem mamo, ki je bila medtem v kuhinji. Vsi skupaj smo odšli v hram. Tam smo počakali do konca.

Mama in oče sta zelo skrbela. Bala sem se, da nam porušijo hišo. Ampak vse je ostalo celo. Malo je ponehalo. Potem smo odšli nazaj v hišo. Spet sem odprla televizijo. Spet so sporočali, naj se pazimo in ostanemo v skritem prostoru. Spet smo odšli v hram. Čutila sem bolečino v srcu. Mislila sem na ljudi, ki morajo biti po cele dneve v zaklonišču. Ker je bila nedelja, nismo vedeli, ali bi odšli k maši ali ne. Hitro smo se odpravili in odšli. Potem je bilo cel dan mirno. Čez nekaj dni so sporočili, da v Sloveniji vojne ni več. Bila sem vesela in zdaj se vojne ne bojim več.

Franka Koren, 3. r.

26. junija je republika Slovenija razglasila neodvisnost, da bi postala država. Pred skupščino v Ljubljani je imel slavnostni govor predsednik Milan Kučan. Potem so dvignili novo slovensko zastavo. Tam so bile tudi čete TO.

A že naslednji dan so iz vojašnice na Vrhniki odpeljali tanki in prodirali proti meji. Mi smo jih videli, saj so šli po cesti skozi Belo, nato pa mimo Sanabora proti Vipavi. Hodili so celo noč, tako da nisem mogla zaspati. Prenočili so v Vipavi, drugi dan pa so krenili naprej proti mejnemu prehodu Rožna dolina. Ta dan so Slovenijo preletavala tudi letala. Prižgali smo radio in radijski napovedovalec je povedal: „Tanki in letala že napadajo mejne prehode.“ Stisnilo me je pri srcu in pomislila sem: „Kaj, če napadejo tudi Col?“ Pa ga niso napadli, tudi pozneje ne.

Vsak dan so po radiu in televiziji poročali o hudih letalskih napadih. Nekega dne so prišla letala tudi nad Col, a so ga le preletela in odvrгла bombe na oddajnik na Nanosu. Kmalu je bilo slišati le bobnenje.

Čez nekaj dni se je vojna končala. Bila sem vesela, a hkrati tudi žalostna, ker se je vojna začela na Hrvaškem in se še ni končala. Zaradi tega sem zelo žalostna.

Tanja Hladnik, 3. r.

Najbolj me je bilo strah, ko so napovedali, da bodo bombardirali z letali. Tudi pri sosedu so se bali zračnega napada. Ko so bombardirali Nanos, sem pohajal pri sosedu. Ko sem prišel domov, so bili starši vsi v strahu, kje sem jaz. Zato tistikrat nisem smel pohajati in sem se moral doma zadrževati. Tudi ko je kazalo pri poročilih, sem videl, da streljalo ljudi in požigajo hiše. Malo me je bilo strah, ko so šli tanki skozi Farmance in jih je bilo slišati k naši hiši.

Bojan Matko, 5. r.

Neki dan med počitnicami sem šel s sestro in očetom spravljat košnjo - seno. To se je dogajalo v Beli. Ko smo prišli na most, nas je zaustavil neki vojak z džipom. Vprašal nas je, kam gremo. Odgovorili smo mu, da gremo do prvih hiš. Rekel je, da naprej ne smemo, ker bomo imeli probleme s tanki. Vsi smo se prestrašili in odšli naprej. Ko smo prišli k staremu očetu, smo poklicali v Podkraj, da se približujejo tanki. Kmalu za tem so že pribobneli. Med njimi je bilo tudi nekaj džipov.

V nedeljo, ko smo se prebudili, je nekaj groznega zaropotalo. Šlo je letalo. Oče je odprl radio, ki je povedal o tem letalu. Čez dva dni ga je spet odprl in povedali so, da so imeli Italijani že usmerjene rakete nanj.

David Puc, 5. r.

Ko smo se odpravili na Police grabit seno, smo zaslišali sireno. Vsi smo obupali in se usedli na travnik pod grmom. Tata in mama sta bila doma in vsa obupana čakala, da se bo prikazal helikopter, ki bi nam kaj naredil. Mama je rekla, da naju gresta iskat. Oče se je odpeljal z avtom na Police in nas takoj pripeljal nazaj domov. Ko sva z mamo drugi dan sedeli na terasi, sva videli helikopter, ki je šel naravnost proti Vipavi. Mislili sva, da se je ustavil tam spodaj, a je tako hitro prišel nazaj, da se je zdelo, kot da ima 110 „brzin“. Zaslišalo se je veliko grmenje. Prikazal se je helikopter prav pred nama, tako da sva se obe še dolgo tresli. Helikopter je imel rdeči križ na vratih.

Šli sva v hišo in mama je zelo prestrašena skuhala skodelico čaja.

Jana Štefančič, 5.r.

Doma vsak večer gledajo dnevnik, vendar ga jaz ne. Zvečer je tata odprl televizijo in napovedali so vojno na Hrvaškem. Tudi jaz sem temu prisluhnila, čeprav ne gledam nikoli. Odkar je vojna pa gledam dnevnik vsak večer. Kar naprej napovedujejo: toliko in toliko jih je mrtvih, toliko ranjenih, itd. Neki večer so povedali, da je veliko beguncev iz Hrvaške.

Otroci in starši so se mi zelo zasmilili. Mama je rekla, da bomo dali nekaj oblačil za begunce. Neko nedeljo je bil napovedan letalski napad. Bila sem zelo prestrašena, zato si nisem upala stopiti iz hiše. Rada bi dočkala konec vojne, ampak kaj si morem pomagati, ko pa napovejo vsak dan kaj slabega.

Ana Trošt, 5.r.

Bilo je 26. junija popoldne. Šel sem v Belo na počitnice. Ko sem prišel v Belo, je začelo pri lovski koči na Farmancih nekaj bobneti in ropotati. Stric mi je povedal, da se bliža kolona tankov in oklepnikov. Zelo sem se veselil, da bom enkrat v življenju videl tanke na lastne oči. Šlo je približno 16 tankov in dva džipa. Vsi smo bili zelo prestrašeni, saj nismo vedeli, ali bodo streljali ali ne. Z bratrancem sva stala za drevesom in jih opazovala. Sedaj si ne želim več videti tankov, ker vem, zakaj so prišli.

Kristjan Blizjak, 5.r.

Ta vojna je bila brezsmiselna, trajala je 10 dni. Ko je nekega dne povedalo po televiziji, da naj gredo prebivalci Slovenije v zaklonišča in v kleti, sem bil v velikem strahu. Oče je bil na Colu pri čebelah. Bal sem se. Mami sem rekel, naj pokliče na Col. Poklicala je in oče se je kmalu z motorjem vrnil. Povedal je, da je, ko se je peljal z motorjem, videl armadno letalo. Rekel je, da bi ga sklatil s kamnom.

Mislím, da se to ne bo več zgodilo, da bi Miloševićeva armada napadla Slovenijo.

Matej Bajc, 5.r.

Vojna v Sloveniji je trajala 10 dni. Bila je brezsmiselna. Ljudje so bili ranjeni in tudi mrtvi. Bile so blokade, da sovražnik ne bi vdrl v mesto. Nekaj ljudi je ostalo tudi brez hiš. Veliko jugoslovanskih vojakov se je predalo. Bili so tudi letalski napadi, ampak ne hudi.

Zadnji jugoslovanski vojaki so odšli z ladjo iz Kopra. Upam, da se to ne bo več zgodilo.

Uroš Kobal, 5.r.

Vojne sem se zelo ustrašila. Pokvarila mi je počitnice. Slišali smo streljanje in bobnenje. Bala sem se, da bodo prišli v Višnje, ker sva bili z mamo sami doma. Obe sva se bali in zaklenili vsa vrata. Čez nekaj dni smo šli vsi v Belo, bili smo na vrtu, ko smo videli, da gredo tanki, in hitro smo stekli v hišo. Ustavili so se na mostu. Šli smo jih pogledat in jim dali vodo. Mislím, da je vojna najbolj grozna stvar na svetu. Vsi se je bojimo.

Sonja Lampe, 5.r.

Nekega dne med počitnicami sva z bratom opazila kamion. Zelo sem se bala. Tam je bil zelo dolgo. Isti dan tudi mame in očeta ni bilo iz službe. Bilo me je močno strah. Mislila sem, da je kaj narobe. Končno

sta le prišla. Povedal sta, da je bilo v križišču vse polno kamionov, zato sta morala iti domov čez Predmejo. Čez nekaj časa sta prišla dva teritorialca. Povedala sta, da sta v Sanaboru dva pokvarjena tanka. Zvečer smo opazili, da je za hišo nekaj policistov. Rekli so, da čakajo tanke, ki naj bi prišli tisti dan čez Col in bi jih poskušali ustaviti. Midve z mamo sva bili zelo prestrašeni. Z očetom smo se zmenili, da gremo to noč prespat v Žagolič. Psi smo zaprli v hlev, vzeli smo pižame in nekaj drugih stvari in se odpeljali v Žagolič k teti. Zjutraj, ko smo se vrnili domov, so nam povedali, da ni bilo nič. Potem smo si oddahnili. Policisti so bili za hišo že nekaj dni. Potem pa so odšli in za hišo pustili le nek tovornjak. Nato smo doma le še poročila poslušali. Nekega dne smo zaslišali sireno, ki je začela trobiti za zračni napad. Vsi smo se ustrašili, bilo pa ni nič. Potem je bilo vojne v Sloveniji kmalu konec.

Ana Furlan, 5.r.

NA ŠOLI SO TUDI BEGUNCİ IZ OSIJEKA...

Nekoliko čudno sem pogledal, ko mi je hišnik tistega jutra rekel, da bo šel v Sanabor skozi Belo. Že res, da je bilo za moje pojme še sredi noči, ura je bila 6, 35 in takrat ponavadi še spim, toda po mojih izračunih v tem času v Beli ne bi smel biti noben šoloobvezen otrok, ki bi hodil na Col v šolo. Pa me je hišnik brž pomiril: „Veš, pri Jelki, Silvini mami, imajo begunce. Iz Osijeka. Punca hodi v osmi razred, fant pa v sedmi. Ena starejša pa, ne vem, je verjetno kar doma.“

Za take zgodnje ure kar majhen šok. Že res, da se o hrvaških beguncih mnogo govori, toda sedaj so tudi tu, med nami. Čisto nekaj drugega je, dokler o tem samo bereš, gledaš po televiziji. S svojo prisotnostjo rušijo varljivi občutek varnosti pred balkansko norostjo, ki nas je prevzel po junijski vojni. Marsikomu pa zmotijo, zamajajo, vsakdanji, ustaljeni, ritem življenja. Vsaj hišniku so ga, navsezadnje mora hoditi v Sanabor skozi Belo, pa tudi meni nekako ta stvar ni in ni hotela iz glave. Tu so, med nami, kot dokaz, da je v nekoč skupni Yugi, nekaj hudo, hudo narobe.

Kadarkoli se spomnim nanje, se se za trenutek zamislim in poskušam sebe z družno postaviti v njihov položaj. Nekako ne gre; svetlejšje plati življenja so vedno močnejše. Toda vsakokrat se mi zraven pojavi misel, da smo se Slovenci verjetno le za las izognili podobni usodi, kot jo doživlja zdaj Hrvaška.

Trije Osiječani v Beli so me nenehno preganjali, nisem si znal predstavljati, kako se počuti tako mlad človek, sam, v povsem tujem kraju. In potem sem se odločil. V Colskem Časniku bo letos itak mnogo stvari o vojni, pa ne bo nič narobe, če se v njem pojavi tudi zgodba o treh beguncih iz Osijeka. Navsezadnje nihče V:F7 od nas, razen nekaterih staršev, ne ve, kaj je to begunstvo. Daj Bog, da tudi nikoli ne bi izvedeli!!

Posrednik pri navezavi stikov je bil prijatelj Franc Černigoj in on je tudi obljubil, da bo oba pripeljal k meni. Malo sem bil v zadregi, kaj naj ju sploh sprašujem in tudi sedaj sem prepričan, da sem na marsikatero stvar pozabil, ampak ko sta prišla, je pogovor stekel in vsa zamišljena vprašanja so nenadoma postala odveč.

Že takoj na začetku sta povedala, da sta že imela intervju, tako da sem se le sem pa tja vključil v njuno pripoved s kakšnim vprašanjem.

(Bralce naj opozorim, da se ime Marija ne povdarja tako kot pri nas, pač pa je povdarek na prvem a, prav tako pa je povdarek pri izgovorjavi Osijeka na črki e.)

„A se lahko najprej predstavita?“

„Ja sam Marija, to je moj brat Ivane, a prezime nam je Kos. U Beli je ostala još sestra, koja se zove Silvija. Silvija ima 18 godina, ja idem u 8., a Ivane u 7. razred. U Belu smo došli iz Osijeka, tamo imamo stan u zgradi, u naselju Sjenjak, to je novi dio Osijeka. U Belu smo došli 2. 10. Inače, u Beli smo bili već jednom prije, na novoj misi. Naši roditelji su se upoznali sa Janezom i Tonetom, dok su bili na služenju vojnog roka u Osijeku. Tako su nas roditelji poslali ovamo, jer je u Hrvatskoj previše opasno. Inače, do Ljubljane smo došli sami, vlakom, a u Ljubljani su nas došli čekat iz Bele.“

„A do odhoda v Belo ste bili pa v Osijeku?“

„Ne, ne. Prvi put smo otišli od kuće već 10. 7. Tada ste imali još frke ovde u Sloveniji. Tada su tenkovi prvi put izašli na Osiječke ulice. Verovatno se sjećate onog popularnog fiče, kojeg je pregazio tenk. A prve granate su pale na Osijek, čekaj malo, da, 5. 8. Pucali su iz Tenja, to je jedno malo selo pored Osijeka. Mi smo tako 10. 7. otišli u Trogir, kod tete. Tamo smo ostali 2. mjeseca, a kada su počeli borbe i na moru,

išli smo za 14. dana u Zagreb, kod strica.

Kada se je stanje u Osijeku malo smirilo, po nas je došla majka, jer više nije mogla bez nas. „

„Kje pa delata starša? Tata je verjetno v gardi? „

„Ne, nije. Tata radi još u pošti, a ako zatreba morat će u gardu. Majka radi kao laborant u Osiječkoj bolnici. Svaki dan nas telefonom zovu u Belu, i sada kažu da majka tjeđnom ne dolazi kući, jer je suviše opasno. Spava u bolnici, u podrumima, gdje leže i bolesnici i ranjeni.

Da, to sam zaboravila. Kada smo iz Zagreba došli nazad u Osijek, došli smo baš u vrijeme kada su naši rušili vojarnu. Tada je stvarno bilo opasno. Kod kuće smo ostali tri tjedna, a svaki dan smo morali bar jednom bježati u sklonište.

Škola, u koju smo išli, a od našeg zgrade je udaljena 5 minuta hoda, je bila pogođena. Naš stan je bez polovine stakla, a u stanu se uvijek nađu pokoji komadići šrapnela, a jednom smo u stanu našli i velik komad granate, dugačak otprilike 30, 40 santimetara. Djeca sada umjesto klikera skupljaju šrapnele i djelove drugog naoružanja.

Možete zamisliti, kako je sada fino u stanovima. Nema stakla u prozorima, nema grijanja, ponekad nema ni struje ni vode. „

„Kako ste sploh lahko živeli v takih razmerah? „

Pa, navikli smo. U očetku smo posle svakog alarma išli u sklonište, a posle ti to počne smetat. A i ona gužva u skloništim. Tko prvi stigne strpa unutar svašta, a drugi se zbog toga gužvuju. Kada smo se navikli na stalne eksplozije, nismo više odlazili svaki put u sklonište. U vreme opće opasnosti se mnogo puta dogodilo, da smo ručali u kupaonci, jer je to jedino, koliko toliko, sigurno mjesto u stanu. „

„Kako je bilo pa v šoli? Kakšni so bili odnosi s srbskim delom prebivalcev? „

„U Osijeku, koji je imao prije početka rata 120 000 stanovnika, bilo je oko 15 % srbskog stanovništva. Svugdje na visokim položajima bili su Srbi.

Mi smo išli u školu, koja je imala oko 900 učenika. Sa Srbima smo se dobro razumjeli, moja dobra prijateljica bila je Srbkinja.

„Pa se iz Osijeka vrnimo še malo v Belo in na Col. Kako so vas sprejeli učenci na Colu? Zanima me tudi, kako se počutita v Beli? „

„Pa, u školi su nas primili vrlo dobro. Ivane nema nikakvih problema, a ja baš ne mogu naći onu najbolju vezu sa djevojkama.

I u Beli su nas primili izvršno, ali nama nedostaje Osijek. I roditelji. Ovdje je sve tako malo, nemaš gdje da ideš. Svaki dan gledamo televiziju, i čekamo, da kaže nešto o Osijeku. Prošli put smo u vijestima vidjeli i naše naselje. Tako čekamo svaki dan, da nas roditelji pozovu nazad u Osijek. Voljeli bi, a stvarno bi puno voljeli, da bi bili za Božić kod kuće. Makar i u skloništu, ali bili bi kod kuće. Jer znate, mi za Božić i Novu godinu živimo cijelu godinu.

Ovdje, u Beli, ponekad radimo i vrlo zanimive stvari. Tako smo prošli put išli skupljati lišće. Ljepo, ali mi bi ipak radije u Osijek. Pa da malo pričamo prijateljima, šta smo sve doživjeli u Sloveniji. Nadam se, da nismo uvrijedili sve te ljude, koji se trude, da nam bude što bolje. Ali ima toliko stvari, zbog kojih bi se voljeli vratiti u Osijek. „

„Ampak, če to ne bo mogoče? „

„Neznam, stvarno neznam. „

Tu se je naš pogovor uradno zaključil. Pozneje sta mi še povedala, da se neka govori o tem, da bodo v Ajdovščini odprli oddelek šole za hrvaške otroke. Če že ne bosla mogla domov, si želita vsaj med hrvaške sovrstnike.

Verjetno bo marsikdo med branjem tega članka pripomnil: „Kaj pa nergata, mulca, vesela naj bosta, da sta na varnem in da skrbijo za njih. „

Vse to je res, vendar je ob tem treba le pripomniti, da prihajajo iz mesta s 120 000 prebivalci in da je za njih Bela nekaj podobnega, kot bi bilo za nas, če bi se morali nenadoma preseliti na kakšno zelo samotno kmetijo. Navsezadnje pa, že to, da so begunci, je kar veliko breme za tako mlade ljudi.

Ob koncu jim želim, da bi se jim največja želja uresničila in da bi se kmalu vrnili v mirni Osijek. K staršem in jasicam.

Lucijan Trošt

RAZMIŠLJANJE EDA PUCA

Ko je colska sirena zatulila k zadnjemu letalskemu preplahu, mi je spomin poromao nazaj tja v 45. leta. Takrat ko je Col doživljao svoj mali Vukovar. Imel sem šele pet let, vendar dovolj, da mi nihče, tudi čas ne

more izbrisati tistih spominov. Še sedaj vidim letala, ki so se v strmem, tišem letu (ugasnjeni motorji) spuščala proti Colu, da bi odvrkla svoj uničujući tovor. Ljudje so bežali, iščoč kritje. Ah, saj res, bili so naši, ne ravno tisti, kot sedaj v Vukovaru, toda naši. Ostal sem sam na cesti, saj nisem vedel, kaj se događa. Na varno me je rešila topla roka susede. Toča izstrelkov je šla mimo. Napadi so se večkrat ponovili. Naučili smo se, („Plani, plani!“) skriti in bežati na varno, tako kot ženska v zadnjem alarmu - vedela je kako.

Prišiel je čas svobode, čas razbitih hiš, čas trpljenja drugače mislećih, tistih, ki niso bili za takozvano „našo stvar.“

Celo zgodovino so spreminjali. Otrokom, ki smo hodili v šolo, so kazali partizane samo v lepi lući, vsega so bili krivi domobranci, da, celo razbitje Cola so hoteli naprtiti okupatorju. Življenje pa je teklo dalje. Začela se je obnova vasi. Tisti, ki so bili za „našu stvar“, so se povzdignili, ostali pa so morali molčati. Kaj jim je prinesla „svoboda“, so dojemali vsa povojna leta, dokler niso končno doumeli, kakšno veliko prevaru jim je mit partije pripravil.

Tudi jaz sem to občutil na svoji koži. Ostal sem brez očeta, ki je pobegnil v tujino, da si je ohranil življenje. Imetje in hišo so nam hoteli vzeti, vendar so nam jo vseeno pustili, ker sva bila s sestro mladoletna. Mati nas je teško preživljala. Kljub revščini nam niso dali niti bonov niti denarja in niti kart za hranu kot nekaterim drugim. Z „obvezno oddajo“, so nam vzeli celo edino tele iz hleva.

Naša humana partija, ki je bila, hvalabogu, na Colu le maloštevilna, je gledala na pet let starega otroka kot na potencijalnega sovražnika. Opremila me je s karakteristikom, ki me je pozneje povsod spremljala.

Col pa se je počasi razvijal, razbitih hiš je bilo vedno manj, rasle so nove in in nove; podoba vasi se je spremenila. Popravili so Zadržni dom, iz stare italijanske kasarne naredili mladinski dom. Revščina pa nas je še vedno spremljala. Kruha ni bilo. Spomini nanj pa me vežejo na vojake u farovžu, ko sem kot zelo majhen trkal na okno, kjer mi je dober vojak dal kot oglje črn kruh. Dober je bil. Drug spomin na kruh pa je od takrat, ko so ob odprtju mladinskega doma dali svakemu po eno rezino kruha. Na tisti dan pa me veže še nek drug spomin. Po vasi se je šušljalo, da so trije fantje ušli in da so dva izmed njih na meji ubili.

Počasi se je vse spreminjalo. V farovžu ni bilo već vojakov, zamenjali so jih policaji, ki so skrbeli za red v vasi in da so drugače misleći delali tisto, kar je oblast hotela.

Na dan svetega Ivana smo kurili kres na Balantinovom hribu. Prišli so policaji, eden izmed njih pa nas je s pištolu v roki odgnao u farovž. Mislili so, da gori Primoževa hiša. Eden od policajev je namreć narobe videl, odhitel k mežnarju, mežnarca pa je pohitela udariti „plat zvona.“ Cela vas je zdrvela skupaj, da bi pogasili, šele ko so prišli blizu, so opazili, da ne gori hiša, temveć kres.

Počasi smo odrasćali, prišla je štelenga. Fantje smo se pogovarjali, kam bi radi šli u vojsko. Ko pa smo nagi stali pred komisijo, so me vprašali: „Gde ćeš? „ „Jaz bi šel k tankistom,“ sem jim odgovorio. Oficir me je premerio z očmi, pogledao u knjigo in rekao: „Dve godini proleterske pešadije.“ To je bila kazenska enota, sam pa sem ob tem razmišljao, kaj hudića je gledao u knjigo, če me je že videl, kakšen sem, ko sem stal pred njim. „Aja, saj to je vendar karakteristika, ki jo je dal naš colski rdeći team, le kdo bi me lahko tukaj poznao,“ sem si mislio.

Pri vojakih sem pozneje občutio, kaj so mi ti rdeći colski strici pripravili. Na to me je upozorio moj kapetan, ki mi je rekao, da sem u zaprti kuverti prinesao pismo, za katerega bi bilo bolje, da bi ga vrgao stran.

Ko sem se vrnio od vojakov, se mi je zdel Col drugaćen, še lepši kot prej. Tudi kruh se je spremenio; Edo ga je znao speći tako dobro, da je slovel daleć naokoli.

Prej smo imeli parketarno. Prišiel pa je oženj in je ni bilo već. Ljudje so začeli iskati zaposlitev u Ajdovščini. In tudi politično življenje se je spremenio. Tisti, ki je podpisao karakteristiku, je umro. Karakteristika, ki jo je on podpisao me je še vedno spremljala. Ko sem na občini poizvedovao po oćetu, so mi prebrali vse colske laži, ki so mi jih naprtili. Za mater in naju otroka pa je pisao, da nismo za „našu stvar.“ Ko pa sem pred kratkim šel še enkrat poizvedovao o oćetu, mi je taista ženska povedala, da mojega oćeta u novih dokumentih sploh ni. Torej nisem imao oćeta ?!

Počasi so se konćale krivice, ki so mi jih delali, ali pa jih nisem već vidio. Ko je umro Tito, sem namreć celo jokao. Le kaj bo sedaj, smo se spraševali.

Kmalu so prišli rezultati. Plaz se je začeo premikati, rdeća barva je bleđela, drugače misleći so se začeli upirati, ukinili so štafeto, prišla je četverica. Svoboda se je začela počasi približevati. Na Dedinjah se je obraćao mrlić, njegove nore ideje o bratstvu in enotnosti, ki so zavajale ljudi, so prešle u sovražstvo. Jugobarka je tonila - volitve: Kućan, Pućnik. Nova oblast in plebiscit.

Ko sem obkrožio ZA, mi je prišla solza u oko. Komisija je mislila, da

sem pijan in res sem bil, toda od ganjenosti in sreče.

Prišel je drugi čas; (čeprav vem, da bo še težko, nimam iluzij, da bo takoj bolje), ko nisem več bel, ko nismo več rdeči, čas, ko smo verjetno vsi Colčani za našo stvar.

Edvard Puc

POGOVOR Z DAMJANOM KOBALOM

Naloga, ki mi je bila dodeljena, to je, da opravi intervju, bolje, pogovor z Damjanom Kobalom je že pred začetkom nakazovala določene problematike in težave. Damjan, med nami Nace (tako bo naprej tudi imenovan) ima namreč to prijetno lastnost, da se drži svojih načel in od njih ne odstopa. Tako je sam sebe prepričal, da on ne zna pisati in pri tem vztrajal. Odgovorni je pokazal s prstom, ti, in name je padlo, da opravi pogovor z njim. Ob zadolžitvi mi je glavni urednik še zabičal: „Glej, da ne bo zabjancije vmes, če bo, ti ne objavimo. Vojna je resna stvar.“ In tako se sedaj mučim, da ne vleče na zafrkancijo, kar pa mi ne uspeva najbolje. Povrh vsega pa se mi zdi ta prepoved neumestna, saj je dobra volja ena redkih dobrin, ki jo še najdemo v izobilju, le poiskati jo je treba. Tudi v vojnih časih. Pa še nič ne stane. Težavice z Nacetom sem delno rešil v mojo korist, saj je Nac, ob mojih vprašanjih, svoje vojne dogodivščine le napisal sam. Moje delo je samo to, da zapis pripravi za objavo. Seveda, brez nepotrebnih dodatkov, ukaz je ukaz, z urednikom se ni za spilat. Razgovor se je odvijal v gostilni Štefančič. Kot vedno sem zamudil, no, Nace me je potrpežljivo čakal in začuda sploh ni omenil ure. Preselila sva se v zadnjo sobo, štab, in dani so bili vsi pogoji, da se intervju lahko začne. Nacetu sem vsilil še blok in svinčnik in nastal je tale zapis.

„Nace, kje naj začneva?“

„Ja kaj pa jaz vem, ti vodiš intervju, boš že ti vedel.“

„No, pa gremo popolnoma od začetka. Kako si ti sploh prišel med policaje. Navsezadnje imaš z njimi še iz Ljubljane slabe izkušnje?“

„Ja, saj veš, kako je bilo, ko si šel v vojsko. Določili so ti rod in tja si moral iti. Tako sem se najprej 6 mesecev pripravljval za policaja, vojnega seveda, v Somboru, v prekomando pa sem šel v Zadar, na letališče Zemunik. Tam pa, saj veš sam, kaj delajo vojni policaji. Preganjali smo vojsko, kakšnega peljali v „pritor“ in take neumnosti. Ja, domov sem prišel pa 8. 12. 89. Kmalu po prihodu so me poklicali na postajo milice v Ajdovščini, kjer so opravili pogovor z mano o tem, če hočem nadalje z njimi sodelovati kot rezervni policaj. Od takrat pa do junijske vojne me niso nikoli poklicali. Dne 28. 6. 91 so me vpoklicali...“

„Čakaj malo, ne tako hitro. Vmes si se zaposlil na pošti, prve vojne dni si tako preživel v službi kot poštar.“

„Ja, začetek sem pričakal kot poštar. Kako je bilo? Saj veš sam. Takrat, na dan proslave v Ljubljani, ko so tanki že šli skozi Belo, ko si ti prišel povedat, kdo jih vodi, takrat je bilo bolj pasje. Ko je bilo v Ajdovščini najbolj vroče, sem jaz še raznašal pošto po vaseh v dolini. V petek, 28. 6., ko sem prišel iz službe, ob 15. h, je zazvonil telefon, obvestilo pa je bilo nedvoumno. Takoj se moram zgledati na postaji milice v Ajdovščini.“

„...a te je kaj stisnilo...“

„Ma ne bi zdaj o tem, ti bom o strahu kasneje kaj povedal. Oblekel sem se, pa hajd v Ajdovščino. Na postaji milice smo imeli zbor, slišali smo nekaj vzpodbudnih besed, nato pa smo zadolžili še orožje. In na koncu še razpored posameznikov po barikadah. Jaz sem bil še s petimi ljudmi določen za varovanje barikade v Rebernicah.“

„Dobro, Nac, ampak, kaj ste šli delat v Rebernice? Saj tam ni bilo nič vojske.“

„Ja, na postajo je prišlo obvestilo, da gre iz smeri Postojne vojska proti Ajdovščini. Tako smo se odpravili, skupaj z dvema kamionoma Mlinotesta, v Rebernice. Si predstavljaš. Oba kamiona sta bila polna moke, z nami sta šla tudi oba šoferja. Ob 16. je bila barikada že postavljena.“

„Povej, no, kako si se počutil? Navsezadnje si še pred dobro uro doma jedel. Kako ste bili pa oboroženi? Kaj pa šoferji, so kaj penili?“

„Ma saj veš sam, kakšni občutki so nas takrat obhajali. Malo sem pričakoval poziv, vseeno pa mi ni bilo. Ampak treba je bilo iti. Oboroženi smo bili s avtomatskimi puškami, obema šoferjema pa smo dali pištoli. Kar mirno sta sprejela svojo vlogo. Tako smo postavili barikado, se razdelili v dve trojki in čakali. Vmes smo usmerjali promet, ki pa je bil bolj redek. Tu naj povem eno zanimivost. Do barikade je pripeljal, ma kaj pripeljal, pridrvel golf z dvema mladima Nemcem. O tem, kako hitro je vozil, lahko sklepaš po tem, da je imel golf popolnoma žareče diske (platišča). Komaj smo ju malo pomirili, seveda le s pomočjo rok, nato pa sta odbrzela naprej. Teh dveh gotovo ne bo nikoli več v Slovenijo.“

„To čakanje, je dobra stvar? Do kdaj ste čakali?“

„Ja, čakati pa ni najbolj lušno. Imaš preveč časa za razmišljanje o raznoraznih stvareh, največkrat sestaviš najbolj črn scenarij. Tako smo čakali do nekako 21. 30. Takrat pa je iz smeri Postojne pripeljal domačin iz okolice Podnanosa in nam povedal, da je kakih 500 m nad nami vojska s tankom in dvema kamionoma. Mi zaradi močnega vetra nismo slišali popolnoma nič, kot smo kasneje lahko videli, pa je tudi vojska peljala izredno počasi. Novico smo sporočili nadrejenim in ti so nam ukazali, naj se umaknemo od barikade.“

„Kar je bilo verjetno edina pametna odločitev. Saj se niste imeli s čim boriti proti tanku. Kaj bi ostali na barikadi, če bi vedeli, da zraven kamionov ne gre tank, ampak oklopni transporter?“

„Ne vem, mogoče bi morali braniti barikado, res ne vem. Tako pa smo se takrat umaknili in na ognjeni krst bom moral še počakati. Želim pa si, da ga ne bi nikoli dočkal. S kamioni smo popolnoma zaprli cesto, prej sta bila postavljena tako, da si z osebnim avtomobilom lahko šel skozi, ter se umaknili kakih 200 m niže po cesti na odcep ki pelje proti Lozicam. Tam smo potem v popolni tišini čakali kakih 20 minut. Toliko časa je namreč vojska rabila, da je prepeljala tistih par metrov do barikade. Naenkrat smo zaslišali ropot motorja enega od kamionov. Kasneje smo videli, da je nekdo vlomil v kamion tako, da je razbil stransko šipo, s spojitvijo kontaktnih žic vžgal motor in kamion spustil v bližnji jarek. Drugi kamion pa je vojska odpeljala s seboj proti Podnanosu. Ko se je kolona pomikala mimo ceste proti Lozicam, smo se mi umaknili skoraj do Lozic. Od tam smo pozneje opazovali celotno kolono. Peljali so res zelo počasi.“

„Kako ste pa vedeli, kako je s kamioni v barikadi?“

„Nekaj nas je šlo pogledat na barikado, kaj so naredili. Kamion je bil zapeljan v jarek, luči pa je imel še prižgane. Tam smo počistili steklo s ceste, ugasnili luči pri kamionu, ter se vrnili na staro mesto. Medtem je vojska prišla do cestnega odcepa proti Nanosu in Barance. Tam se je kolona ustavila. Ja, ja, zraven je bila tudi „kampanjola“. Le-ta je potem odpeljala proti Podnanosu, ostali so čakali pri odcepu. Mi smo se pomaknili pod čakajočo kolono in bili pripravljeni na posredovanje od zadaj, če bi do česa prišlo. Medtem so na barikadi v Podnanosu tekla pogajanja. Vojska je zahtevala prost prehod do Južne kasarne v Vipavi. Ker se niso mogli dogovoriti, je poveljujoči oficir zahteval telefonsko zvezo z Vipavo in kmalu je iz Vipave prišel drugi oficir in nato so se pogajanja nadaljevala - neuspešno za vojsko. Naj povem, da je bilo v Podnanosu na barikadi tudi polno domačinov, oboroženih z lovskim orožjem. Ker pogajanja niso bila uspešna, se je en oficir vrnil v Vipavo, drugi pa h koloni, ki je čakala na odcepu proti Barancam. Od tam so se odpravili proti Barancam, spotoma pa so se morali prebiti še skozi barikado, ki je bila postavljena na cesti. Z odstranjevanjem drevja s ceste so se zamotili kako uro in pol, saj so morali vojaki s sekirami razsekati barikado. In če veš, kakšne sekire smo imeli v vojski, si lahko misliš, kako so vojaki garali.“

„Čakaj malo, kdaj je bilo to? Jaz se spomnim, da sem na radiu nekaj slišal o tej koloni okrog 23. h in nato še enkrat okrog 2. h zjutraj. Kako so lahko novinarji tako hitro vse izvedeli?“

„Novinarji so takrat, naleteli, na dneve, ki si jih verjetno želi vsak novinar. Kot strela so švigali po cestah, s tistim svojim PRESS na avtomobilih, se za trenutek ustavili na barikadi, toliko, da so pokazali novinarsko izkaznico, rekli par vzpodbudnih besed in že si jih gledal v hrbet. Imeli so prost dostop do skoraj vseh informacij. Verjetno so tudi informacijo o koloni v Rebernicah dobili tako.“

„Torej novinarjev niste kaj prida kontrolirali? Kaj pa če bi s kartico PRESS prišel kdo, ki bi imel drugačne namene?“

„Ja, ne vem. PRESS je takrat nekaj veljal. Mislim, da so bili tu pri

nas, za razliko od sedanjega stanja na Hrvaškem, pojmi glede novinarjev zelo jasni in čisti..

„Dobro, malo naju je zaneslo med novinarje, pa da se vrnemo v Rebernice. Ko se je kolona ustavila na Barancah, kaj ste potem delali?“

„Na barikadi v Podnanosu sem ostal do kakih 8.h zjutraj. Nekateri so lahko z barikade odšli že takoj, ko se je stanje nekoliko umirilo, okrog 3. 30, pa so se spet hitro vrnili, da so zamenjali nas, ki smo ostali na barikadi. Naj ti še povem, da do umika kolone na Barance sploh nismo nič jedli, pa tudi ne vem, če bi mogli, smo bili preveč napeti. Šele po koncu so nam domačini postregli s hrano. Kot sem že rekel, sem bil ob 8.h prost. Takoj sem šel domov, saj sem moral ob treh popoldne nazaj na barikade. Tako se je končala moja najtežja vojna preizkušnja.“

„Nato si delal na barikadah vse dni naprej?“

„Ja, na barikadah smo pregledovali vozila, voznike in tovor. Nič pa ni bilo kontrol treznosti, hitrosti vožnje in drugih malenkosti, s katerimi tako radi zatežijo policaji. Na barikadi v Podnanosu sem videl tudi sij, ki ga je povzročila eksplozija v Črnem Vrhu. Prav z veseljem pa smo kontrolirali armadne vojake, ki so morali skozi barikade. Vojska je morala vsak prihod najaviti prej, če ni bilo najavljeno, ni bilo šans, da pridejo skozi. Včasih so se mi fantje prav smilili, tako so se bali. Saj ne da smo se izživljali, le pregledi so trajali dolgo. Ko sem se neko jutro vračal z nočne izmene, sem tako na Colu naletel na svoje stanovske kolege, ko so ravno zajeli ubežne vojake iz Črnega Vrha. Počasi, počasi se je življenje začelo vračati v normalne tirnice.“

„Kaj pa prebegi vojakov, jih je bilo mnogo?“

„Ma ja, jih je bilo kar nekaj. Mi smo jih le legitimirali in jih poslali na Rdeči križ, kjer so jih preoblekli in jih poslali v zbirni center v Ljubljano.“

Tu se je v pogovor vmešal Praček Silvan, med nami Maks, ki je pripoved o prebegih vojakov popestril s svojo zgodbo. Dogodek je na lastne oči videl iz vipavske kleti. Pridružil se namaje kmalu po začetku intervjuja.

„No, Maks, povej še ti kaj, ti si bil stalno v neposredni bližini dogajanja?“

„Ja tiste dni nismo dosti delali, poslušali smo radio in viseli na oknih, ter opazovali, kaj se dogaja v vojašnici preko ceste. Tako sem na lastne oči videl, kako je pobegnil vojak, ki je bil na straži. Kot stražar je bil pomaknjen stran od glavnega vhoda in tam je vztrajno krožil okrog neke barake, v bližini te barake pa je bila mreža kar močno poškodovana. V začetku na to niti nismo bili pozorni, pozornost pa nam je kmalu pritegnil avtomobil celjske registracije, ki je vztrajno vozil po cesti, ki pelje ob žici kasarne. Ko se je avto tako pojavil tretjič, je stražar odvrnil puško, se prevalil čez poškodovano žico, ter se skobacal v avto. Hitrost, s katero je potem avto odpeljal, je bila zelo blizu hitrosti, s katero vozijo rally vozniki. V kasarni je takoj nastal preplah, vendar je bil avto z ubežnikom takrat že zelo daleč.“ „Ja, razen enega ali dveh, so vsi ostali prebežniki prišli brez orožja,“ je zaključil pripoved o prebegih Nace.

„Nace, a imaš še kakšno zanimivost iz vojnih dni?“

„Ja, lahko ti povem, kdaj sem se prvič bal. Bilo je takoj prvi dan, ko smo se s kombijem peljali v Rebernice. Ko smo se peljali proti in mimo Severne kasarne v Vipavi smo lahko opazovali, kako nas vojska spremlja s tricevnim protiletalskim topom kalibra 20mm. Na tako razdaljo in ob taki hitrosti kombija ni bilo niti minimalnih možnosti, da bi jim pobegnili, če bi se odločili, da nas malo prerešeta. In takoj isti dan sem bil še enkrat v situaciji, da sem malo otrdel. Ko smo čakali v Rebernicah, da vojska pride do barikade, smo kombi odpeljali skoraj na Lozice. Mi pa smo čakali tik pod glavno cesto. Ker smo imeli v kombiju stalno zvezo z vodstvom, smo se morali menjavati ob kombiju. In ko je prišla vrsta name, sem se odpravil proti kombiju. Ko pa sem se mu približal, sem zaslišal, kako je moj kolega repetiral avtomatsko puško. Šele moj glas ga je pomiril. Moraš razumeti, živci so bili takrat zelo napeti. Kdor pravi, da ga ni bilo takrat strah, laže. Vsakogar je strah, le nekdo zna to malo bolj skriti.“

Tu se je v pogovor spet vmešal Maks. „Daj Nace, povej, kako je bilo takrat, ko so po Vipavi noreli tisti vojaki. Jaz sem jim za malo, kakšno minuto, ušel. Sedaj bi imel obrac avto. Vem da so nekaj maltretirali ljudi, enega malo nabutali, Fructalov tovarnjak pa prisilili, da je peljal sok v kasarno.“

„Ja, tisto so bili vojaki, ki so ušli iz Črnega Vrha in so se prebili do Vipave. Mi smo bili o tem obveščeni okrog 7. h zjutraj. V Vipavi smo nato blokirali blok za bencinsko črpalko. V njem so bili tisti vojaki. No, tam tudi ni bilo najbolj prijetno. Ko sem tako stal pred blokom, sem videl, kako se zavese na mnogih oknih malo razmikajo, opazovali so nas.

Ali preko cevi ne vem, vem pa, da tam ne bi vedel, od kod je priletelo, če bi začelo streljanje. Stvar se je potem le toliko umirila, da so se začeli pogovarjati. Na koncu so prišli iz bloka, tam smo jih legitimirali, nato pa so se s kamionom odpeljali v kasarno. Mislim, da je bila tu narejena napaka. Po moje, bi jih morali zadržati in aretirati. No, ampak tako je bilo, gledalo se je, da je bilo čim manj konfliktov, ki bi lahko pripeljali do prelivanja krvi. To je bila moja zadnja omembe vredna, kako bi se reklo, avantura. Počasi so se stvari umirjale. potem so izginile s cest barikade, opravljali smo vedno bolj cestnovarnostno delo. In umirilo se je toliko, da sem spet začel delati na pošti. Mislim, da je to vse, kar ti lahko povem.“

„Nac, ali res nimaš več kaj povedat?“

„Ne, kaj nimaš zadosti?“

Lučo Trošt

SILVOTOVA DOGODIVŠČINA

Vsaka vojna prinese poražence in zmagovalce, dezertarje in ujetnike, mrtve in ranjene. Tudi v kratkotrajni vojni za Slovenijo je bilo tako.

V letošnji izdaji časnika smo se osredotočili na naše krajanke, ki so bili tako ali drugače vpleteni v tej vojni. Zapisali smo njihove zgodbe in razmišljanja. Med njimi ni ujetnikov ali dezertarjev, nihče ni izgubil življenja, nihče ni bil poražen... Lahko rečemo, da smo vsi nekakšni zmagovalci - tisti, ki so s puško v rokah čakali na morebitni spopad, tisti, ki so gledali prodiranje tankov in tisti, ki so pred TV in radijskimi sprejemniki samo trepetali, zase, za svoje bližnje, za usodo Slovenije in slovenskega naroda.

Vsak je te dneve preživel po svoje. Vsak bi lahko napisal svoje občutke, povedal zanimiv utrinek ali kaj podobnega. Do sedaj predstavljenim krajanom dodajmo še zgodbo Silvota Kovšca, ki mu je vojna zapustila še drugačen spomin. Po spletu okoliščin je doživel pravo bitko in bil tudi ranjen. Pravi vojni ranjenec torej, ki je na zelo krut način doživel nekakšen vojni ognjeni krst.

Njegova zgodba je zanimiva zaradi potešitve radovednosti nekaterih, sploh pa zaradi vseh mogočih govoric, ki krožijo naokrog in Silvotovo neprostovoljno sodelovanje v bitki za Rožno Dolino predstavljajo zdaj tako, zdaj drugače.

Silvo je dočakal okupacijo Slovenije tako, kot skoraj vsi ostali - na delovnem mestu. Avantura se je začela v petek, 28. junija popoldne, po službi, ko so ga z občinskega vodstva poklicali in mu predlagali, da odide v Rožno Dolino in poskuša pregovoriti komandanta tankovskega bataljona, ki je zasedel mejni prehod, Eda Kovačiča, da se preda. Mnenja so bili, da bo on, kot komandantov svak, najlažje prišel zraven, oziroma vzpostavil stik z njim in se neuradno pogovoril o morebitni predaji.

„Da je pri zasedbi Rožne Doline zraven tudi Edo, sem izvedel v četrtek in ko so mi predlagali, naj grem tja dol, sem se pač odpravil. Spotoma sem se ustavil pri sestri, ki stanuje v Rožni Dolini, se pogovoril z njo, nato pa sva skupaj odšla proti mejnemu prehodu. Bilo je okrog 7. ure zvečer. Tam je bilo ogromno ljudi in nekaj časa sva se razgledovala okrog zastraženih tankov. Čuden občutek me je spreletel, ko je pri enem od njih oficir naročil vojakom, naj ob prvi novi provokaciji odprejo ogenj.“

Kmalu sta spoznala, da ne bo prav enostavno priti do njega, zato je Silvo vprašal enega od vojakov, če lahko gresta naprej. Odgovor je bil jasen: „Niti govora!“. Kmalu pa ga je zagledal, kako razporeja vojake in bližnjega vojaka je prosil, naj ga pokliče.

„Ko naju je zagledal, naju je povabil naprej. Šli smo in se na avtobusni postaji mestnega avtobusa, tik ob menjem prehodu usedli na klop in se pogovarjali. Povedal sem mu, zakaj sem prišel in ga povprašal, zakaj je oficir ob tanku prej tako ukazal vojakom. Izvedel sem, da so vsi zelo napeti od čakanja in provokacij. Omenil sem mu, kako bi bilo, če bi pustil vse skupaj in pobegnil. On pa je na vse skupaj gledal s svoje strani. Po svoji presoji je namreč menil, da ima večjo dolžnost, da več in bolje naredi, če ostane tam. Že cel dan miri vojake in jih odvrča od streljanja. Konec koncev pa so to mladi fantje, je še povedal, ki ne vedo, zakaj so tam, njemu so bili zaupani in on je odgovoren zanje. Dobil je pač nalogo, ker dobro pozna te kraje, naj pride do meje, zasede mejni

prehod, naprej pa nič - pomagaj si sam!

Tako so sedeli in se pogovarjali in Kovačič je še povedal, da upa, da bo kmalu vsega konec, da se bodo ljudje na vrhu zmenili, saj so zdaj prepuščeni sami sebi in ne vedo več, kako naprej. Silvo je še zaupal svojo odločitev, da bo takoj po koncu akcije izstopil iz vojaške službe, saj je spoznal, da je vse skupaj svinjarija, ko tako izrabljajo ljudi. Silvo pravi, da ga toliko pozna in je prepričan, da bi takrat res poklical v štab TO v Novo Gorico, kot je obljubil, in se predal. Sicer pa to ni bistvo naše zgodbe, raje prepuščamo besedo spet Silvu.

„Takrat je nenadoma močno počilo. Edo je skočil pokonci, sestra Mara pa je zaklicala: Glej, vojaki ti gorijo. Stekel je tja reševati vojaka, ki ga je vrglo iz tanka. Začelo je pokati iz vseh strani. Z Maro sva stekla par metrov v stran in se skrila za parkiran avtomobil. Legla sva na tla, tako, da sem jo s telesom zaščitil, saj sem pomislil na njeno družino in otroke...“

Silvo nadaljuje, kako je pokalo z vseh strani in kakšni čudni občutki so ga obdajali, kako ni imel časa pomisliti na nič, niti na svoje grehe, ko je krogla zasekala nekaj centimetrov zraven glave v zemljo. Jasno je bilo, da je bil napad nenajavljen in iznenaden, saj je v predahu med straljanjem kritje pri tistem avtomobilu poiskala celo neka ženska z majhnim otrokom, ki je seveda krčevito jokala.

„Vsi skupaj smo mirili otroka in med naslednjim krajšim predahom sem predlagal, da bi si poiskali bolj varen zaklon. Toda Mara se je počutila tam bolj varno in tako sva ostala...Kmalupo tistem je spet strahovito počilo tik zraven mene. Streslo mi je celo telo, noge mi je spodneslo proč in začutil sem pekoče bolečine v stegnu in mravljinice v rokah. Prvi trenutek sem pomislil, da me je le nekaj ofrcalo, kmalu pa sem, ležeč na tleh, opazil, da so hlače vedno bolj okrvavljene, da imam roko vso krvavo in kile na členkih prstov potrgane. Hitro sva se oba zavedla, da tako ne moreva več ostati tam, saj ne bom zdržal dolgo...“

Ko je pokanje malce ponehalo, sta se Silvo in Mara napotila iz zavetja avtomobila, iz središča napada. Po mokri travi sta se plazila in prebijala proti najbližjim hišam. Naletela sta na vojake, ki so prav tako iskali kritje. Spet sta doživela šok, saj je nekega vojaka dober meter proč

krogla zadela v hrbet. Vojaki so hoteli Silvu ponuditi pomoč, poklicali so svojega bolničarja, toda odločil se je, da gre naprej proti hišam, v bolj varno zavetje. Od hiš ju je ločila še majhna čistina - makadamsko parkirišče, ki jo je Silvo prav po diverzantsko prekorachil in se s skokom z glavo naprej pognal za velik kup gramoza. Do prvih hiš ni bilo več daleč.

„V majhnem potočku ob cesti sem si malce spral rano in potrkal na vrata zaprte in zaklenjene hiše. Moškega, ki je odprl, sem prosil najprej za kozarec vode, saj sem bil neverjetno žejen. Naslonil sem se na vrata, saj se mi je zaradi izgubljene krvi že temnilo pred očmi. Moški naju je peljal v bolnico, čeprav mu je bilo malce nerodno, ker sva mu vse pomazala in okrvavila po avtu. V bolnici je bilo vse pripravljeno za sprejem ranjencev. Pregledali so mi rane in šele takrat sem videl, da imam nogo prestreljeno. Bolničar mi je celo pokazal košček šrapnela, ki mi je ostal v rani. Ponudil mi ga je za spomin, vendar ga nisem hotel vzeti...“

Silvo je nato dobil infuzijo, operirali in zašili so mu rane, sestra pa le obvezala manjšo prasko in jo napotila domov. Pripoveduje, kako so ga vsi spraševali, kaj je iskal zraven, vendar ni hotel nikomur nič povedati. V miru je zaspal in se naslednje jutro zbudil s hudimi bolečinami, ki so mu zelo otežile premikanje. Naslednjih nekaj noči je prav zaradi tega zelo malo spal.

No, počasi je seveda šlo na bolje in v naslednjih dneh so ga obiskali tudi kriminalisti, katerim je zaupal vso nezgodo. Kriminalisti so povzročili tudi nekaj zmede, saj so hoteli s tem v zvezi zaslišati kar Janeza, ki je bil v bolnici zaradi prometne nesreče in se seveda piše tako kot Silvo. Izvedel je, da je bil ranjen tudi Edo, ki prav tako leži v bolnici, vendar zastražen.

Iz bolnice je prišel že v torek in se potem zdravil doma. Dobro je okrevljal in danes lahko gleda na dogodek z drugačnimi očmi kot tik po njem. Iz vseh razgovorov, ki jih je imel pozneje, tako s kriminalisti kot tudi z občinskimi možmi, je lahko zaključil, da je bil napad na enote armade v Rožni Dolini nepričakovan in zasnovan na presenečenju, tako da se je tudi on popolnoma naključno znašel ravno tam in dobil poškodbe. Imel je srečo, lahko bi se tudi drugače končalo!

Pogovarjal se je **Sandi Škvarč**

Tank, ki je svojemu namenu odslužil v Rožni Dolini. Foto: Toni K.

IZ KRAJEVNE SKUPNOSTI COL

Dogodki, ki so zaznamovali delo sveta KS Col v minulem letu

Ob listanju kronoloških zapisov iz prejšnjih let ugotavljam, da tudi leto 1991 ni bilo bistveno drugačno. Res je, da leto 1991 pomeni za slovenski narod pomembno prelomnico, res pa je tudi, da prava demokracija pozna dogovore, se uspe parlamentarno združiti in gospodarno uveljavljati tako potrebe družbe kot posameznika.

Morda je še preuranjeno ocenjevati prve korake osamosvojitve, čeprav se je za skupnost že marsikaj spremenilo. Prvi šok smo v krajevni skupnosti doživeli že pri predlogu občinskega proračuna, kjer so se sredstva za delovanje KS prepolovila. Drugi šok so bila republiška sredstva za demografsko ogrožena območja. Z njimi smo bili potolaženi na vseh upravnih inštitucijah, še najbolj pa, ko jih nismo dobili.

Za tretje presenečenje so poskrbele delovne organizacije, ki so nam v preteklih letih veliko pomagale pri gradnji infrastrukture, v zadnjem letu pa so bila vsa prizadevanja za pomoč neplodna.

Tako je svet KS postal za družbo ponovno nek upravni organ vasi, ki naj bi se ukvarjal predvsem s političnim delom (nekaj seveda mora delati) in manj z reševanjem tekočih skupnih potreb, ki so pretežno vezana na finančna sredstva. Tako lahko nekaj naredijo le KS, ki imajo lasten vir dohodka (samoprispevek), večjo občinsko dotacijo ali republiška sredstva.

Svet KS Col je za opravljena dela v letu 1991 koristil predvsem sredstva samoprispevka in sredstva, ki smo jih dobili iz proračuna občine Ajdovščina. Veliko dela je bilo opravljenega tudi s prostovoljnimi akcijami: vodovod Col, cesta Žagolič - Križna Gora, televizijski pretvornik Žerivše, pluzenje snega, vzdrževanje vaških poti...

Leto 1991 smo začeli z rekonstrukcijo vodovoda, na odseku Hrastova Gorica. Tako so nas sorazmerno veliki stroški presenetili že na samem začetku že tako skopega leta. Kljub stalnim obnovitvenim delom, je vodovod Col tako neizčrpen problem, da ga bomo morali reševati še veliko let pa še z grenkim priokusom, da vode ni vedno dovolj. Zaradi ugovaranja nekaterih uporabnikov, želim krajane seznaniti z deli okrog vodovoda Col in s stroški, ki s tem nastanejo.

V letu 1991 smo na objektu opravljali sledeča dela:

- delna ureditev cevovoda Hrastova Gorica
- obnova vodovodnih črpalk na zajetju Orešje
- zamenjava zemeljskega kabla v povezavi akumulacijskih rezervoarjev
- napeljava zračnega kabla za povezavo nivojskihstikal, akumulacija Žerivše - črpališče Orešje
- tekoče vzdrževanje vodovoda (plačilo elektrike, usluge Goriških vodovodov, kontrola pretokov...).

Zaradi naštetih problemov je Svet KS Col moral zvišati vodarino, s katero pa še vedno pokriva le polovico vseh stroškov. Bilanca

prvih devetih mesecev je sledeča:

STROŠKI.....139.000 SLT
VODARINA.....66.000 SLT

RAZLIKA.....73.000 SLT - kritje iz samoprispevka.

V tem obdobju je bilo porabljenih 8300 kubičnih metrov vode. Zaradi negodovanja nekaterih uporabnikov smo v novembru sklicali sestanek, kjer naj bi se dogovorili o nadaljnji vodooskrbi. Ustanovili naj bi upravni odbor vodovoda, ki bi skupaj s Svetom KS skrbel za nemoteno oskrbo. Kljub zagnanosti nekaterih pa še vedno ostajamo pri starem, saj nihče noče prevzeti dela in skrbi za skupni interes.

V letu 1991 nas je stroškovno in organizacijsko najbolj angažirala rekonstrukcija ceste Žagolič - Križna Gora. Zaradi pomislekov nekaterih krajanov o umestnosti te investicije želim natančneje obrazložiti tako odločitve:

-Vzdrževanje makadamskega vozišča je bilo finančno in tehnično nemogoče.

-Vaščani Križne gore niso ne številčno ne fizično sposobni ohranjati primernega cestišča.

-Sorazmerno velika frekvenca prometa je stalno povzročala razdor še tako vzdrževane ceste.

-Cesta odpira cca 700 ha kmetijskih in gozdnih zemljišč, ki so pretežno v lasti naših krajanov.

-Možnost licitacije na republiškem natečaju za sredstva, ki jih je vlada namenila demografsko ogroženim območjem. (Križna gorata status ima).

Po sprejeti odločitvi je svet KS prevzel težko nalogo - pripraviti finančni načrt, ki bo smiselno vključeval vse zainteresirane uporabnike.

Z dokaj obsežno akcijo, kjer smo vključili v program cca 150 lastnikov gozdov, vse domačine, lovce, gozdarje... smo zbrali cca 1/3 sredstev. Ta so nam omogočila podpis pogodbe z izvajalcem CP Nova Gorica, ki nam je zagotovil nespremenjene cene storitev. Istočasno so krajani Žagoliča - Križne Gore opravljali vsa dela na rekonstrukciji stare trase (širitev vsekov, miniranje in izkopi v ovinkih, ureditev bankin...) in tako poleg finančnega dela tudi fizično veliko prispevali k obnovi ceste. Skupna vrednost investicije je znašala cca 850 000 SLT, kar pa KS ni zmogla v celoti pokriti. Vzporedno z delom na trasi smo pripravljali lokacijsko dokumentacijo in obrazložitev za licitacijo sredstev pri republiškem proračunu. Vse izmere in vso potrebno dokumentacijo je brezplačno pripravil Anton Tratnik in prav tako brezplačno je opravil notranjo kontrolo „CASTRUM“, projektni biro Ajdovščina. Kljub velikemu angažiranju, sredstev iz republike ni bilo, saj je v začetku leta tako opevani vir kmalu ugasnil. Tako smo morali za plačila dela najti kratkoročni kredit, ki smo ga odplačevali z rednimi prihodki samoprispevka. Že vrsto let želimo vasi ohraniti primeren zunanji izgled, ki poleg posameznih urejenih ali neurejenih zaselkov zajema tudi vse skupne prostore -

avtobusna čakalnica, zelenice, parkirni prostori, pokopališče, vodna korita, odvoz smeti...

Na žalost so to problemi, ki jih uspešno lahko rešimo le z vestnim sodelovanjem ljudi, z odgovorno vzgojo in delčkom občutka za urejenost našega skupnega „doma“.

Morda je obnova pokopališča prvi korak pri ohranjanju naše kulturne dediščine in istočasno obveza vsakega krajana, da po svojih močeh pomaga urejati našo skupno njivo počitka. Delna obnova zidu, zamenjava ograde, odstranitev razvalin bivše mrliške vežice so le del tistega, kar je na pokopališču potrebno urediti. Nekatera dela so sicer povezana z večjimi finančnimi vlaganji in so organizacijsko težko rešljiva (gradnja mrliške vežice, širitev pokopališča, zamik nekaterih obstoječih grobov), ostaja pa še vedno veliko drobnih zapletov (ureditev grobov, ohranjanje zelenic, odstranjevanje raznih odpadkov...). Dolga leta je to delo vestno in odgovorno opravljala Slavka Ulinova, za kar smo ji lahko vsi skupaj hvaležni. Njeno poštvenovalno delo že lahko ocenjujemo ob vsakem obisku dokaj zanemarnjenega pokopališča.

Velikokrat sem že omenjal naš neodgovoren odnos do narave, neodgovornost do sebe in naših bodočih rodov. Če ta odnos pogledam skozi prizmo raznih odpadkov, ki se kopičijo vsepovsod, lahko trdim, da je skrajno barbarski. Naj to podkrepim z vsakdanjim dogajanjem nad zajetjem našega vodovoda. Vse kraške doline so polne plastike, neuporabljenih zdravil, raznih organskih odpadkov, barv, lakov, naftnih derivatov... Voda, ki pronica preko te svinjarije se zbira v studence, ki ga skrbno zajezujemo in ponovno peljemo v kuhinjske lonce. Tako se skrbno borimo za čisto in zdravo okolje, v katerem še vedno žuborijo čisti studenci.

S tem kratkim prispevkom sem krajane želel seznaniti z delom sveta KS in istočasno nakazati probleme, ki smo jih skupno dolžni reševati.

Upam, da bo v bodoče še ostalo razumevanje za skupna vlaganja, ki ohranjajo trdne vezi, spodbujajo napredek in prinašajo boljše in lepšo prihodnost.

Predsednik sveta KS Col, *Silvo Peljhan*

**VSEM LJUDEM DOBRE
VOLJE VOŠČIMO VESEL
BOŽIČ IN SREČNO TER
USPEŠNO LETO 1992!**

SVET KS COL

Intervjuji - Intervjuji - Intervjuji - Intervjuji - Intervjuji - intervjuji - Intervjuji - Intervjuji

MOČ POLICIJE JE V TEM, DA PRIZNA SVOJE NAPAKE

Pogovor z republiškim sekretarjem za notranje zadeve, gospodom Pavletom Čelikom

Te dni mineva šest let od izleta colske mladine na košarkarsko tekmo Olimpija-Cibona v Ljubljano, ki se je dokaj ponesrečeno končal. Po tekmi so se v temnem in meglenem Tivoliju dogajale stvari, ki so še dolgo potem razburjale ne samo colsko, ampak lahko rečemo kar celotno slovensko javnost. Mladinci so se v spletu nesrečnih okoliščin znašli sredo obračunavanja navijačev obbeh klubov in postali nedolžna žrtev posredovanja milice.

O tem in še o čem je tekel pogovor z republiškim sekretarjem za notranje zadeve, gospodom Pavletom Čelikom.

-Preselimo se šest let nazaj. 21. 12. 1985, meglen večer v Tivoliju, po košarkarski tekmi Olimpija-Cibona. Kdo pravzaprav izda ukaz za tako akcijo milice, na kateri ravni? Kdo je takrat to storil?

O uporabi sile pri posredovanju enot milice odloča starešina, ki je trenutno najvišji po nazivu. V Franciji napr. o tem praviloma odloča predstavnik države. Pri nas je to lahko samo starešina milice, o tem ne more odločati politik. To je avtonomna pravica milice. V takratnem primeru sem bil to jaz. Izdal sem ukaz za aretacijo tistih, ki so metali petarde in se pretepali že na tribunah. Po tekmi je prišlo do obračunavanja med skupinami navijačev. Ti neredi so se razširili na okolico dvorane, bil je moten celo promet. Po radio zvezi sem zahteval deset miličnikov, ki so bili v dvorani, da bi naredili red.

-Vemo, da je bila takrat družba mnogo bolj zaprta kot je danes. Tak dogodek je za vas kot je Col pomenil pravi šok. Ali se je kaj takega (da so jih po pomoti dobili nedolžni) prvič zgodilo takrat ali pa tega nismo zvedeli in je ostalo v policijskih mapah?

Pri vsaki taki intervenciji milice obstaja ta možnost. Množica je namreč sestavljena iz treh delov: prvi del so kršilci javnega reda in miru, zaradi katerih se tudi posreduje, drugi del so njihovi simpatizerji, tretji pa radovedneži, ki so ob takih dogodkih vedno zraven. Zmeraj torej obstaja možnost, da ob posredovanju zajameš tudi tisti del množice, ki je samo radovedna. Imeli smo že več takih pritožb. Napr., posredovali smo ob svetovnem košarkarskem prvenstvu pred hotelom Slon v Ljubljani in zajeli tudi nedolžno skupino. Seveda to ni naša krivda, če nekdo nedolžen stoji sredi razgrajačev. To je delikatno taktično vprašanje, resni problemi.

-Ali se kaj takega še lahko zgodi?

Lahko. Nikjer ni izključeno, posebno pri posredovanju večje enote. Kdor bi zagotavljal, da se kaj takega ne more več zgoditi, bi bil laik. Moč policije pa je v tem, da tak položaj pravilno oceni in potem napako prizna.

-Kaj lahko storite, da se kljub vsemu kaj takega ne bi ponavljalo?

V prvi vrsti učenje miličnikov taktičnega nastopanja v takih primerih. Potem poučevanje starešin, ravno tako v taktičnem smislu. Želimo doseči tudi to, da o uporabi sile ne bi odločali tisti, ki je na kraju samem. Tisti je ponavadi živčen, lahko počne neumnosti. Meni so takrat izgretniki zlomili roko in bi se prav lahko zgodilo, da bi deloval nerazodno. Odloča naj tisti, ki je v pisarni, hladen, s treznim razmišljanjem.

REZERVA V SILI

-Kdo so ti fantje „specialci“, ki so takrat napravili na vse spoštovanja vreden vtis? Kako so izbrani, kakšno je njihovo šolanje?

Takrat je posredoval oddelček specialne enote milice. Pravzaprav so bili le rezerva, ki bi v skrajni sili pomagala redni milici, saj niso zares sodelovali v akciji. To so miličniki s srednjo šolo, izbrani po posebnih metodah. Morajo biti izredno zdravi, fizično sposobni, psihično stabilni, določene starosti. Testiranja, v katerih so izbrani, od sto miličnikov uspešno opravi povprečno deset.

-Kje so take enote stacionirane, kako se aktivirajo?

Stacionirani so v Ljubljani, glavnem mestu države, kakor je tudi v Zahodni pa tudi v Vzhodni Evropi. Te enote so direktno podrejene ministru za notranje zadeve, v njegovi odsotnosti pa meni.

„DELUJEMO V SKLADU Z ZAKONOM.“

-Kakšne sankcije doletijo miličnika, če prekoraj svoja pooblastila, napr. pretepe nedolžnega? Kakšni so postopki? Je vaš aparat odprt, ali pa na kratko opravite s posameznikom in stvar uredite znotraj aparata?

Ovisno od primera. Najprej stvar urejamo na ravni postaje milice, če se občan pritoži, se vključi inšpektorat Sekretariata za notranje zadeve. Če občan še vedno misli, da je oškodovan, se lahko stvar prepusti javnemu tožilecu in se vse ureja preko sodišča. Delujemo v skladu z zakonom, vsak občan dobi odgovor na pritožbo v roku trideset dni.

-Ali so v primeru Tivolija sledile v vaših vrstah kakšne sankcije ali pa se je vse izšlo z opravičilom, ki ste ga izrekli na Colu?

Ne, sankcij ni bilo, ker je bila intervencija povsem zakonita. Tudi sodišče je menilo tako, kajti pritožil se ni prav nihče drug izmed udeležencev, ker je bilo posredovanje pač upravičeno. Skupina mladincev s Cola je bila zajeta mimo naše krivde, v spletu nesrečnih okoliščin. Imeli smo tudi srečo, da ni bil nihče poškodovan, v nasprotnem primeru bi Sekretariat seveda plačal odškodnino.

POLICIJA POD JAVNIM NADZOROM

-Kaj osebno mislite o dogodku kot človek, ne kot poklicni miličnik?

Ko je minilo že kar precej časa od tega dogodka, sem imel na radiu Slovenija intervju-sobotno popoldne s Silvom Terškom. Vprašal me je, česa se veselim pri svojem delu in česa se tako rekoč sremujem. Odgovoril sem mu, da se najbolj sramujem dogodka v Tivoliju, kjer smo naredili napako in v posredovanje zajeli nedolžne. To je moja največja poklicna napaka. Še danes se je sramujem. Še nekaj je važno pri tem dogodku. Je prvi tak dogodek, ki je prišel v javnost, za kar gre zasluga colskim mladincem. Menim, da je to dobro, ker mora biti policija pod javnim nadzorom.

Prosil bi vse, ki so bili v dogodku prizadeti, da še enkrat sprejmejo opravičilo. Sam bi najraje to čimprej pozabil, vendar ne morem, ker se čutim moralno odgovornega in krivega. Rad bi izrazil tudi priznanje Colčanom, da so takrat opravičilo razumeli in niso stvari peljali naprej. Razšli smo se kot ljudje; fantje so razumeli našo napako in težave, ki jih imamo ob takih intervencijah. Niso nas želeli še naprej škodoželjno vlačiti po časopisih. Moč policije je res v tem, da prizna napako, če jo je storila.

Zahvalil bi se rad tudi gospodu Ertlu, tedanjemu ministru za notranje zadeve, ki je dal pobudo, da smo se šli opravičiti na Col.

Tomaž Kovšca

Gospodu Čeliku bi se rad še enkrat zahvalil v imenu člega uredništva Časnika za izredno prijaznost in pripravljenost na sodelovanje. Prebral sem celo poročilo, ki ga je gospod Čelik napisal o tem dogodku, čeprav je to drugače nemogoče. Kot mi je sam povedal, sem prvi civilist ali novinar, ki je prebral takšno poročilo.

Intervjuji - Intervjuji - Intervjuji - Intervjuji - Intervjuji - intervjuji - Intervjuji - Intervjuji

V VODENJE SEM DOBIL DOBER OBRAT

Pogovor z novim šefom colskega obrata Alpine, gospodom Stanetom Čarjem

-Gospod Čar, kako se počutite na Colu?

Bistveno je to, da ima delovna organizacija po planu dovolj dela, če pa je dovolj dela, bo nekako že šlo, a ne? Če je delo, potem bodo tudi ljudje tukaj. Izvažati bomo morali preko 80% proizvodov in to na zahodno tržišče, ker smo v bivši jugi vse izgubili; vse so nam pokradli, tako da niti ljudem, ki smo jim dolžni, ne moremo izplačati OD-jev, ker ne vemo, kje so, če sploh so. Poleg tega smo izgubili ves material in trgovine, ki so bile naša, Alpinina last.

-Kako gledate na vojno, ki je minila v Sloveniji?

Izredno sem bil presenečen, da so tako hitro spakirali od tukaj. Glede na to, da je vojska imela izredno veliko količino arzenala, sem se bal, da bodo stvari trajale bolj dolgo. Pa vendar, ko gledamo, kaj je vojska imela, vidimo, da je to bila ena sama revščina in zastarela tehnologija. To ni nobena sodobna armada. Zraven pa je že od nekdaj dezorganizirana; če namreč meni oficir reče „snadi se“, to pomeni ukradi, potem je nekaj s to armijo narobe. Nazaj pa vseeno mislim, da jih ne bo. Dobro namreč vedo, da se zelo intenzivno oborožujemo, kar konec koncev vsi občutimo na svojih žepih. Menim, da je to edino prav, kajti edino na ta način se bomo obvarovali pred vdorom Balkancev.

-Mar je bila, glede na ekonomske blokade, osamosvojitve Slovenija prava poteza?

Prepričan sem, da je naša oblast edino pravilno ravnala. Prepričan sem tudi, da so nas vseskozi „pljačkali“, oz. nismo imeli nobenega vpogleda v to, kam gre, kar dajemo. Imeli smo eno samo pravico, dajati. Spominjam se, da je pred leti naš poslanec vprašal, kam gre ves ta denar, pa so iz tega naredili političen problem, češ, kako si sploh upaš vprašat, tvoja dolžnost je, da daješ. Govorili so, kakšno demokracijo da imamo. Hudičevo demokracijo! V Ameriki vojska vpraša, koliko fantomov bo lahko naročila, pri nas pa si bil kriminallec, če si vprašal.

Vsekakor je bila odločitev pravilna. Zdi pa se mi, da smo bili malo premalo pripravljeni na vse to. Gotovo je, da nas Evropa nima tako rada, da bi nas kar tako brez nič priznala. Prepričan sem, da tudi oni hočejo nekaj iztržiti.

Ko pride k nam v Alpino trgovec po čevlje, ne pride zato, da bo alpski delavec nekaj zaslužil, ampak zato, da bo sam nekaj iztržil.

-Kako je vse to vplivalo na poslovanje Alpine kot celote?

K sreči vsem drugim firmam bolj kot nam, ker smo bili že prej pretežno orientirani na zahod. Izgubili pa smo zelo dober jugoslovanski trg, kajti tudi tam dol so bili ljudje, ki so denar imeli, in za njih je bil slovenski izdelek pojem kvalitete.

-Kako bo vnaprej v okviru blivše Jugovine na gospodarskem področju? Ne razumem namreč, da bi se gospodarstva med sabo ločila, saj vendar obstaja določen vezan trg. Mislim, da je politika tista, ki ločuje.

Sem istega mišljenja. Gospodarsko smo eden na drugega vezani, tako kot smo gospodarsko vezani na Italijo, pa vseeno normalno posluujemo. Ni se treba čisto nič kregati, tudi če je carina na Kolpi. Kar naj bo! Dejstvo je, da oni ne morejo brez nas, mi pa ne moremo brez njih. Politika je kriva, da je narode sprla, kajti prepričala jih je, da smo Slovenci vseskozi kradli.

-Kako pa kaj colski obrat?

Perspektiva vsekakor obstaja. Poglejte! Mi z juga (Hrvaške, op.pisca) od kooperantov dnevno pripeljemo 3000 parov zgornjih delov. To pa je zaposlitev za približno 400-500 ljudi! Moj osebni interes je, mislim pa, da tudi vodstva Alpine, da bi to delali pri nas. Po novem letu bomo tukaj zaposlili nekaj mladih punc, sam vztrajam na stališču, da vse, kolikor jih lahko damo noter, kajti smo prostorsko utesnjeni. Pa ne zaradi kuhinje, bomo pa v treh skupinah malicali ali pa od doma nosili, kot smo že včasih. Problem je v proizvodnih prostorih. Trakovi so namreč tempirani na določeno število delovnih mest, na zaključeno celoto pa ne moreš dodati novih delovnih mest, ker se s tem poruši sistem faznega dela. Usmiljenja vredne so mlade punce, ki ostajajo doma, mi pa dajemo delo na Hrvaško.

-Ali se lahko primerjate s svetovnimi proizvajalci športne obutve?

Lahko. Še vedno pa je žalostno to, da ime pomeni marsikaj. Prej Jugoslavija, sedaj Slovenija. To je tisto, kar je za drugega kupca vredno manj. Dejstvo je, da so po vseh merilih

veliko slabši smučarski čevlji nekaterih znanih proizvajalcev kot pa naši. Imamo vrhunsko kvaliteto.

-Ali se pozna vlaganje v alpsko reprezentanco ali je to samo zaradi prisotnosti v tem prostoru?

Pozna vsekakor se, problem pa je v tem, da igra glavno vlogo denar. Mi nimamo dovolj denarja, da bi vse tekmovalce kupili oz. podkupili, kajti tako se tej stvari streže. V poslovnem svetu je praktično prisotna že mafija. Naša poslovna usmeritev je taka, da obujemo pionirje, kajti vemo, da bodo le-ti uporabljali našo opremo še vnaprej, tudi ko bodo odrasli. Ne bomo pa obuvali nekega vrhunskega tekmovalca, ker bo le-ta v primeru slabega rezultata rekel, da je za neuspeh kriv čevlj. Imajo pa tekmovalci posebne zahteve, tako da je vsakemu tekmovalcu potrebno izdelati poseben čevlj, dodatno je potrebno termično obdelati lupino čevlja, prilagoditi naklon itd., kajti ljudje se, tako ko se razlikujemo po obrazih, razlikujemo tudi po nogah.

-Ali na Colu poleg pancarjev izdelujete še kaj, oz. ali pancarje sploh še izdelujete?

Ne. Ravno zato, ker smo zmanjševali proizvodnjo pancarjev, so sem prišli tudi novi programi, ki so najbližji strojnemu parku, kadrom itd. Upamo, da bomo v bodočnosti za našo vojsko naredili okrog 45000 parov čevljev.

-Glede na to, da ste bili prej dalj časa v Žireh, sedaj ste na Colu, kaj mislite o colskega obratu, o zaposlenih ...

Poudariti moram, da sem v vodenje dobil izredno dober obrat s pridnimi delavkami in dobrim strokovnim kadrom. Nikar ne mislite, da je bivši šef Marjan Špeh odšel s Cola po kazni, oz., da sem jaz prišel sem po kazni. Ne! Marjan se je enostavno rečeno iztožil, tako kot se enkrat iztroši baterija.

Gospodu Čarju se za intervju najlepše zahvaljujemo. Na Colu mu želimo dobro poslovanje z upanjem, da bo sodelovanje Alpine s Colom na vseh ravneh ostalo tako dobro kot doslej.

Marjan Peljhan

NADALJEVANJE PROBLEMOM S TV

Nove ugotovitve v zvezi s problematiko sprejemanja signalov TV Slovenija

V uredniškem odboru smo se odločili, da tudi v letošnjem časniku par besed namenimo problemom s spremljanjem signalov TV Slovenija. Tako smo tudi naslovili članek v lanskem časniku, letos pač moramo dodati, da so posledice teh problemov vidne tudi v tem letu.

Na hitro še enkrat preletimo te dogodke in osvežimo spomin, tako da bo problematika bolj celovito predstavljena, saj so se dogodki zasukali nekajkrat v to, nekajkrat v drugo stran.

Spomladi lanskega leta se je sprejem prvega in edinega pri nas vidnega programa TV Slovenija zelo poslabšal. Ugotovili smo, da so posledica tega obnovitvena in posodobitvena dela na pretvorniku Planina. Poleg tega pa smo bili preko sredstev javnega obveščanja seznanjeni, da bomo po zagonu tega pretvornika lahko spremljali več domačih programov. Ob tem smo izvedeli, da smo po nekakšnih zakulisnih igrah tudi Colčani posredno prispevali lep del sredstev v ta namen. Po začetnem razburjenju, smo ob misli na rešitev problema sprejemanja domačih TV signalov, na ta dogodek pozabili.

Toda dela na pretvorniku so se zaključila, na Colu pa še vedno ni bilo prave TV slike. Po različnih urgencah vodstva KS in tudi posameznih krajanov, deloma pa tudi po spletu okoliščin, smo ugotovili, da je bilo odgovornim že ves čas jasno, da s posodobitvijo Planine ni bila mišljena tudi rešitev „colskega problema“. Takrat so se oglasili tudi RTV -jevci in nas potolažili, da so pri koncu dela na Trstelju, kamor bomo lahko usmerili antene in s t.i. vertikalno polarizacijo sprejemali sliko 1. programa TV Slovenija. Nam je bilo seveda to popolnoma nerazumljivo, kako moramo, ob pretvorniku na Planini, ki ga imamo pred nosom, antene obračati proti oddaljenemu Trstelju. Še bolj pa nam je pritisk dvigovalo dejstvo, da smo za Planino prispevali finančna sredstva.

Odgovorni s TV, ki so po naših in pozneje tudi po urgencah z občine (zamenjava občinske oblasti), večkrat prišli na Col opravljati meritve TV signalov, so nas prepričevali, da pretvornik Planina za nas ne pride v poštev zaradi močnih italijanskih privatnih TV postaj, ki ne spoštujejo mednarodno dogovorjenih frekvenc. S svojimi močnimi signali povzročajo motnje daleč v notranjost Slovenije in s tem tudi na Col, ki ima idealno lego za te signale. Tudi na naš dvom, ali antene na Planini sploh usmerjajo TV signal tako, da doseže Col, je gospod Rudi Cerku, vodja investicij pri RTV odgovoril, da antene na Planini oddajajo signal pod velikim kotom. Zadeva naj bi bila takrat pri tem končana. Ostajal je še spor okrog plačila naročnine za sporne poletne mesece, krajani pa so si pomagali tako, da so na razne načine obračali antene - zdaj na Trstelj, zdaj na Planino in iskali najboljšo sliko edinega nam ponujenega domačega TV programa.

V članku v lanskem Colskem časniku sem čisto na koncu izrazil osebni dvom v trditve RTV -ejevcev in sploh na vse okoliščine okrog problematike.

Čisto po naključju smo letošnjo pomlad izvedeli dodatne informacije, ki postavljajo na laž izgovore odgovornih in opravičujejo dvome. Ker sem v vsej zadevi večkrat zapisal svoje ime pod razne dopise in proteste, sem se odločil, da gospodu Cerku napišem pismo in ga pozovem, da javno in pošteno razsvetli celotno zadevo. Pismo je bilo poslano 26. 3., vendar do danes nanj ni bilo nikakršnega odmeva.

SPOŠTOVANI!

Ker nerad polemiziram po časopisih, sem se odločil, da vam napišem pismo. Dobri štirje meseci so minili od vetrovnega jesenskega dne, ko ste se z merilnim avtomobilom in ekipo pripeljali na Col, da bi še enkrat izmerili signale RTV Slovenija. Na žalost takrat ni bilo zraven nobenega uradnega predstavnika colske krajevne skupnosti, ampak samo jaz kot predstavnik mladine. Z velikimi dvomi sem poslušal vašo razlago, da sta na pretvorniku Planina nameščeni anteni, ki, čeprav usmerjeni proti Ajdovščini in Vipavi, oddajata signal pod velikim horizontalnim kotom in s tem tudi na Col. Meritve so potem ta signal zaznale (?), na žalost pa so zaznale tudi močne motnje italijanskih privatnih (!!) TV postaj. Prav italijanske privatne TV postaje naj bi bile torej krive, da Colčani ne moremo sprejemati signalov s tega pretvornika. Povedali ste, da se proti tem postajam, ki ne spoštujejo mednarodnih dogovorov o TV frekvencah, težko borite, saj gredo vsi uradni protesti po dolgi in zanotani poti in malo zaležejo. Povrh vsega pa imajo manda te postaje tudi zelo močne in kvalitetne oddajnike, ki „segajo“ daleč v notranjost Slovenije.

Z vsemi temi podatki smo potem v novoletnem krajevnem glasilu seznanili krajane in zadeva naj bi bila nekako rešena in končana. Antene smo morali namestiti v vertikalni položaj in jih usmeriti proti Trstelju. Planina, za katere posodobitev smo prispevali znatna sredstva, je bila za nas izgubljena.

V meni pa je še vedno vrtal dvom, ki mi ni dal miru. V pričakovanju obljubljenega drugega programa TV Slovenija v vertikalni tehniki s Trstelja na 60. kanalu, sem poiskal 31. kanal, na katerem oddaja drugi program TV Slovenija pretvornik Planina. Z velikim začudenjem sem ugotovil, katera je tista postaja, ki moti ta program. To je kar italijanska državna postaja RAI DUE. Glede na vašo zagotovilo in trditve je to dejstvo res čudno in priča, da je v tem primeru krivda v vaši hiši - drugače se tega ne da razlagati.

Vrtal pa sem še naprej in zvedel za mnenje strokovnjaka, ki pa ne želi biti imenovan. On si je ta pretvornik ogledal in povedal, da na Planini nameščene antene sicer oddajajo signal pod velikim horizontalnim, vendar pa pod majhnim vertikalnim kotom, ki ob usmerjenosti anten proti dolini, zagotovo ne more doseči Colaz dovolj kvalitetnim in močnim signalom.

Vse te ugotovitve postavljajo na glavo naše razgovore, vašo zagotovilo in trditve.

Postavljajo v upravičenost naše proteste in nestrinjanje z načinom, s katerim smo bili izigrani. Še veliko več, še bolj nas prepričuje v to, da je v zadnji trdnjavi komunizma - RTV-ju, še vedno veliko gnilega. Ne prodajajte svojih laži naokrog, ampak poskrbite za to, da so ljudje pravilno seznanjeni s problematiko. Prosim, da prizadetim v našem primeru javno poveste pravo resnico o problemih v zvezi z oddajanjem TV signalov s pretvornika Planina. V nasprotnem primeru bom s pomočjo medijev to storil jaz.

Lep pozdrav!

V poletnih mesecih se je na Colu pojavil honorarni izterjevalec neporavnanih naročin, spet z zajetnim kupom terjatev iz lanskih poletnih mesecev. Odgovorni z RTV so morda hoteli na ta način prestrašiti ljudi in le izvleči kaj denarja, do katerega pa niso upravičeni. Nekateri so nasedli in naročnino poravnali, mnogi so jo že v toku leta ob raznih opominih in dopisih z RTV. Tega denarja seveda ne bodo nikoli več videli. No, izterjevalec se je oglasil tudi pri meni, povprašala sva na občino in ni mu ostalo drugega, kot da terjatve z ustreznim dopisom vrne nazaj v Ljubljano. Pred kratkim sva se z omenjenim honorarnim izterjevalcem spet srečala. Povedal mi je, da je dal RTV -ju odpoved. Da je v penziji in da se na stara leta ne bo boril s takimi tiči, kot so RTV -jevci.

Zadeva naj bi bila tako zares zaključena. Seveda pa se spet postavlja staro vprašanje, kdaj bomo lahko na Colu spremljali tudi drugi program TV Slovenija.

Ostre besede, ki sem jih v pismu namenil gospodu Cerku, bodo verjetno kar držale. Kjerkoli se, tako ali drugače srečamo z našo RTV Bastiljo, tako ali drugače naletimo tudi na probleme vseh vrst.

Sandi Škvarč

Očitno se premika na bolje tudi pri reševanju problema sprejemanja drugega programa TV Slovenija na Colu. Kot je znano, naj bi tudi ta program, podobno kot prvega, sprejemali preko pretvornika na Trstelju. Ta obljuba je seveda že stara in ker se problem že predolgo vleče, je bilo treba pač spet malce positnariti na občini. Na izvršnem svetu so nam pojasnili, da je občina Ajdovščina že plačala dogovorjeni znesek za ureditev oddajnika za 2. program na Trstelju. Uradnega obvestila o zaključku del in pogonu oddajnika še ni. Zaenkrat je znano to, da naj bi pretvornik Trstelj oddajal drugi program TV Slovenija na 60. kanalu.

Očitno bodo tokrat televiziji res držali obljubo, saj lahko že dober mesec s pomočjo antene, s katero sprejemamo programe italijanskih zasebnih postaj na 60. kanalu vidimo drugi program TV Slovenija. Zaenkrat slika še ni popolnoma brezhibna, problematika pa se počasi le rešuje...

SIGNAL TV SLOVENIJE TUDI V ŽAGOLIČU IN NA MALEM POLJU

„TV mrk„ je odpravljen

Letos spomladi smo končno le „ugledali“ TV sliko slovenskega programa tudi v Žagolju in na Malem Polju. Tako je rešen še eden od problemov, ki je že dalj časa zaposloval in spravljal v slabo voljo krajanje in Svet KS.

Na Malem Polju televizije nikoli niso prav videli. V Žagolju in delu Cola pa se je popoln „TV mrk„ pojavil ob odstranitvi starega pretvornika na Planini. Bili smo prisiljeni k problemu resno nastopiti ter ga zadovoljivo in dolgoročno rešiti. Možnih je bilo več tehničnih rešitev, od kableske TV, do brezžičnega prenosa signala. Tokom dogovarjanja tehničnih in finančnih variant smo spoznali, da smo premajhni, predvsem pa premalo finančno zanimivi, tako za izvajalce del, kot za RTV hišo. Ta kot običajno ni pokazala interesa za pomoč pri reševanju, pač pa, žal, izkazuje interes le pri pobiranju naročnine. Kot vedno smo ostali sami s svojimi omejenimi možnostimi.

Tehnično smo problem rešili s postavitvijo mini TV pretvornika za brezžični prenos signala do razdalje 200 m. Po več merjenjih na različnih mestih smo izbrali lokacijo nad Žerivši. Z njo se istočasno z eno napravo

pokriva Malo Polje, Žagolje in Hrastovo Gorico. Dosežen je bil tudi dober sprejem vhodnega signala (žal ne tudi signala druge TV mreže), predvsem pa je bila tu najboljša rešitev napajanja z elektriko.

Same meritve, izbiro in montažo naprav sta opravila strokovnjaka iz Kanala. Priključila sta dve napravi, ki sedaj oddajata prvi slovenski program na 26.2. kanalu in program Italia Uno na 33. kanalu. Slednja je predvidena za kasnejšo zamenjavo na drugi program, ko bo ta začel oddajati s Trstelja. Vsa ostala dela so opravili krajanje Žagolja in Malega Polja. Potrebno je bilo izkopati in zabetonirati temelj stolpa, vkopati ozemljitveni trak, pripeljati in kasneje montirati stolp. Največje delo je bilo opravljeno ob vkopu 200 m električnega kabla od glavnega rezervoarja do vrha Žerivš. Kabel bo odslej služil tudi za potrebe vodovoda kot povezava nivojskih stikal med rezervoarji in črpališčem v Orešju. Brez , delo in organizacijo so nosili predvsem nekateri, posebej pa jih je treba pohvaliti za vztrajnost, saj so na primer montažo stolpa izvedli v nemogočih vremenskih razmerah.

Finančno smo nalogo pokrili iz sredstev KS in s prispevki krajanov. Kot vedno je bilo

nekaterim žal časa in denarja.

Pretvornik zadovoljivo obratuje, kljub manjšim težavam z elektriko. Škoda, da je sprejem programa Italija Uno zaradi vpliva privat postaje na podobni frekvenci precej moten. Za odpravo te motnje z vertikalno postavitvijo antene se žal nismo odločili.

Že junija meseca je bil sprožen razgovor z RTV glede plačevanja naročnine. Ponujeni sta bili dve varianti: RTV bi za določen čas prizadete oprostil plačevanja naročnine. Že j za določen čas prizadete oprostil plačevanja naročnine. Merilo bi bila protivednost vloženega dela in sredstev. Druga možnost pa je, da bi RTV vložena sredstva povrnil KS in stolp prevzel v upravljanje. Vsa dogovarjanja so se končala v času soočenja RTV - ja z resnejšimi problemi, ki jih je ta čas prinesla vojna. Kako stvari sedaj stojijo, naj si odgovori vsak sam.

Dovolim si še komentar. V vsem skupaj vidim še en dokaz, da nam ponavadi ne preostane drugega, kot da si pomagamo sami.

Tone Tratnik

POČITNICE NA SEVERU EVROPE

Poletno pohajkovanje po Skandinaviji

Kljub razmeram, ki so bile v Sloveniji konec junija in v začetku julija, sva se z Mojco odločili, da vseeno odpotujemo na že dolgo načrtovano pohajkovanje po Skandinaviji.

Nameravali sva si ogledati Dansko, Švedsko in Norveško. Tako sva se 10. julija iz Udin z vlakom odpravili preko Munchna in Hamburga v København, glavno mesto Danske. Tam sva preživeli samo tri dni, ker sva hoteli čim prej nadaljevati pot proti severu - v juliju je namreč največ možnosti, da so na severu dnevi razmeroma topli ter da lahko vidiš in doživiš polnočno sonce. Ko prečkaš arktični krog oziroma severni tečajnik, pomeni, da je poleti dan dolg 24 ur in lahko ob jasnih dnevih vidiš sonce tudi polnočno. To pa tudi pomeni, da je pozimi 24 ur tema (samo pri res jasnih dneh se od kod prikrade kak žarek) in se dogaja, da ljudje z leti ne prenesejo več teh ekstremov, čeprav so na to navajeni. Njihov ritem je porušen.

Odločili sva se torej, da odpotujemo čim prej proti severu. Iz Københavna sva ponoči potovali proti Švedski in prispeli naslednji dan v Stockholm, v mesto s prekrasnimi parki, ki je pravzaprav skupek otokov in otočkov in zato še toliko bolj zanimivo. Tako kot v

København sva tudi v glavnem mestu Švedske spali v Youth-hostel-ih (mladinskih hotelih), ki so cenejši, in potem cel dan pohajkovali po mestu ter občudovali znamenitosti in predvsem pestrost njihovih ulic in zgradb, značilno za celotno Skandinavijo. Hiše dajejo igriv videz, kot da bi bile iz lego kock - od sivih in črnih, pa do rumenih, rdečih in zelenih. Tudi tukaj sva preživeli tri, na srečo tople dni, potem pa spet z nahrbtnikom in spalno vrečo na vlak, novim doživetjem naproti. Spet sva potovali ponoči (glede na cene mladinskih hotelov - 30 do 40 DEM na noč - sva prihranili kar veliko) in dospeli v majhen kraj na Švedskem, Ostersund, zjutraj. Nasprotno sva od Ostersunda do Gällivare (približno 600 km) potovali podnevi. Enkrat na dan je peljal turistični vlak, vodič je komentiral zanimivosti na poti in na določenih mestih smo imeli postanke. Tako smo tudi, vsi navdušeni nad lepim sončnim dnevom, prečkali severni tečajnik. V Gällivare smo dospeli nekaj pred polnočjo in je bil seveda dan. Nebo je bilo rdeče, sonce je ravno zahajalo, kljub mrazu je bil pravi trenutek za lep sprehod. Toda smola, komarji! Nisem mogla verjeti, da je možno videti toliko komarjev na kupu, pa še v takem mrazu. Kar

na hitro sva se odpravili spat in to naravnost na železniško postajo. Še eno nepozabno doživetje več.

Končno je naslednji dan napočil trenutek, ki sva ga od začetka pričakovali - potovanje v Narvik, najsevernejši kraj v Evropi, do koder pelje železnica. Od Ljubljane je oddaljen približno 3600 km. Prispeli sva torej na sever Norveške in kljub mesecu juliju je prav pošteno zeblo. Narvik je majhno mesto, znano po smučišču (tekmovalna v smuku) in z lepim razgledom. Tu sva prvič občudovali fjord.

Od tod sva s trajektom nadaljevali pot na Lofotske otoke. Še in še bi lahko opisovala ta prekrasni del Norveške, vendar te narave, tako edinstvene, teh skalnatih otokov ne bi predstavila v celoti. Nasploh potovanje v Skandinavijo ne pomeni odkrivanje in spoznavanje zgodovinskih ostankov zgradb, konstrukcij določenih mest ali kaj podobnega, kot na primer potovanje v Rim ali Pariz, to je nekaj popolnoma drugega. Je doživljanje čudovite narave, ki te obdaja, številna jezera, mogočni gozdovi in morje s prekrasnimi otoki in fjordi.

Sledila je pot po Norveški navzdol, skozi

mesto Frondheim, kjer so bili od leta 1537 dalje kronani vsi norveški kralji, pa do glavnega mesta Norveške. Oslo, imenovano tudi mesto miru, ima pol milijona prebivalcev in zanimivo je, da jih je v celi Norveški samo 4 milijone, je pa približno 15-krat večja od Slovenije. V Oslu sva obiskali Vikinški muzej, kjer je razstavljena znamenita Vikinška ladja, narodni muzej z več kot sto sedemdesetimi hišami v naravni velikosti, ki prikazuje življenje Norvežanov pred 100 do 150-imi leti. Ogleдали sva si tudi skakalnico in še mnogo drugih zanimivih podrobnosti. Želeli sva spoznati Norveško v celoti, tako sva se odpravili na jugo-zahodno obalo, v mesto Bergen. Rekli so nama, da je to daleč najlepši fjord v celi državi in res nisva bili razočarani. Bergen nama je bil zelo všeč, ne samo zaradi svoje lege, ampak tudi zaradi same konstrukcije; same ozke tlakovane ulice z lesenimi večbarvnimi hišami.

Počasi se je najino pohajkovanje bližalo koncu, zato sva se odpravili nazaj proti Danski. V načrtu sva imeli ogled nekaterih majhnih znamenitih mestec, kot na primer Hillerød, ki naju je s svojim mogočnim gradom očaral, in pa Odense, kjer se je rodil Hans Christian Andersen. Verjetno je treba malo propagande za turiste, dejstvo pa je, da je ta kraj res deloval pravično, kot da bo zdaj zdaj iz ene izmed hiš prišel kak pastir ali morda cesar ali celo kraljična z zrnom graha. Tako pravično, polno lepih spominov se je končalo najino enomesečno potovanje po Skandinaviji.

Za konec samo še ena misel, ki se mi je porodila, ko sem se sprehajala po Lofotskih otokih. Šele v Skandinaviji sem ugotovila, koliko lepih trenutkov, polnih miru, ti lahko nudi narava in koliko lepe narave imamo tu pri nas, v Sloveniji.

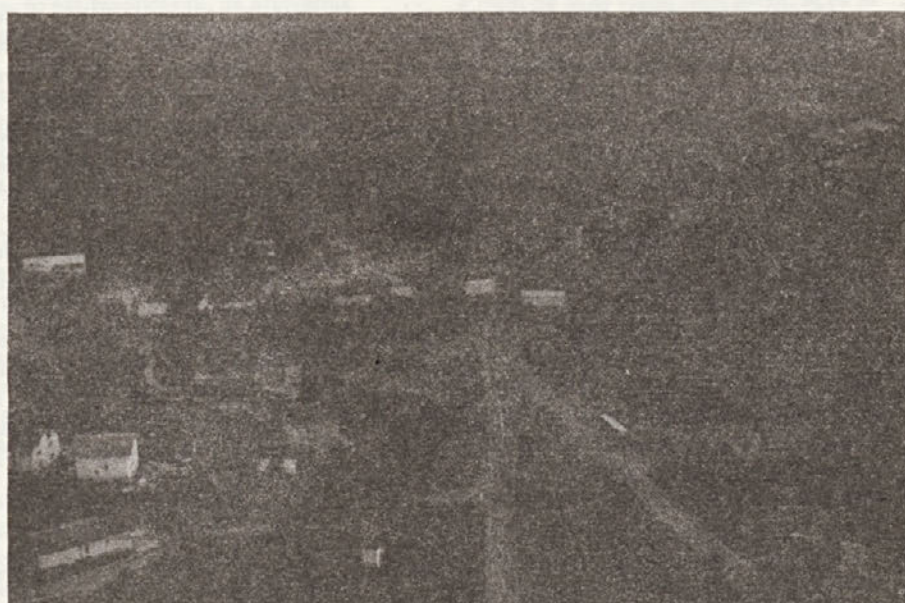
Irena Štefančič

NAČRT POTOVANJA

LETEČI FANTJE

Tudi Colčani se ukvarjamo z alternativno aviациjo

Namesto slike colskih alternativcev-center Cola, slikan z nenavadne perspektive. Verjetno ga niste takoj prepoznali....

Foto: Sandi Š.

Verjetno je vsem poznana stara grška anekdota o prvem človeku Ikarusu in njegovem sinu, ki sta hotela leteti kot ptice. Zlepila sta krila iz voska in ptičjih peres. Izročilo pravi, da sta poletela tako visoko, da jima je sonce stopilo vosek na krilih in padla sta v morje in tako končala seveda tragično prvi človeški poskus letenja.

Tehnika se je razvijala, kot se je razvijalo človeštvo po vsem svetu. Ljudje so si vedno želeli leteti. Vsaj nekateri. Opazovali so ptice, preučevali njihovo letenje in jih poskušali posnemati. Bilo je veliko poskusov, ki so se končali tragično, preden se je človek naučil nekaj osnovnih pojmov in zakonitosti, ki veljajo v zraku še danes. Naredili so prva letala, najprej jadralna, če jih sploh lahko tako imenujemo. Nadalje so začeli izgrajevati motorje in danes poznamo vseh vrst letal, celo take, ki letijo hitreje od zvoka. Reaktivci jim pravimo po domače.

Človek pa ne bi bil človek, če se določene stvari ne bi naveličal. Zopet se je hotel približati prvinam naravnega letenja. Najprej je izpopolnil jadralna letala, jih opremil z najrazličnejšimi instrumenti za varno letenje. Nekateri zanesenjaki pa se v oklepju iz stekla in duraluminija niso počutili najbolje. Nad zemljo so hoteli biti svobodni v stiku z zrakom in soncem, hoteli so nekaj več, nekaj, kar človeka prevzame in ga nenazadnje približa pticam in njihovu življenju.

Sprva so ljudi navduševali padalci, ki so iz letal skakali v praznino pod seboj. Nad njimi so se po nekaj trenutkih padanja skozi zrak zableščale pisane kupole in ljudje še danes z občudovanjem gledajo pogumne fante in dekleta. Ne vsi, nekateri, ki jim letenje kot šport nekaj pomeni in jih vedno znova prevzema. Drugi si pač mislijo drugače in veliko je takih, predvsem starejših, tudi na našem ljubem Colu. Pa saj sploh ni važno, mene osebno in še nekaj naših fantov in deklet iz naše vasi to sploh ne moti.

Kje smo že ostali? Pri padalih seveda. No, tudi padala so se razvijala. Vedno bolj varna in izpopolnjena so bila. Zahvala gre predvsem na račun tujih strokovnjakov. Šeasoma so izumili tudi jadralno padalo. To je naprava v obliki polkroga, pravokotnika ali podobno. Jadralno padalo je lažje vodljivo kot navadno. Z njim jadramo ob pobočjih hribov in izkoriščamo dviganje toplih plasti zraka, ki se ustvarjajo z ogrevanjem zemlje, ki jo povzroči sonce. Ta šport se je v zadnjih desetih letih tudi pri nas močno razmahnil. Jadralno padalo je izredno praktično, saj je zelo lahko za nošenje. Spravi se v nahrbtnik, ki ga lahko nosi vsak otrok, saj tehta le nekaj 7 kg. Za tako zvrst letenja se je kmalu navdušil tudi naš že večkrat preizkušeni jadralni pilot, funkcionar, liberalac in kaj vem kaj še, naš Sandi. Nič kaj vesela pa ni bila njegova žena. Vsi smo ga z velikim spoštovanjem in radovednostjo občudovali in spremljali po strminah nad Malim Poljem. V začetku je seveda večkrat prišel domov z umazanimi hlačami in kakšno buško, pa saj to sodi k vsakemu začetku in ni nič tragičnega. Šeasoma pa je šlo na bolje in po hribih ni več tekal z rjuho „v fole“, kot so nekateri govorili. Začelo se je tisto pravo letenje višje in višje in seveda, „nič se ne bojte, v luftu ni še noben ostal“, pravi pregovor. Vedno bolj smo bili radovedni, kako gre ta stvar in kakšni so občutki, ko takole visiš. Nad tabo „rjuha“, spodaj pa zemlja. In Sandi ne bi bil Sandi, če tudi nam ne bi prepustil nekaj užitkov. Vsakemu je rade volje posodil padalo. Pomagal

nas je navezati, nam dal nekaj osnovnih navodil, predvsem pa nam zabičal, naj rjuhe ne raztržemo in naj pustimo krte in druge pod zemljo živeče živali v mirnem življenju. Seveda je bilo veliko poskusov v „fole“, smeha, opazk pa še več. Padalo pa se nam je tudi odprlo in vsak, kateremu se je uspelo odlepiti od zemlje, je doživel tisti čudovit občutek. Fantje iz odbora vam to lahko najbolje opišejo, saj so neke sončne nedelje izvedli pravi padalski maraton. S pobočja Strmca so eden za drugim poizkušali svoje znanje in pogum. Nekateri celo prvič iz take višine. Nobenega ne bom obsojal in poučeval ali grajal, vendar so bili ti poleti vsaj za nekatere več kot tveganje. V primeru krize posameznikov v zraku, ki so prvič leteli brez izkušenj in znanja, si lahko predstavljamo, kaj bi se lahko zgodilo. Na srečo se je vse srečno izteklo, razen za nekaj raztrganih hlač, ki so bile po colskih gostilnah še dolgo najbolj zanimiva tema pogovora. Pa dajmo padalce na stran, kajti na vrsti so zmajarji.

Da, zmajarji, prav ste prebrali. Tudi zmajarje imamo na Colu. Ne bom jih posebej predstavljal, saj jih vsi poznate. Zmajarstvo se je pri nas začelo že pred pričetkom lanske zime. Na Malem Polju seveda. Najprej je začel Hubert. V Ajdovščini si je izposodil zmaja, ki pa mu ni bil kos niti z znanjem, še manj pa z izkušnjami. Kmalu je imel roko v mavcu in bil je tarča posmeha celega Cola. Ljudje na Malem Polju so se zmajarjev že navadili in tega niso vzeli tako tragično. Tudi mene je ta šport že od nekdaj navdajal s posebnim veseljem in spoštovanjem hkrati. Poskušal sem tudi jaz in to brezuspešno. Po nekaj poskusih sem tako nesrečno padel v visoko travo, da še Hubertov pes Filčar ni mogel priti pod jadro. Spoznala sva, da se bo treba stvari lotiti iz drugačne strani. Ta naša prizadevanja je kmalu opazil izkušen zmajar Jože iz Idrije. Naj ga najprej predstavim. Jože Likar živi in dela v Idriji, po rodu pa je iz Kočevja. Z zmajmi leti že 18 let. Velja za pionirja slovenskega zmajarstva. Ko v Sloveniji še niso slišali za zmaje, je on že izdeloval in preizkušal svoje prve modele. Skonstruiral je veliko zmajev in jih preizkušal v različnih pogojih. Izdeloval jih je iz domačih materialov, ki sploh niso bili atestirani, vendar je bila želja po letenju močnejša. S svojimi zmajmi je dosegel nekaj neverjetnih uspehov. Nekoč pa se je zgodila nesreča, ki bi ga kmalu stala življenje. V zraku se mu je zlomila prečna cev iz aluminija in padel je na pobočje hriba, 60 metrov pod seboj. Odnese jo je z nekaj hujšimi poškodbami, ker takrat še nismo imeli reševalnih padal, ki so dobrodošla v takšnih nesrečnih situacijah. Vendar Jože leti in bo še letel, kot pravi. Seveda na sodobnih, atestiranih zmajih, ki jih izdelujejo v Nemčiji. Jože je znan, preizkušen pilot in to so spoznali tudi Nemci, ki večkrat hodijo letet na Kovk. Videli so Jožeta, opazovali njegov let in ga nazadnje povabili v Nemčijo, v tovarno zmajev. Več dopustov je že porabil za delo v svetovno priznani tovarni. Za Nemce pa je Jože priden delavec in konstruktor hkrati. Radi ga imajo in prav je tako. To je človek z velikim srcem in večno željo po letenju. S svojim znanjem in izkušnjami o letenju rad pomaga vsekamu, ki ga ta svojevrstni šport zanima.

Kako so znanje in izkušnje pomembne, nama je s Hubertom kmalu postalo jasno. Začenjala sva se zavedati, da pravzaprav nič ne znava. Priskrbel nama je šolskega zmaja in najnujnejšo opremo. Začele so se prve ure. Moram priznati, da je bilo v začetku kar težko.

Vsako fazo, od priprave zmaja do pregleda, vzleta, leta in pristanka, sva morala izpiliti do potankosti. Vedno nam je zabičeval, da je le varno letenje v pravih pogojih tisti pravi užitek. In začela sva se zavedati, da ima Jože prav, saj te najmanjša napaka stane veliko denarja ali celo življenje. Najini začetni odskoki so se podaljševali in z vedno večjim hrepenenjem sva gledala na vrh Strmca. In končno je prišel tudi čas, ko sva zares prvič jadrala nad Malim Poljem.

Težko je opisati občutek ob letenju. Zelo je pomembna pravilna sestava zmaja, nastavitev instrumentov in natančen pregled pred vzletom. Pihati mora zmeren čelni veter z enakomerno jakostjo. Oblecemo se v posebno vrečo z reševalnim padalom in se priprimo na zmaja. Na glavi je obvezna čelada z očali, na nogah pa visoki čevlji, ki varujejo gležnje. Zmaja dvignemo in se postavimo čelno v veter na pobočje. Pri startanju je potrebna popolna zbranost in misliti je treba samo na pravilen vzlet. Ko so pogoji ugodni, stečemo po pobočju in po nekaj korakih se krila napnejo in zmaj potegne v zrak. Dobro se namestimo v vreči, se damo v ležeč položaj in let se začne. Ali bolje povedano - uživanje. Pod seboj opazujemo svet, ki je iz ptičje perspektive povsem drugačen, lepši, zanimivejši. Človek se počuti tako svobodnega, polnega in hkrati nebogljenega. Ne smemo se predati občutkom, saj je zmaja potrebno krmariti. Krmari se istočasno z rokami in spreminjanjem težišča telesa. Predvsem moramo gledati na merilec hitrosti, saj z izgubo hitrosti zmaj omahne. V zraku se namreč z večanjem višine izgubi občutek za hitrost. Leti se ob pobočjih, kjer se zrak dviga, to nam pokaže instrument variometer, pa tudi sami občutimo v želodcu ko zajadramo v termiko.

Pred pristankom si najprej izberemo točko za orientacijo, naredimo nalet in se počasi približujemo zemlji. Preden se z nogami dotaknemo tal, trapez zmaja odrinemo od sebe do konca, se dotaknemo zemlje in zmaj se ustavi. Vsako letenje je zares užitek, le če se človek počuti varnega v zraku. Med letenjem nikoli ne smemo izgubiti prisebnosti, predvsem pa ne smemo precenjevati svojih sposobnosti in samega sebe. V zraku si sam in nima ti kdo pomagati.

Kmalu nam je Strmec postal premajhen in začeli smo z letenjem na Kovku. Kovk je za letenje malo bolj zahteven, hkrati pa ponuja več možnosti za daljši in bolj kvaliteten let. Tudi višinska razlika je precej večja, vendar ti po nekaj vzletih tudi to pride v kri. Predvsem je treba paziti na druge zmajarje in jadralna letala, saj je ob lepem vremenu in ugodnem vetru na Kovku prava gneča.

Pridite, pogledajte in se prepričajte! Verjemite, ne bo vam žal. Bogatejši boste vsaj za dve veliki spoznanji. Ko boste zrlj v prepad pod seboj, se boste verjetno počutili veliki in močni, s pogledom v dolino pa tako majhni in nebogljeni.

Robert Rljavec

SMRT FAŠIZMU - SVOBODO NARODU

Obisk v pokrajinskem arhivu v Novi Gorici

To parolo je menda moral vsebovati vsak uradni dopis v povojni Jugoslaviji. Tako je tudi v vseh dopisih in dokumentih v sicer skromnem arhivu Občinskega ljudskega odbora Col. Dokumentacija o tem povojnem organu oblasti v našem kraju se nahaja v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici. Ni je veliko, le za tri fascikle in zajema obdobje od leta 1952 do leta 1955.

V želji, da bi našli čimveč dokumentacije o zgodovini naše vasi, ki je vedno nekakšna rdeča nit v našem časniku, smo namreč poklicali v to ustanovo in povabili so nas, da jih obiščemo.

V torek, 29. okt., sva se tako z Marjanom podala v 4. nadstropje lepe nove stavbe za novogoriško občino, kjer ima Pokrajinski arhiv svoje prostore. V čitalnici naju je čakalo gradivo in za debeli dve uri sva se zatopila v listanje po orumenelih listih, ki jih je zob časa že močno načel. Na materialu so bile vidne tudi posledice poplav pred leti v Novi Gorici, ko je voda zalila kletne prostore občine, kjer je bil takrat vskladiščen arhivski material.

Kot že rečeno, tega materiala ni veliko, je pa edino urejeno arhivsko gradivo sploh o našem kraju. Seveda obstaja tudi material o drugih obdobjih življenja našega kraja, vendar je porazdeljen med posamezne arhive takratnih institucij takratnega okraja Gorica, pozneje občine Ajdovščina, pred prvo svetovno vojno v arhive takratnih avstrijskih organov oblasti in pozneje italijanskih. Zbiranje teh dokumentov bi bilo zelo zapleteno in dolgotrajno, zato se za pokušino zadovoljimo s kratkim skokom v petdeseta leta. Čeprav bi veliko več zanimivih stvari in dogodkov o tem obdobju izvedeli od še živečih akterjev takratne oblasti, pa bomo za ta dopis pogledali le v uradne dokumente. Izbrali smo nekaj najbolj zanimivih, parole pa smo malce priredili.

11. nov. 1952 so iz okrajnega tajništva za gospodarstvo, Občinskemu ljudskemu odboru Col (Občinski LO), poslali opozorilo, da le - ta še ni preimenoval, oziroma uradno prenesel, gostinskega obrata na Colu v upravljanje Kmetijske zadruge Col. Opozarjajo še na plačilo ustrezne takse, kajti sicer bodo tovariši iz Okraja prisiljeni gostilno zapreti.

Smrt birokracije - svobodo narodu!

Zbor volilcev Občinskega LO Col je 3. avgusta 1952 sprejel sklepe, na podlagi katerih je Občinski LO Col 20. nov. 1952 izdal odločbo, da se ukine krajevna gostilna v Podkraj, krajevna gostilna „Triglav“, na Colu in krajevna mesnica Col. Omenjene lokale prevzame v upravljanje Kmetijska zadruga Podkraj in Kmetijska zadruga Col. Ti lokali so nerentabilni in prikazujejo izgubo.

Smrt izgubljem - svobodo narodu!

Oče desetih otrok iz Hrušice je 20. nov. 1952 napisal pismo tovarišu Titu in ga obvestil, da ga želi za krstnega botra svojemu

desetemu novorojencu. Določil je tudi dan botrovanja in sicer naš največji praznik - dan ustanovitve socialistične Jugoslavije, 29. november. Pismo se je ohranilo v arhivu, saj ga je Občinski LO Col, po lepi partijski navadi, s primernim spremnim dopisom poslal na takratni Okrajni komite ZKS v Solkan. O epilogu ni podatkov.

Živel Tito - svobodo narodu!

Prva zanimivost iz leta 1953 je s 3. junija tega leta, ko so naši občinski možje na zahtevo Elektra - Gorica, obrata Ajdovščina, pripravili seznam elektrificiranih in neelektrificiranih vasi, naselij in zaselkov (?!).

Stanje je bilo takrat takšno: elektrika je bila na Colu, v Orešju, Žagolju, Sanaboru, Višnjah in Podkraj. Brez elektrike pa so bili na Križni Gori, delu Gozda, delu Vodice in delu Trševja in Hrušice.

Toliko v vednost!

Smrt nevednežem - svobodo narodu!

Zborov volilcev (danes so to skupščine, op.p.) je bilo takrat kar precej. Pod drobnogled smo vzeli tistega, ki se je vršil 3. avgusta 1953, v Zadržnem domu na Colu.

Kljub nesklepčnosti (Zboru je prisostvovalo 36 volilcev), so prisotni zahtevali, da se zbor izpelje in se obravnava obe točki: poročilo Občinskega LO in razno.

Volilci so debatirali o možnosti izgradnje vodovodnega omrežja na Colu, vendar pa je iz tajnikovega poročila razvidno, da za kaj takega ne bi bilo denarja. Volilci pa se niso dali in so razpravljali o tem, kako velike izdatke ima podjetje LIP za dovoz vode v tovarno. Poudarili so, da bi bila direkcija podjetja „voljna nakazati v to svrhu“, precejšen del potrebnih sredstev. Dosegli so ustanovitev komisije, ki bi prevzela vso stvar v svoje roke.

Nadalje so se prisotni hudovali nad visoko gozdno takso in nad dejstvom, da plačujejo gozdno takso tudi za pašnike, senožeti in travnike, kjer raste drevje, pa čeprav tam plačujejo že redne davke.

Ker niso našli primerne prostora, je odpadla ustanovitev šole v Gozdu, v Sanaboru pa ne bo šole zaradi premajhnega števila otrok.

Problem je bil tudi z biki, ki jih je bilo na območju občine premalo in tudi niso bili dovolj kvalitetne sorte. Za izboljšanje živinoreje in zmanjšanje števila prisilnih zakolov naj bi nabavili čistokrvne bike „Švica“.

Pritožili so se vozniki, oziroma furmani, ki da imajo za svojo obrt previsoke davke in premalo zaslužka. Zaslužek jim jemljejo tudi Bosanci, ki so se naselili v Tisovcu.

Križnogorci so pod razno zahtevali, da se zgradi nova cesta na Križno Goro, saj je bila predvidena že pod Avstrijo. Za gradnjo naj bi se sredstva črpala tudi iz gozdne takse.

Delu čast - svobodo narodu!

Z zapisnika, ki je bil sestavljen proti

koncu leta 1953 (točen datum sem pozabil zapisati), je razvidno, da so takrat v vodstvu Občinskega LO razpravljali o določitvi občinskega praznika. Sprejeli so sklep, da bo to 15. februar, v spomin na prve partizane, ki so na ta dan leta 1943 padli v Beli.

Že na eni od naslednjih sej so razpravljali o načinu praznovanja občinskega praznika. V zapisnik so zapisali takole: Ob 10. uri svečana seja z govorom predsednika in predstavnika Okraja, nato recitacije šolskih otrok in sprevoz na pokopališče do spomenika padlim v NOV. Zedinili so se tudi glede tega, koga povabiti na svečano sejo: predstavnike Okraja, množičnih organizacij in žene, odnosno svojce padlih v Beli.

Živel partizani - svobodo narodu!

Na isti seji je spet tekla beseda o ustanovitvi šole v Gozdu. Sprejeli so sklep, da se šola ustanovi ter se določi tudi to, iz katerih hiš na Križni Gori morajo otroci hoditi v to šolo. Želja nekaterih staršev otrok iz Križne Gore, da bi tudi tam imeli šolo, „ni šla skozi“.

Sprejeli so še sklep o sprejemu ceste Col - Vodice v občinsko upravljanje. Dilema je bila okrog dejstva ali je en cestar preveč za vzdrževanje 7 kilometrov ceste. Podano je bilo mnenje, da ima en cestar, če hoče pridno delati in ohranjati cesto v dobrem stanju, dovolj dela na tej cesti. Vseeno pa je predsednik na koncu predlagal, da se cestarju naloži vzdrževanje vseh ostalih občinskih poti in cest.

Pod posebno točko so obravnavali še problem dveh članov vodstva Občinskega LO, ki brez opravičila manjkata na sejah. Da sta bila izvoljena od naroda in morata izpolnjevati odborniške dolžnosti in redno prihajati na seje, so menili. Eden od kritiziranih se je hotel opravičevati, v zapisniku pa stoji, da ga je predsednik zavrnil, da to ni lepo od njega.

Odgovornost odbornikom - svobodo narodu!

Sej vodstva Občinskega LO Col je bilo kar veliko. Na 12. seji, 9. februarja 1954, so med drugim obravnavali tudi perečo problematiko neurejenega pokopališča in problem grobokopa. (To nam tudi danes nekam znano zveni, op.p.). S podobnim problemom se je oglašil tudi član iz Podkraja in dogovorili so se, da pokopališča uredijo in jih sprejmejo pod občinsko upravo.

Smrt na pokopališču - svobodo narodu!

30. junija 1954, pa so na seji obravnavali potrebo po brivcu na Colu, saj je problem, ko je treba zaradi tega opravka v Ajdovščino. Problem so rešili tako, da so podkrajskemu brivcu dovolili, da dva dni v tednu vrši svoje obrtne usluge na Colu.

Brivcu obrt - narodu svobodo!

Iz tega leta, točneje z 11. oktobra 1954, je še dopis Okrajnega tajništva za prosveto in kulturo, v katerem Občinskemu LO nalagajo nekatere naloge za posodobitev šole na Colu in

v Gozdu.

Iz dokaj dolgega opisa pomanjkljivosti izstopa problem stiske s prostorom, pa tudi problem pitne vode, ogrevanja in celo problem pokvarjenih odtokov v straniščih.

Na osnovni šoli v Gozdu je glavni problem ogrevanje, v Podkraju pa - določitev lokacije za gradnjo šole.

Red v šole - narod v svobodo!

Prvi Zbor volilcev v letu 1955, je bil 30. januarja. Seja je bila zanimiva po tem, da je bil na njej podan predlog za postavitve telefonske linije na Col. Tudi epiloga o tem predlogu ni, saj se je v tem letu končalo kratko obdobje samostojne občinske uprave na Colu. Naši občinski možje so se strinjali z (ukazom odzgoraj, op. p.) dejstvom, da se območje in celotni Občinski LO Col priključi h Komuni Ajdovščina. Na Colu naj bi ostala le krajevna pisarna z matičnim uradom, predlog je bil, da bi bila podobna pisarna tudi v Podkraju.

Zadnje dejanje colske občinske oblasti se je odvijalo 20. avgusta 1955, ko so pisali odpovedi vsem profesionalnim članom Občinskega LO Col. S 1. septembrom se je ta organ razformiral.

V dokumentih je naslednji predlog za takratno Komunio Ajdovščina. Sestavljale naj bi jo naslednje občine: Ajdovščina, Branik, Col, Črniče in Vipava.

Občino Col naj bi sestavljale vasi: Col z Orešjem in Malim Poljem, Križna Gora z Gozdom, Podkraj, del Sanabora, Višnje z Belo in delom Sanabora in Vodice.

Na koncu pogledajmo še na orumenel list, nakaterem je seznam državnih, združenih in privatnih obratov v času takratne občine Col. Le kdaj bomo imeli na Colu spet toliko proizvodnih obratov? Na Colu je bila mesnica, Kmetijska zadruga je imela mizarški, šiviljski, krojaški, in čevljarški odsek, pekarna, krojača Jožef Puc in Jernej Bajc, kovača Karel Pregelj in Franc Ipavec, ter mlin.

V Podkraju je bila prav tako Kmetijska zadruga, ki je imela kovaški, mizarški, krojaški in čevljarški odsek, deloval je brusilec žag Alojz Kobal, krojač Matija Petrovčič in mizar Pavel Petrovčič. V Žagoliciu je obratovala šivilja Marija Tratnik, v Sanaboru pa je obratovala žaga in mlin Jožefa Ambrožiča in kovaštvo Antona Likarja.

Opazili ste, da na seznamu manjkajo trgovine in gostilne, ki jih je bilo v tistem času kar nekaj. Verjetno so našteje na seznamu neproizvodnih obratov, ki pa ga v arhivu nismo našli.

Kratek skok v petdeseta leta končajmo brez komentarjev k izbranemu gradivu. Zamislimo se le nad možnostjo, da bi Col, ob predlagani novi komunalni ureditvi, spet postal samostojna občina. Mogoče ne bi bilo slabo ?!

Sandi Škvarč

PREJELI SMO

Te dni, ko pišem ta prispevek za Colski časnik, divja na Hrvaškem vojna. Vukovar je padel, sedaj je na vrsti Osijek,...? Dogajanje spremljamo na TV zaslonih, poslušamo radijska poročila o 10 tisoč mrtvih in 20 tisoč ranjenih, beremo časopise, srečujemo se z begunci. Toda kljub vsemu temu je vojna za nas daleč, ne čutimo je zares na svoji koži.

Vse kaj drugačne občutke smo imeli po 25. juniju, ko je bila republika Slovenija ravno razglašena za samostojno, neodvisno in suvereno državo. Takrat nismo vedeli, kaj nas še čaka, kako se bo končalo. V nas je bila negotovost. Po slovesni razglasitvi neodvisnosti in samostojnosti 26. junija, nas je naslednji dan napadla jugoslovanska armada. Še sedaj se spominjam, kako so mimo Svete gore, kjer smo bodoči novomašniki opravljali duhovne vaje pred duhovniškim posvečenjem, začeli švigati vojaški reaktivci, kako smo morali domov skozi Trnovski gozd, ker je bila cesta po Vipavski dolini zaprta zaradi prodiranja okupatorske jugoslovanske vojske proti mejnim prehodom z Italijo. Strah me spreleti, če se spomnim, kako sem šel s fičkom na posvečenje v Koper. Do darovanja nisem vedel, ali je kdo od domačih prisoten ali ne. Novomašniki smo se vračali domov skozi barikade. V sredo pred novo mašo je bila še vojna.

„Kaj narediti? Ali naj preložim novomašno slovesnost? Ne. Novomašna slovesnost ne izgubi pomena, četudi se odvija v vojni. Je okrepitev in daje moč. Nova maša bo kljub vojni.“

Na srečo je ravno v tistem tednu pred novo mašo prišlo do brionskega sporazuma. Kljub sklenitvi tega sporazuma smo bili preokupirani s poročili o dogajanju v naši državi. Na novi maši se je čutilo, da ni bilo tistega tradicionalnega novomašnega vzdusja. V nas je bil še vedno strah in negotovost.

Tako nekako sem doživel svojo novo mašo. Ponosen sem, da sem eden izmed prvih novomašnikov samostojne in suverene Slovenije. Ne bo si težko zapomniti letnice in okoliščin, v katerih sem se dokončno odločil za duhovniški poklic.

Toda- kaj je resnična svoboda, kaj je resnična in popolna samostojnost, suverenost in neodvisnost? Bomo kot narod preživel ali pa se nas bodo spominjali le še v ropotarnicah izumrlih narodov? Mnogi narodi so bili večji kot je naš, imeli so močne države, pa so kljub temu izumrli. Izumrtje slovenskega naroda je realna možnost. Obstaja še večji problem: danes je možno uničenje celega sveta. Če smo natančni, vojna v širšem smislu vedno obstaja. Govorimo o t.i. hladni vojni, ekonomski vojni, znanstveni vojni, ideološki vojni,... Toda na koncu koncev je vsaka vojna verska vojna, saj gre v vsaki vojni za bitko med dobrim in zlim.

Prepričan sem, da je prihodnost vsakega človeka, vsakega naroda, kokor tudi celega sveta, odvisna od odnosa do Boga. Vera v Boga

prinaša upanje, odpira možnosti za napredek in razvoj tudi v navidez brezizhodnih položajih. Svet in zgodovina nista brez smisla. Zato smo lahko veseli.

Kot duhovnik čutim, da me čaka veliko dela, zato vidim v svoji življenjski odločitvi smisel. Hvaležen sem Bogu, da me je izbral in poklical za duhovnika. Hvaležen sem vsem, ki mi na tej poti pomagata.

Bogdan Vidmar

Podoknica malo drugače, nekako takole je pisalo na kosu papirja, ki sem ga dobil v kuverti kot glavno nagrado na Novoletni proslavi. Na začetku sploh nisem mogel verjeti, da sem res dobil glavno nagrado, saj je bila moja vstopnica izžrebana kot zadnja. Ob vprašanju, kaj bom naredil z nagrado, sem se odločil, da bom podoknico podaril svoji ženi.

Minilo je precej mesecev, vmes je prišla še vojna, v začetku septembra pa sem le dobil tako željeno obvestilo, da podoknica bo. Dogovorili smo se, da bo podoknica pri nas doma, zato je bilo vse pripravljanje na ta dogodek še bolj zanimivo.

Ker sem bil nagrajenec jaz, sem bil tudi določen, da bom sam za podokničarja.

Tisto soboto pozno popoldne sem se oblekel, kot so bili fantje oblečeni v starih časih. Za klobuk sem si dal vejico rožmarina in se odpravil pred gostilno Štefančič, kjer smo bili dogovorjeni, da se dobimo. Najprej so prišli fantje iz Odbora za pripravo Novoletne proslave. Tam nas je že čakal tudi kameraman Ivan, ki je potem vse zanimivosti tudi posnel na kaseto. Na koncu so se zbrali še Benčinci v popolni sestavi, saj sta prišla tudi oba pevca, Nada in Marjan. Za uvod so takoj zaigrali skladbo Na Golici, nato pa še par drugih. Tudi Nada in Marjan sta si ogrela grla in zapela eno pesem.

Potem smo se odpravili v gostilno Tratnik. Med potjo smo dobili tudi lestev, tako da je bilo v sprejodu vse, kot se spodobi.

Okrog osme ure zvečer pa smo odšli nazaj po glavni cesti do cerkve in nato po vasi v spremstvu veselih viž, ki so jih izvajali Benčinci. Ko smo prišli pod našo hišo, ki je bila vsa razsvetljena, so nas pričakali gledalci iz cele vasi. Nato so fantje zapeli tisto lepo pesem Prelepa je ta colska fara. Postavil sem si lojtro k stebri balkona in počasi stopal po klinih navzgor. V rokah sem držal sliko Colske podoknice, ki sem jo potem podaril ženi. Stopil sem čez ograjo in po balkonu prišel do njenega okna ter narahlo potkal in jo poklical, da mi je odprla polkna. Izročil sem ji sliko podoknice in jo poljubil. Potem je prišla še ona na balkon, da sva zaplesala solo ples. Nato se je začelo veselo rajanje. Postregli smo tudi z

jedačo in pijačo, da niso imeli pevci in godci suhih grl. Vse skupaj se je dogajalo na vrtu pod našo hišo in imeli smo srečo, ker je bilo lepo vreme. Bilo je veselo še pozno v noč.

Upam, da se bo ta lepa tradicija še nadaljevala. Ob koncu bi se zahvalil vsem organizatorjem, ki so se potrudili, da je vse tako lepo uspelo.

Meni bo ta dogodek ostal v trajnem in lepem spominu.

Nagrajenec in podokničar Jože Bajc

Lepo pozdravljeni!

Prejmite prav lepe pozdrave od prijatelja Brankota iz daljne Španije.

Kot smo se dogovorili doma, ko ste me zaprosili, da napišem par vrstic o potovanju in življenju v Španiji, moram seveda to obljubo tudi držati.

Naj vam seveda že v začetku omenim, da slovo od prijateljev in svojega rojstnega kraja ni bilo prav lahko, prav posebno pe še meni, saj sem na svoj rojstni kraj tako navezan.

Mislim pa, da je do tega tudi moralo priti, čeprav sem dolgo odlašal, saj sem rokometu preveč dal, da ne bi prav nič od njega iztržil.

Morda sem se za to odločil malo prekasno, kajti tu je sedaj družina, pa še vrsta drugih problemov, ki jih prej ni bilo. Bomo videli, kako bo. Če ne bo vse v redu, se bom vrnil domov.

Najino potovanje s Kranjcem se je začelo na letališču Ronki, od koder sva poletela do Milana, od tam pa po dobri uri čakanja na dveurni polet do Madrida. V Madridu nas je čakal Kalin, s katerim smo bili dogovorjeni, da nas bo pričakal, kajti tu je izjemno veliko letališče in poleti se kar vrstijo. Iz letališča smo odšli na tekmo Kalinovega kluba, ki vodi v drugi ligi. Tekmo so brez večjih težav dobili, čeprav Kalin ni

igral, ker je lažje poškodovan. Nato je sledilo kosilo, po kosilu pa seznanitev s predsednikom našega kluba. Po krajši debati s Kalinom, ki nas je seznanil z razno raznimi stvarmi v Španiji, smo potovanje nadaljevali v 532 km oddaljeno Murcio. Po prihodu v Murcio, ki je izjemno toplo mesto, saj so temperature že sedaj čez 20°C, smo se za en dan nastanili v hotelu. Moram ti povedati, da tu padavin skoraj ne poznajo, pa tudi rastlinja ne, razen oljk, pomaranč in mandarinov. Drugače pa tukaj vidiš sam pesek, veliko ozemlja pa je nenaseljenega.

Naslednji dan sva s prijateljem dobila stanovanje, ki je zelo veliko in že opremljeno. Ni pa ravno razkošno, kajti tu v Španiji na stanovanja ne dajo kaj preveč. Ne morem si zamisliti, kaj bi bilo, če bi zapihala takšna burja kot pri nas ali pa bi bil mrz kot pri nas, saj se tu tudi pozimi ne ogreva stanovanj. Naslednji dan je sledilo seznanjanje z našim sponzorjem Tomus Mundi, potem pa nekakšna tiskovna konferenca za novinarje, kajti tu sva prva profesionalna igralca v tem mestu.

Že na prvem treningu sva videla, da nisva prišla v ravno kvalitetno ekipo, saj so vsako najino potezo nagradili s ploskanjem. Moram vam povedati, da so izjemno gostoljubni in prijateljski. Naslednjo nedeljo je sledila tekma v 50 km oddaljenem Mazzaronu, ki smo jo brez večjih težav dobili z 10 goli razlike.

Že naslednji dan sva bila s Kranjcem v časopisu. Tukaj se glede informiranja dogajajo take stvari, ki jih v Sloveniji še dolgo ne bomo doživeli.

Ne vem, kaj bi še napisal, da bi vas zanimalo, verjetno pa tako ali tako pridem za novo leto domov, seveda, če bodo plačali letalsko vozovnico.

Se pa še doma kaj pogovorimo. Pozdravte vse prijatelje in znance po Colu!

Branko Leban

PRAZNIK V SANABORU

V zvoniku cerkve sv. Danijela so spet trije zvonovi

Popotniku, ki se pelje po cesti iz Ajdovščine proti Colu, se na desni strani skoraj polovico poti nudi pogled na vasico, stisnjeno pod pobočje Nanosa. Sanabor. Le redki poznajo njegovo zgodovino. Nekaj več jih verjetno pozna zgodovino cerkvice Svetega Daniela, ki stoji nekoliko odmaknjena na gričku in že od nekdaj bdi nad vasjo v bližini. In prav o Sv. Danielu bo tokrat tekla beseda. Ne bomo se spuščali v temo davnine, pač pa se bomo ustavili v novejši, lahko bi se reklo, še topli preteklosti. Tisti, ki večkrat pogledajo proti Sanaboru, so v začetku septembra lahko opazili gradbene odre okrog zvonika Sv. Daniela. Sanaborci so obnavljali streho zvonika, obenem pa so v zvonik obesili dva nova zvonova. In Colski Časnik ne bi bil to, kar je, če ne bi napisal kakšne vrstice o tem pomembnem dogodku. Seveda, ni da bi kar napisali „V Sanaboru so obnovili zvonik, posvetili in montirali dva nova zvonova“, pač pa je bilo potrebno dobiti informacijo iz prve roke. In po krajših posvetovanjih in iskanju stikov smo se dogovorili za intervju. In kot nalašč, datum za intervju je padel ravno na Martinovo. V Sanaboru pa imajo že od nekdaj vinsko trto.

Oba sogovornika sta mi povedala obilo zanimivih stvari, za katere sploh nisem vedel, včasih pa me je premamila tudi kakšna druga stvar, tako da nas je pogosto zaneslo iz prvotne

teme.

In, končno je čas, da predstavim tudi oba sogovornika. To sta domačina Matija Ambrožič in Franc Kobal. Za pogovor se jima lepo zahvaljujem v imenu uredništva Colskega Časnika.

V nedeljo, 13.10.1991, je bila v Sanaboru velika slovesnost. Škof Metod je namreč ta dan posvetil, domačini pa dvignili in v zvonik montirali dva nova zvonova. Tako je po dolgem času cerkev Sv. Daniela dobila nazaj dva zvonova. Vilita sta bila v livarni v Žalcu, težka pa sta 320 in 230 kg. Težji zvon je posvečen Sv. Danielu in Sv. Florjanu, manjši pa Sv. Antonu in Sv. Neži. Mali zvon, ki je ostal od prej, težak je okrog 75 kg, pa je posvečen Sv. Juriju. Izdelan pa je bil leta 1856. Do leta 1917 so v zvoniku cerkve viseli trije zvonovi, posvečeni pa so bili istim patronom. Takrat pa je prišel odlok, da mora cerkev Sv. Daniela žrtvovati dva zvonova za potrebe Avstro Ogrske vojske. Tako so iz zvonika vrgli oba večja zvonova. Ker sta padla na mehko zemljo, se nista ubila. Kot topovske granate sta se nato razletela kdo ve kje. Tako kot tisoče drugih, tudi ta zvonova nista prinesla uspeha avstrijski armadi, saj je država že čez dobro leto propadla. Prišli so Italijani in z njimi želja, da bi zvonove dobili nazaj. Želja se je uresničila leta 1930, saj so Italijani vrnili dva nova zvonova. Pri tem so se celo izkazali, saj je

večji od obeh zvonov, ki so jih pripeljali v Sanabor, tehtal okrog 500 kg in je po teži celo prekašal večji colski zvon, ki so ga Italijani prav tako „z enim še manjšim, vrnili cerkvi Sv. Lenarta Toda usoda ni bila naklonjena niti tem zvonovom. Leta 1943 je vojska, tokrat italijanska, ugotovila, da ne more brez zvonov, in spet so jih metali iz zvonikov. Ukaz ni obšel niti sanaborskih zvonov, a propadajoče države tudi ta ukrep ni rešil. Propadla je, še preden je lahko zvonove pretopila v vojaški material. Tako so zvonovi od vsepovsod dolgo ležali na Senenem placu v zdajšnji italijanski Gorici, čez čas pa se je za njimi izgubila vsaka sled. Govorilo se je, da je Italija te zvonove plačala v vojni odškodnini. Tudi če je to res, tisti denar za zvonove gotovo ni šel. Mali zvon je pri Sv. Danijelu spet pozvanjal le tako zvon. Pri tem zadnjem jemanju zvonov pa so Sanaborci na račun Colčanov potegnili krajši konec. Vsaka fara je morala namreč oddati določeno težo zvonov. Tako naj bi na Colu pobrali večja zvonova, v Sanaboru pa manjša. No, ampak ker je colska cerkev farna, sanaborska pa le podružnična, so naredili majhno zamenjavo. Tako so na Colu vzeli le večjega, Sv. Danijel pa je spet izgubil oba večja zvonova.

Oba sogovornika sta tako v šali dejala, da od takrat colska cerkev dolguje sanaborski približno 200 kg brona, ali srednje velik zvon. Toda tudi colski srednji zvon ni imel sreče,

saj je med drugo vojno zaradi premočnega zvonjenja počil.

To sta o polpretekli zgodovini povedala oba sogovornika, seveda pa nismo mogli mimo letošnjih poznopoletnih in jesenskih dogajanj v Sanaboru. O tem, da bodo prekrivali streho zvonika, so se v Sanaboru pogovarjali že dolgo. Idejo, da bi ob tem v zvonik obesili še nove zvonove, pa se je porodila v glavah dveh Sanaborcev, ki sta sicer iz Sanabora izseljena, a sta po srcu še vedno prava Sanaborca. V gostilni je pogovor nanesele tudi na obnovo zvonika Sv. Daniela, ter seveda na mali zvon, ki je samotno pozval v zvoniku. Morda pa bi lahko ob tej priliki v zvonik obesili tudi nove zvonove. In takoj je padla stava: Če daš ti za 100 kg bron za nove zvonove, dam jaz za 105 kg. Rečeno, storjeno, v Sanaboru pa se je začelo zbiranje preostalega denarja, ki je bil potreben za nakup zvonov. Od začetne pobude pa do trenutka, ko so zvonove pripeljali v

Sanabor, je poteklo 3-4 mesece. Zvonovi so, skupaj z vso dodatno opremo, stali okrog 150 000 tolarjev. Ko so začeli z prekrivanjem zvonika, so zvonovi že čakali v cerkvi. Najprej so mislili na zvoniku zamenjat le pločevino, toda ko so odkrili kritino, so videli, da bo treba zamenjati tudi leseno konstrukcijo, razen nosilne špice, ki je iz hrastovega lesa. Pločevina, verjetno pa tudi topolov les, je bila iz leta 1870, pozneje pa je bila pločevina le prebarvana, pokrpane pa so bile tudi luknje, ki so jih v zadnji vojni naredile kroglice. Ko so tako demontirali ogrodje, so se znašli pred problemom, saj je bilo treba ogrodje na novo izdelati po modelu starega. Vse to so opravili sami, kritino iz bakra pa sta jim postavljala mojstra iz Šturij. Dela pri prekrivanju strehe so se začela v prvi polovici septembra, končana pa so bila v dobrih štirinajstih dneh. Istočasno kot streho so obnovili tudi ležišče za zvonove ali jarne, saj so sedaj jekleni, zvonovi pa se

zibajo na ležajih. Tudi zvenklji, železen del, ki tolče v notranjost zvona, so novi in so montirani na sredini zvonov, ne kot včasih, ko so viseli pripeti v oboku zvona. Dela pri izdelavi in montaži jarmov pa je vodil mojster Šapla iz Šturij. Ves material in zvonove so Sanaborci nabavili preko zadruge Skala iz Ajdovščine.

Sogovornika sta še poudarila, da pri zbiranju denarja in prostovoljnem delu ni bilo nobenih problemov. Prav tako pa sta poudarila, da so vsi računi že poravnani.

Mi pa si želimo, da kaka propadajoča država ne bi spet metala zvonov iz zvonikov, Sanaborcem in Sv. Danielu pa, da bi novi zvonovi naznanjali lepe, predvsem pa mirne čase.

Lučo Trošt

KONCERT BIG BEN HIT QUARTETA

O koncertu, o skladu za nakup novih orgel, o odnosu do skupnosti:...

V oktobru, točneje 20. 10. 1991, se je na Colu zgodil prijeten kulturni dogodek. V domači farni cerkvi sv. Lenarta sta namreč nastopila Big Ben Hit kvartet in domači moški pevski zbor Razpotje.

Za nastop Big Ben Hit kvarteta smo se dogovorili na Predmeji, kjer smo skupaj sodelovali v kulturnem programu pri odkritju spominskega obeležja pisatelju Narteju Velikonji. Fantje, doma iz Nove Gorice in okolice, sicer nastopajo po Sloveniji v okviru turneje Slovenec sem ... pod pokroviteljstvom časopisa Slovenec in turistične agencije Kompas. Bolj v šali kot zares smo takrat na Predmeji stopili k Gianiju in mu predlagali, da bi nastopili tudi na Colu. Beseda je dala besedo in ko smo mu razložili, da na Colu zbiramo denar za nakup novih orgel, je z veseljem pristal. Predlagal je še, da nastopijo skupaj z našim pevskim zborom, dobiček pa razdelimo na polovico.

V cerkvi se je kljub hladnemu vremenu zbralo lepo število ljudi. Domači zbor se je pod vodstvom Ivana Trošta predstavil s programom slovenskih cerkvenih pesmi, ki jih je med sabo lepo povezal Koren Franc. Več kot očitno je, da je „moško“ zapeta pesem ljudem zelo pri srcu. Gostujoči kvartet pa se je predstavil s programom črnskih duhovnih pesmi. Kljub temu, da besedil nismo razumeli, smo uživali v nastopu. Škoda je le, da smo bili prikrajšani za katero od lepih slovenskih narodnih, ki so sicer sestavni del njihovega programa. Po dveh dodatkih smo se pevcem zahvalili ter jim, očitno zadovoljnim, podelili grafiko colskega

gradu, publiki pa se je predstavil tudi Danilo Čadež, član Slovenskega okteta, oče enega izmed pevcev ter umetniški vodja kvarteta.

Po koncertu smo se v prijetnem in sproščenem ozračju povesečili v šolski jedilnici.

Omenjeni kulturni dogodek naj bo povod, da napišem nekaj-misli v zvezi z nakupom novih orgel na Colu, kajti kot sem že rekel, tudi colske orgle so bile eden od povodov za koncert.

V skladu se je do sedaj nabralo približno 50.000 DEM. To še vedno ni dovolj, da bi se o konkretnem nakupu začeli sploh pogovarjati. Marsikdo bo ob tem razočaran. Pa ni tako. Počasi bomo že. Na dan koncerta se je kupček povečal za 10.000 SLT. V primerjavi s celotno število je to prava malenkost, toda kamen na kamen palača, ... Mislim, da ni bil bistven denarni dobiček prireditve, pomembnejši je občutek, s katerim smo poslušalci in nastopajoči zapuščali cerkev in mogoče nekaj pricucnili tudi v košaro. S takimi majhnimi stvarmi si namreč dokazujemo, da smo Colčani sposobni organizirati marsikaj, pa recimo, da smo sposobni kupiti tudi nove orgle. Vendar so za vsako stvar potrebne žrtve posameznikov, žrtve čisto vsakega izmed nas. Pri vsej stvari je najbolj narobe to, da posameznik za svoje aktivnosti oz. pripravljenost sodelovanja s skupnostjo pričakuje kakršnokoli plačilo. Izkaže se, da je ravno nasprotno. Če bi npr. predsednika KS in njegove sodelavce vprašali, kaj imajo od svoje

aktivnosti, bi verjetno povedali, da so pohvaljeni malokdaj. Večkrat so napadani in kritizirani. Kje so torej razlogi za njihovo aktivnost? Ali ste se že kdaj vprašali, koliko ur podari skupnosti naš organist in zborovodja Ivan? In kaj ima od tega? Zahval in pohval malo ali nič, vsakemu je bolj pri srcu vse kaj drugega. Tudi članom našega društva se porajajo podobna vprašanja, zaključki pa so povsem enaki. In vendar so ti ljudje aktivni. Dovolj jim je občutek, da skupnosti nekaj dajejo. To jih bogati. Več ne pričakujejo.

Podobno naj bi se vsak izmed nas obnašal v zvezi z vsem, kar skupno naredimo na Colu. Tudi orgle so eden od ciljev. Zavedati se moramo, da bodo ostale Colu in nanje bomo ponosni, tako kot bodo, tudi zaradi njih, na nas ponosni poznejši rodovi. Delček vsakega izmed nas bo v njih. Mar ni to zadosten razlog, da vsak izmed nas, seveda po svoji vesti, skrbi, da se bo kupček večal in da akcija ne bo propadla? Mar ni to priložnost za vsakega posameznika, da nekaj prispeva za skupnost?

Marjan Peljhan

"DAJ NAM DANES NAŠ VSAKDANJI KRUH"

Pred dobrimi tridesetimi leti je na Colu delovala pekarna

Ko sem razmišljal, kaj naj napišem o peki kruha, sem se spomnil drobne zgodbe, ki sem jo doživel, ko sem služil vojaščino. Bilo je decembra šestinosemdesetega leta, ko smo bili na terenu na Pasuljanskih livadah nad Čuprijo. Kot kuharski pomočnik sem večkrat na liniji delil kruh. Vsak je lahko dobil samo eno, sicer debelo rezino, če pa je kaj ostalo, sem razdelil prvim, ki so prišli po »repete«. Zaradi tega je prišlo večkrat do raznih preprirov in padla je ena tistih značilnih vojaških komand: vsakemu eno rezino in nič več! Ako ostane, baci! Poslej je zraven zaboja s kruhom stal dežurni oficir in nadzoroval deljenje. Sicer so še prihajali, toda vsi po vrsti so odhajali z dolgim nosom.

Nekoč, bilo je pri večerji, sem opazoval vojsko, kako cmokaje in srkajoče použiva obrok. Tedaj se v ozadju jedilnice dvigne vojak in se napoti proti meni. Spoznal sem ga. Bila sva velika prijatelja, ves prosti čas sva preživela skupaj in se odlično razumela. Prihajal je po kruh. Samodejno sem pogledal v zabojo, ostalo je še nekaj kruha. Na obrazu dežurnega oficirja se je že oblikoval nasmešek. Prijatelj je pristopil. Pogledala sva si v oči. Segel sem v zabojo, tedaj pa se je oglasil oficir: »Izadi mali.« Prijatelj ni pomišljal ne ugovarjal. Kratek, obtožujoč pogled in odšel je. In obraz dežurnega se je razlezel v zmagoslaven nasmeh. Bolelo me je, toda nič se ni dalo spremeniti.

Ko sem pozno zvečer prišel v hangar, kjer smo spali, je bil prijatelj še buden. Nekako sem se mu hotel opravičiti, ne sebe, ampak cel sistem, oficirja, hotel sem mu natveziti, da je v vojski pač tako, da je dobro, če sploh dobimo vsaj tisti košček kruha. Saj smo vendar na terenu. Tedaj mi je mirno, skoraj še v polsnu, odgovoril: »Ti, veš, saj ne govorim o kakšnih zrezkih, ampak o čisto navadnem kruhu!!!«

Umolknil sem. Prijatelj je verjetno takoj zaspal, mene pa je tako preprost in tako točen odgovor zmedel. Saj res, čisto navaden kruh, nekaj samo po sebi umevnega, nekaj, kar enostavno mora biti. Prideš v trgovino in tam so polne police kruha, doma sežeš v predal in tam je kruh. Pekarne ga noč in dan proizvajajo in pekarsko delo, ki se ga je nekoč kljub svoji težavnosti držala nekakšna idila, je postala čisto navadna industrija.

Verjetno je tako prav, ne bi bilo pa prav, če bi kar pozabili na čase, ko se je pek, sam, samecat boril s časom in zaspanostjo in našim prednikom pekel vsakdanji kruh...

Naš domačin Edo Škvarč do podrobnosti pozna tako življenje. Več kot osem let je skrbel, da bi Colčani, pa tudi prebivalci Otlice, Predmeje, Črnege Vrha in Godoviča ne ostali brez kruha.

Njegova pekovska pot se je začela 1939. leta v Gorici, kjer je kot vajenec tri leta spoznaval pekovsko umetnost. Leta 1941 pa je odšel na svoje prvo delovno mesto v Godovič. To delo je bilo, kakor sam pravi, dobro plačano, vendar je trajalo le dobro leto. 1942. leta je bilo treba v italijansko vojsko. Takole se

spominja svojega odhoda: »Nekega večera me je gospodar poklical k sebi. To se je večkrat zgodilo, zato sem se, nič hudega sluteč, odpravil njemu. Tam sem zagal komandirja postaje milice. Rekel mi je, naj bom naslednje jutro navsezgodaj pripravljen, češ, da nas bodo odpeljali v Udine na neko proslavo. No, in ta proslava je bila vojna, z nje pa sem se vrnil šele čez pet let. Takrat so delali tako, da ne bi kdo ušel v partizane.«

Kmalu nato, leta 1947, je odšel na drugo službeno mesto v Kočevje. Pekel je na državnem posestvu. Vendar se je zaradi slabe plače raje zaposlil v gozdu, od tam pa se je približno po letu in pol vrnil na Col.

Takrat je bila pekarna pri Tomincu. Tam se je Edo zopet oprijel pekarije in delal tam eno leto. V tem času so namreč v združenem domu zgradili novo pekarno, prav to, ki jo imamo še danes. Bil je prvi pek v tej novi pekarni in pustil v njej sedem dolgih in napornih let pekovskega življenja. Sedem let neprespanih noči, vročine in trdega dela. Dopusta je imel malo. Sam pravi, da ravno toliko, da se je imel čas oženiti. Dobil ga je lahko le takrat, ko je bilo dela malo, takrat pa ga je zamenjala Marija Brjaška, ki jo mojster še danes rad pohvali. Sicer pa sta mu Brjaška Marija in Antonija pomagali tudi takrat, ko je imel veliko dela, ali ko so delali v dveh izmenah. Težav ni nikoli zmanjkalo. Edo se dobro spominja časov, ko je bilo veliko pomanjkanje kvasa. Na srečo pa se je pri vojaki naučil, kako se ga da napraviti iz moke...

Njegov delovni, dan ali bolje noč, se je začela ob polnoči. Naročila je dobival redno vsak dan sproti in vedno približno enaka. Poleti je moral speči tri peke, pozimi, ko so ljudje pekli doma, pa samo dve. Ko je vstopil v pekarno, je moral pustiti vsakdanje stvari zunaj, misliti je bilo treba le na kruh. Takoj je začel s pripravami na prvo peko (80 kg kruha). V mentergo je stresel približno 60 kg moke in paket kvasa, ter z mlačno vodo zamesil. Potem je ta gmota testa približno eno uro vzhajala. Medtem je bilo treba pripraviti peč, ki je morala biti dovolj vroča, to pa je mojster spoznal po barvi opeke.

Ko je testo vzšlo, je prišlo na vrsto razkosavanje, oblikovanje in tehtanje posameznih hlebov. Zlagal jih je na police, ki so bile pognjene z belimi prti. Nato je bilo treba hlebe čim hitreje in pravilno razvrstiti v peč. Vsak prostorček je bilo treba izkoristiti, pri tem pa paziti, da bi bila izguba temperature čim manjša. Prav neverjetno je, s kakšno spretnostjo najde mojster prostor za vsak posamezen hleb. Potem se kruh peče, približno petinštrideset minut. Med tem časom pa je treba pripraviti novo peko. Ko je kruh pečen, ga je treba vzeti iz peči in razvrstiti v zaboje. In vse to se ponavlja dvakrat, trikrat na noč. Zjutraj ob pol sedmih pride avtobus in odpelje kruh proti Črnemu Vrhu in Godoviču. Potem je bilo treba speči še kruh za Col. Ko je bilo to končano, je prišel na vrsto počitek. Toda Edo

pravi, da velikokrat, posebno poleti, ni mogel zaspiti. Takrat je šel balinat, zvečer pa neprespan na delo.

Vendar je doživel tudi vesele trenutke, čeprav so se lahko hitro sprevrgli v žalost. Spominja se, kako so se nekoč trije prijatelji vračali s plesa na Javorniku. Bilo je okrog štirih zjutraj in zemlje so bile ravno pečene. Najprej je prišel eden in rekel, da je lačen. Dobil je kruha, ga pojedel, plačal in odšel. Kmalu nato je prišel drugi, se zopet nasitil, plačal in odšel. Nato je prišel še tretji. Ediju se je zdelo čudno, da niso prišli vsi skupaj, pa je slednjega to vprašal. Ta mu je odvrnil, da so se skregali. »Tudi stepli?« je zanimalo Edija? »Ne, to pa ne,« mu je fant odgovoril in odšel. Torej se je vse srečno končalo, le Edi je ostal spet sam in žalosten. Takrat je bil mlad in raje bi bil na plesu kot v pekarni. Takrat bi dal tudi tri šihte, da bi lahko šel na Javornik, pa čeprav bi se tudi stepli.

Tudi trgovke so mu večkrat kaj nakuhale. Nekoč, bilo je na pusta, je ves zaspan prišel na delo. Odklenil je vrata pekarnе, jih odprl, tedaj pa je zagledal listek, na katerem je pisalo:

*Pojmo, pojmo,
da ulovimo pusta,
da nam peka ne pohrusta.*

Tako so mu minevala leta z veselimi in žalostnimi dogodki. Zadnje leto svoje pekovske kariere pa je postal privatnik. Toda že čez leto dni so mu obrt ukinili. Menda zaradi sanitarnih razlogov, bolj pa zato, ker se je takrat vse selilo v Ajdovščino, »k nemu koritu«, kot so takrat govorili. Ediju so nudili zaposlitev v Ajdovščini ali v Idriji, vendar se je, predvsem iz zdravstvenih razlogov, raje odločil za delo v gozdu. Sam pravi: »Sedaj sem že dvanajst let v pokoju, če pa bi ostal v pekarni, ga ne bi niti dočakal.« Ko je zopet začel z delom v gozdu, se je počutil kot preroben. Vendar se pekariji vseeno ni nikoli odpovedal. Vseskozi peče kruh za domače potrebe in žena ponosno pove, da je večkrat že zjutraj ob pol šestih na mizi svež, čudovito dišeč, prevkar pečen kruh.

Kljub temu, da peče samo še doma, se je vseeno odzval našemu vabilu in nam na letošnji Colski nedelji prikazal peko kruha. Imeli smo kaj videti. Kakor pred dobrimi dvaintridesetimi leti se je sukal po pekarni. Člani društva Trillek si želimo, da bi nam še kdaj postregel s kruhom iz naše pekarnе in se mu še enkrat iskreno zahvaljujemo.

Simon Škvarč

ALI VESTE . . . ?

COLSKA NEDELJA

Osrednja kulturno zabavna prireditve v naši vasi je prav gotovo Colska nedelja. Ta naziv si zasluži iz najmanj dveh razlogov. Prvi in najpomembnejši je njen nastanek in namen. Ko se je pred leti začelo govoriti o novih colskih orglah in načinu zbiranja denarja zanje, smo krajani kar onemeli nad višino zneska, ki je potreben zanje, in pa tudi nad počasnostjo, s katero so se sredstva zbirala. Le-ta so sicer prihajala, toda bila so kakor kaplja v morje, spričo takega zneska. Gotovo si je marsikdo belil glavo s tem, kje bi se dalo navrtati še kaj denarja. Med njimi je bil tudi Ivan Benčina, ki je predlagal, da bi napravili veselico, katere izkupiček bi šel za nove Colske orgle. Nastopila naj bi oba colska ansambla, Benčinci in TNT, ki bi se seveda odpovedala honorarju, kakor tudi vsi, ki bi kakorkoli sodelovali. Teh pa je mnogo, iz leta v leto več. Mnogičnost pa je tudi drugi razlog, ki daje Colski nedelji pečat osrednje prireditve na vasi.

Kakor vsak začetek je bil tudi ta težak. Napravili smo nekaj napak, večjih in manjših, mogoče smo koga prezrli, užalili, toda ostale so nam dragocene izkušnje. Tako smo Colsko nedeljo letos še tretjič spravili pod streho. Prav gotovo se še vsi spominjate tiste čudovite junijske nedelje, športnih iger, Tofa, Rifleta in Maje, Benčincev in TNT-ja, bogatih dobitkov, pa tudi bogate ponudbe hrane in pijače. Vsak je pač po svoje doživel ta praznik, vsak si je ustvaril svoje lastno mnenje o njem. Nam pa je Colska nedelja samo cilj, ki smo si ga zastavili že veliko prej. No, pa poglejmo, kako potekajo te priprave.

Za nas se Colska nedelja začne že konec aprila. Takrat se ožji odbor zbere na prvem sestanku. Dogovorimo se za datum prireditve in se v grobem dogovorimo o njenem poteku. Potem pipijemo kakšno pivo in pustimo stvar, da se kak teden med.

Naslednji sestanek je že ustvarjalnejši. Razdelimo si posamezne vloge oz. odgovornosti. Nekdo postane šef šankov, ki mora poskrbeti za pijačo in strežbo, drugi mora poskrbeti za hrano in vse kar spada zraven, tretji ima na skrbi oder in dogajanje na njem itd. Sploh pa je teh zadolžitev toliko, da malokdo ostane brez dolžnosti. No, pa naštejmo še ostale najvažnejše: srečolov, ureditev prostora, urejanje prometa, razsvetljava, ozvočenje, WC, vstopnina, športne igre in še in še. Seveda je večina nalog takih, da moramo poprijeti vsi skupaj. To daje prireditvi poseben čar, kajti za ta dva meseca je treba pozabiti na vsa nesoglasja, na vse morebitne spore. Veliko kolo prireditve se mora vrteti naprej, teči mora brezhibno, brez zaustavljanja.

Ena najodgovornejših, najmanj hvaležnih in obenem najbolj dobičkonosnih dejavnosti je srečolov. Zahteva izredno veliko dela, prosjačenja, vrtanja, ogromno prevoženih kilometrov in izkoriščanja vseh mogočih zvez. Toda, kot sem že omenil, uspeh ne izostane.

In tako se vsi skupaj pomikamo proti določenemu datumu, proti cilju, ki se nezadržno bliža. Redno se sestajamo, poročamo, delamo morebitne popravke, kakšno stvar znova predebatiramo, ne manjka pa tudi veselih trenutkov in smeha. Potem pridejo zadnji dnevi. Na vrsti je ureditev prostora. Razdelimo se v skupine. Nekateri se odpeljejo po smrečje, drugi čistijo prostor, spet drugi pripravljajo dobitke. Aktivirana je skoraj vsa mladina na vasi, pa tudi veliko starejših. Vse prežema misel na nedeljo, ko bo ves trud poplačan, ali pa, če bo deževalo, uničen...

Sobota, predzadnji dan. Na vrsti je generalno urejanje prostora. Prikolico - oder se zapelje na mesto, postavljajo se šanki in klopi, pijačo in hrano se prepelje v gasilski dom in hladilnico. Prostor začenja dobivati pravo podobo, reflektorji zasvetijo, glasba zaigra. Zgoraj v pevski sobi pa poteka zadnje razporejanje dobitkov in mrzlično zvijanje srečk. Naposled je vse pripravljeno, vse na svojem mestu in oddidemo na zaslužen pivo. Tu stečejo še zadnji pogovori, jutri pa veliki dan...

Končno pride težko pričakovana nedelja, pridejo ljudje, vse se odvija več ali manj po načrtih; zanjemo, kar smo dva meseca sejali. Sedaj niso več pomembni napor, ki smo jih vložili, tudi ne mislimo na denar, ki se steka v blagajne. To pride kasneje na vrsto, pomembno je da so obiskovalci zadovoljni, da se smejejo, da plešejo, da pozabijo na vsakdanje skrbi in pozno zvečer odhajajo zadovoljni in prepričani, da se še vrnejo...

Nam ostane potem še pospravljanje, štetje denarja, plačevanje dolgov in na koncu piknik, ki je tudi neuraden zaključek Colske nedelje.

NOVOLETNA PROSLAVA

Počasi, a zanesljivo, se pomikamo v zimski čas. Ampak res počasi. Tako nekako, kot se pomika vrsta čakajočih, da bi zamenjala uboge YUD-e (dinarčke) za mogočne SLT (tolarčke). Da, da, ubogim, pomečkanim, ničvrednim YUD-om je potekel rok trajanja. Tako kot večini stvari. Tudi poletje je že rahlo zaudarjalo, pa smo ga na hitro nekam odložili, prav tako pa bomo nekje pozabili tudi to jesen, v času katere nastaja ta pisarija.

Ko naj bi ta zapis, ki nastaja 9. 10., ugledal luč sveta v Colskem Časniku, bomo že gazili sneg do kolen in mraz bo stiskal okrog ušes, skratka, bomo v zimi. (Če boste to pisanje sploh lahko brali, pa je zelo odvisna od tega, v kakšnem položaju so zvezde in ali je Luna v pravem sorazmerju proti Merkurju, morda Neptunu. Tega ne vem povsem točno, z astrologijo si nikoli nisva bila na ti. Vem pa zagotovo, da na oba urednika Colskega Časnika zelo vplivajo zgoraj naštet elementi in mirno lahko označita članek kot že pokvarjeno blago. Pa ga imaš...). In ko bomo tako gazili in kidali naš SAMOSTOJNI sneg in nam bo NAŠ mraz grenil življenje, (upam, da bodo vsaj zime v novi državi kaj boljše, kot so bile v prejšnji) bomo vedeli da je tu, da, prav ste uganili, čas za NOVOLETNO PROSLAVO!!!!!!!

Novoletna proslava, da, da. Težaki, tako imenovani črnici, se je že neusmiljeno veselimo. Prav tako pa izbruhov svojega zadovoljstva ne morejo skriti tudi naše boljše polovice, saj je to čas, ko se končno otresejo svojih tehničnih moči, ki jim stalno visijo doma za vratom in se vtikajo v vsemogoče stvari, ki se jih ne tičejo in jih sploh ne znajo opravljati. Rešeni vseh domačih skrbi bomo tako lahko neobremenjeni zahajali v štab k Zori in klepali in sestavljali, brusili, kresali, kakšno flašo pira popili, ideje pa kot da stavkajo. Le tu pa tam bo kakšna prikukala na dan, radovedna, če bo sploh uporabna. Tiste glavne, prave, čakajo na čas okoli Božiča. Takrat planejo vse na plan in imamo kar probleme, da jih vse polovimo. Seveda velja to le za ideje, ki naj bi se uvrstile na top lestvico Novoletne Proslave, ideje za Colski Časnik imajo absolutno prednost in se veselo kopičijo, seveda največ v glavah obeh urednikov - in te imajo tudi nekaj privilegijev. Odtod tudi zgoraj navedena bojazen o tem, ali bo položaj zvezd v pravem sorazmerju za objavo tega zapisa.

No, ampak tudi ideje za Proslavo se ne dajo. Tu pa tam se tiste najmočnejše in najboljše le prebijejo na svetlo in to je potem ogrožje za celotno proslavo. V to ogrožje se potem vpletejo tiste ideje, ki se skrivajo do Božiča, do Božiča pa navadno čakajo tudi priprave za samo proslavo. In v tistem težkem trenutku, ko je Colski Časnik že v tiskanju in vsi mislite, da je proslava že pripravljena, stopijo na sceno veliki magi Novoletne proslave.

Janko Sandi, Marjan, Janez, Matjaž, Simon in nekaj neimenovanih črncev začne skoraj iz NIČ ustvarjati proslavo, na kateri se potem vi, gledalci, na smrt zabavate. (Naj vam izdam poslovno skrivnost; na pripravah za proslavo se na smrt zabavajo tudi njeni ustvarjalci). Železen repertoar proslave so že dolgo: Moški piv... pardon pevski zbor Razpr... Razpotje, Ansambel bratov Benčina, tudi bencinci imenovani, sem spadata tudi Sandi in Marjan s svojo kroniko in podelitvijo trna in gartrože, tu pa se programirana stvar počasi konča. Rdeča nit celotne Novoletne proslave je sicer določena že od prej, vsebina skečev pa se spreminja iz vaje v vajo in dobi končno obliko na Novoletni proslavi. Vsak skeč je torej unikat, kajti če bi proslavo ponavljali, bi vse skupaj izgledalo drugače. Da, da, v času pred Božičem imajo ideje svoje zborovanje in vsaka bi se rada vrinila na top lestvico. Medtem ko veliki čarovniki sestavljajo celoto proslave, se črnici trudimo s tehničnimi pripomočki. Le teh ni nikoli zadosti. Včasih je teba na Orlovše po armadno stražarnico, drugič je treba od žene ali mame izprostiti velike uhane ali kakšno lasuljo, spet drugič je treba priskrbiti instrumente za celoten ansambel, da o ostalem sploh ne govorimo.

Poseben problem vedno predstavljajo člani Troffenfeld Jazz Banda, saj nikoli ni povsem jasno, ali bodo na proslavi sploh nastopili. Fantom se pozna, da so svetovno znani, in se temu primerno tudi obnašajo. Z vajami začno obvezno zadnji dan pred Novoletno proslavo in lahko si zamišljate direktorja proslave, kakšne ježeve muke prestaja. Navsezadnje Novoletna proslava le ni kar tako, ugled je treba tudi ohraniti, ne le dobiti. Ampak fantje od Jazz Banda so stari mački, oni že vedo, kako se tej stvari streže. Nastop na proslavi je zato vedno vrhunska mojstrovina,

Simon Škvarč

kar lahko potrdimo z nekaj slučajno zbranimi izjavami lanskoletne proslave... Madonca, ti pa špilajo glih tako dobro kot Benčinci... Pjevačica je super, le kje so jo dobili... No in ko smo že pri lanskoletni proslavi, ne smemo pozabiti še naslova pesmi, ki je kmalu postala hit: Izdali me prijatelji. Seveda pa ima levji delež zaslug za uspeh te pesmi neuničljivi Troffenfeld Jazz Band. Proslava tako dobiva nekakšno obliko, ampak ideje se še vedno kopičijo. Problem je v tem, ker ne izhajajo vedno iz iste glave. Strokovno bi se temu reklo, da imamo različne poglede na isto stvar. Prevladovanje ene od idej, strokovno = usklajevanje stališč, je polno raznoraznih dodatkov k imenu tistega, katerega ideja je v slabšem položaju. Skratka, da ne zavlačujem preveč. Večkrat se mnenja ustvarjalcev proslave zelo razlikujejo med seboj in pride do tistega, do česar pride povsod, kjer dela več ljudi skupaj. Kregamo se, kaj bi tajili. Pa saj se kregajo med seboj še bolj pomembne ustanove, pa nič. Ampak naše kreganje ima svoje meje, predvsem pa je lansko leto porodilo idejo, zaradi katere je marsikomu v dvorani zastal dih in je srce začelo hitreje biti. Toda ideja je bila povsem nedolžna. Hoteli smo le pokazati, da se tudi mi velikokrat spremo med seboj. Seveda je ideja eno, drugo pa je vse skupaj spraviti na oder tako, da bo izgledalo resnično. Kako resnično je potem izgledalo, ste se lahko prepričali sami, da pa je resnično izgledalo tudi na vajah, vam lahko potrdi eden od črncev, ki je

prav tako nasedel. In še njegov komentar po prvem šoku: „Zdaj so se še spričali, pa je šla proslava v...“

In nekaj podobnega nas čaka tudi letos. Boljše polovice se že pripravljajo na tihe tedne, veliki čarovniki in črnci že na veliko sestankujemo, ampak o zasnovi proslave ni ne duha ne sluha. Pa le brez skrbi. Predbožične ideje čakajo na svoj trenutek, one nas nikoli ne razočarajo. Vemo tudi, da bomo imeli precejšnje težave s Troffenfeldovci. Zahtevni in razvajeni kot so, bodo hoteli imeti vse mogoče in nemogoče stvari, ampak tisto soboto pred proslavo se bodo fantje vzeli v roke in dali od sebe spet najboljšo partijo. Torej bo zadnja nedelja v letu spet ful špon, kot bi rekli čikensi. Navkljub vsemu, pa bo tudi ta proslava samo za enkratno uporabo in že v novoletnih dneh se bo njen rok uporabe iztekel in morala bo na smetišče zgodovine. Tako kot velika večina vseh stvari, lepih še posebej. Kratko trajajo in se ne ponavljajo. Vsaka ponovitev stvar poslabša in proslave niso pri tem nobena izjema, Novoletna proslava pa sploh ne. Mogoče pa je prav v njeni enkratnosti tisti čar, ki vas vsako leto v tako velikem številu pritegne v Prosvetni dom na Col. Mogoče, kdo ve?

Lučo Trošt

AKTUALNE IZPOD KRIŽNE GORE

OBISK V KANALU

- Fantje, bo treba iti, spet smo kasni!
- Počakajh še malo, niso še vsi prišli!
- Ja, kdo pa spet manjka? Darjo, če je treba?
- Aha, že gresta skupaj s Hišnikom.
- Dobro, pojdimos!

Toda, pot do Kanala je dolga - kanalov ob cesti sicer preveč, toda tistega pravega...

Medtem pa je Pero z izvidnico punc že raziskoval kraj, kjer se bo vse skupaj odvijalo. Igrišče, dvorana, balinišče, gostilna...

Prišli so tudi ostali in seveda najprej juriš na bližnjo gostilno. Kmalu se je zbrala tudi mladina iz Kanala in ker se je dan že sumljivo krajšal, je bilo treba kar malce pohiteti.

Določili smo ekipo za nogomet in balinanje. Za samo dinamiko nogometa je bilo poskrbljeno s tem, da smo stalno menjavali igralce. Puc ven, Hišnik noter, Matej dribla in ... je že pred golom in ... ne, zgrešil je! Še enkrat napadajo naši... neverjetno - silovit prodor Hišnika, podaja Pucu, ta pa - ah, ne, spotaknil se je na žogi in ... leti, leti - copat.

Res, zanimiva igra. Prav škoda, ker se je tako hitro končala, toda na vrsti je že naslednja - košarka. Pri košarki je značilno to, da jo igrajo „ta veliki“. Za Col so igrali: Lučo, Mate in Janc, za Kanal pa brata - slovenska prvaka v beach valleyu. Košarka je bila edina disciplina, v kateri smo - kljub bratoma, ki sta zares velika - prepričljivo zmagali.

Istočasno pa so se na balinišču ob gasilskem domu potili: Koko, Buba, Hišnik in Darjo. Tekma je bila ves čas izenačena, na koncu pa je bila ena zmaga naša ena pa njihova. Medtem se je znočilo in v dvorani so že stekle priprave za igranje namiznega tenisa in metanje pikada. Poznalo se je da namiznega tenisa nismo trenirali. No, saj ne da smo bili slabi - ne, ampak Kanalčani so bili pač malo boljši proti Pucu, Mateju in Simonu.

Pravi hec pa je bil pri igranju kart. Brigita in Romana, ki smo ju na hitro naučili briškolo, sta premagali vrstnice iz Kanala. Naša dekleta: Romana, Alenka, Brigita in Iris, so zmagale tudi v pikadu, v namiznem tenisu pa so bile boljše nasprotnice. Ko so tekmovalje v pikadu končali tudi fantje - tudi tu so bili Kanalci za las boljši, je napočil čas večerje in zabave. Glavni kuhar je bil kar Lučo in čeprav to ni njegova stroka, moram priznati, da se je izkazal.

Zabava se je zavlekla pozno v noč, ob slovesu pa smo si obljubili, da se naslednje leto s podobnim programom srečamo pri nas na Colu.

Peter Pregelj

35 LET MOŠKEGA PEVSKEGA ZBORA „RAZPOTJE“ COL

Letos mineva 35 let od ustanovitve moškega pevskega zbora „Razpotje“, s Cola. Zbor je bil namreč ustanovljen leta 1956 in je že takrat štel 30 članov, torej nekako isto število, kot jih ima danes. V začetku je zbor vodil Leopold Koren in čeprav je bilo njegovo delovanje nekajkrat prekinjeno, še vedno uspešno deluje. Že trinajsto leto ga vodi Ivan Trošt.

Zasedba zbora je v glavnem stalna. Povprečna starost pevcev je od 30 do 35 let. Izobrazbena struktura je mešana - od intelektualcev do preprostih kmečkih ljudi. Slednji so gonilna sila zbora.

Pevske vaje imamo dvakrat tedensko, ob petkih in nedeljah, pred nastopi pa tudi ločeno po posameznih glasovih. V našem repertoarju prevladujejo pesmi čitalniške dobe, segamo pa tudi po težjih stvareh, od renesanse do novih umetnih skladb zdajšnjih skladateljev.

Zbor deluje predvsem za potrebe domačega kraja. Redno nastopamo na reviji Primorska poje. Vsako leto priredimo več celovečernih koncertov - doma ali v sosednjem kraju, in sodeč po kritikah, kvaliteta zbora napreduje. Prav stalna umetniška rast in pomlajevanje sta glavni značilnosti tega homogenega kolektiva. To daje življensko moč in vračenoost v domači kraj.

Ivan Trošt

O GASILSKEM DRUŠTVU COL

Naše gasilsko društvo je bilo ustanovljeno leta 1977, torej bomo naslednje leto praznovali petnajsto leto delovanja. Prav je, da ob tem jubileju napišemo par besed o zgodovini društva.

Prva naloga novoustanovljenega društva je bila zgraditev gasilskega doma. Nalogo so si zadali prisotni na ustanovnem občnem zboru, ki se je odvijal 6. februarja leta 1977. Gradbeni odbor se je formiral in sestel v septembru istega leta in še pred koncem leta, točneje 31. oktobra se je začelo s prostovoljnim delom za izgradnjo doma. V dveh letih gradnje se je prostovoljnega dela nabralo za celih 3500 ur. V tem času pa se ni samo zidalo in gradilo, ampak se je skrbelo tudi za strokovno usposabljanje. Člani so se udeleževali seminarjev, na tekmovanjih pa so dosegli tudi nekaj uspehov.

Svečana otvoritev doma je bila 7. oktobra 1979. Udeležili so se je pomembni občinski mošje, kolegi iz drugih društev in seveda veliko krajanov, katerim je nova pridobitev veliko pomenila. Posebna čast je ta

dan doletela najprizadenejšega graditelja - Jožeta Bajca, ki je prerezal trak in s tem simbolično odprl nov dom. Veselil pa se je tudi Anton Škvarč, saj je kot poveljnik društva prevzel v upravljanje kombi IMV.

Društvo je v tistem obdobju štel 62 članov. Število je seveda raslo, kmalu so se pridružila dekleta in pod vodstvom Katje Krapež začela osvajati najvišja mesta na tekmovanjih v znanju iz gasilskih veščin. Ne smemo pozabiti na mladince in tudi na člane - vsi skupaj smo tvorili uspešen kolektiv.

Prav tekmovanja in raznovrstna usposabljanja so bila v vseh teh letih glavna dejavnost naših gasilcev. Večjih požarov na srečo ni bilo, veliko pa smo pomagali in še pomagamo krajanom ob raznih potrebah. V zadnjem letu smo začeli dodatno opremljati in urejati notranjost doma.

Naša opremljenost je že nekaj let na kar zadovoljivi ravni. Tako smo bili tudi ob letošnji okupaciji Slovenije dobro pripravljeni za raznovrstna posredovanja. Dežurali smo polnih deset dni, dan in noč. Nekajkrat smo uporabili le sireno, sicer pa smo bili v stalni vezi z Občinsko gasilsko zvezo.

Naša najnovejša pridobitev je radijsko vodena sirena, s katero sedaj upravlja neposredno gasilska zveza. Želja je, da bi jo čimmanjkrat slišali in da bi opremo uporabljali le za usposabljanje in urjenje. Gasilce je namreč lepše gledati, kako vadijo, kot pa takrat, ko morajo resnično posredovati in reševati ogrožena človeška življenja, hiše, imovino...

Srečko Praček

NOGOMET V ČRNEM VRHU

Sonce je že zdavnaj zašlo, ko smo se z avtomobili odpravili od doma. Naš cilj je bil Črni Vrh, kjer naj bi se udeležili nočnega turnirja v malem nogometu. V času, ko smo mi prišli v Črni Vrh, se je turnir že začel. Ob prihodu smo izvedeli, da bomo odigrali svojo prvo in verjetno tudi zadnjo tekmo okrog polnoči. Žreb nam je namreč določil za nasprotnika ekipo, ki je spadala v ožji krog favoritov. Toda s to mislijo se nismo preveč ukvarjali, saj smo se zavedali svojih kvalit, potihem pa smo upali tudi na malo športne sreče. Končno je prišel trenutek, ko naj bi pokazali, kaj znamo in dali vedeti drugim, da je na nas treba prav tako računati.

V prvih minutah tekme smo zaigrali odlično in rezultat tega je bila ena žoga v mreži nasprotnika. Toda prišli so trenutki krize in nasprotnik je po napaki naše obrambe rezultat izenačil. Tekma je postajala vedno bolj napeta, za hrbtom vratarjev obeh ekip pa sta končali še po dve žogi. Tako je bil rezultat nekaj trenutkov pred koncem še vedno neodločen 3:3. Takrat pa so se izkazali naši fantje in zabili zmagoviti gol. Veselje v našem taboru je bilo neskončno. Prav gotovo je tista želja po zmagi veliko pripomogla k končnemu uspehu. Kot zmagovalci tekme smo se uvrstili v nadaljnje tekmovanje. Naslednja tekma nas je čakala ob 5. zjutraj. Del naše ekipe je odšel domov spat, ostali pa smo spremljali nadaljevanje turnirja. Ob pričetku druge tekme ni bilo več tiste

zagnanosti v nas. Gibi so postali okorni in počasni. Vseeno smo se borili po svojih močeh, toda nasprotnik je bil boljši in je prepričljivo zmagal s 4:1. Navkljub porazu v drugi tekmi pa smo bili veseli, saj smo kot nagrado za udeležbo dobili lepe drese.

Navsezadnje pa, važno je sodelovati, ne zmagati. Čeprav nekdo mora biti tudi zmagovalec.

Aleš Krapež

V RK COL SE VRAČA ŽIVLJENJE

COLSKI KADETI NASTOPAJO PO CELI PRIMORSKI IN S TEM PREDSTAVLJAJO VES COL

COL, skozi vse leto - Po nekaj sušnih letih je življenje v Rokometnem klubu Col spet živahnejše. Kadetska ekipa redno trenira in tekmuje v republiški ligi - zahod. Delo poteka tako, kot je bilo dogovorjeno, organizacija je na zadovoljivi ravni. Rokomet na Colu ima spet svetlo prihodnost. Kljub vsemu se klub ubada z finančnimi problemi, ki onemogočajo vsakršne le malce višje letne ambicije.

Glavni vir dohodkov kluba naj bi bile dotacije ZTKO - Ajdovščina, vendar bi s tistim, kar je prejel od ZTKO, klub enostavno prenehal obstajati. Pokriti ne bi uspeli niti najosnovnejših stroškov. Za ilustracijo naj povemo, da predstavljajo dohodki od ZTKO samo slabih 25 odstotkov vseh dohodkov. Za to, da kadetska ekipa lahko nastopa v ligi, se moramo v prvi vrsti zahvaliti društvu Trillek, ki nam je izdatno pomagalo pri tem, da bomo letošnjo sezono nekako spravili pod streho. Pozabiti ne smemo tudi občinskega odbora LDS Ajdovščina, ki je prav tako priskočil na pomoč.

Vendar so to zneski, ki omogočajo samo golo nastopanje in nič drugega. Naši kadeti so v ligi daleč najslabše opremljeni.

Mogoče se vsi skupaj premalo zavedamo, kaj klub za Col pravzaprav pomeni. Colski kadeti nastopajo po celi Primorski, od Izole do Nove Gorice; pri tem ne predstavljajo sami sebe, temveč ves Col. Na Col prihajajo kadetske ekipe s cele Primorske in se v svoje kraje vračajo z vtisi s Cola, ne z vtisi o kadetih.

Za tako ekipo bi moral živeti cel kraj. Pomagati bi morali starši igralcev, toda ti jim kvečjemu otežujejo udeležbo na treningih in tekmah. Sami treningi predstavljajo edinstveno priložnost za rekreacijo in vzgojo mladih, kakršne nimajo niti v mnogo večjih krajih, kot je Col. Klub bi moral biti v interesu krajevne skupnosti.

Pomembno je, da na Colu raste nova generacija rokometašev, mladih fantov, katerih športna pot se, upajmo, ne bo končala takrat, ko bodo prenehali nastopati za kadetsko ekipo. Potrudili se bomo, da bodo ti fantje Col predstavljali tudi v članskih vrstah, čez nekaj let mogoče že po celi Sloveniji. To nam v klubu sedaj predstavlja glavno nalogo.

Upravljal odbor RK Col

VESELE PRAZNIKE IN SREČNO V LETU 1992!

DRUŠTVO TRILLEK

MALO ZA ŠALO, MALO ZA RES

(Lučo) O ODDAJNIKU

V dneh, ko se je novoletna euforija že polegla in so ljudje vse pogostejše kontrolirali stanje v denarnicah, tega mrzlega januarskega dne leta 1991, so se v okolici Cola dogajale dokaj čudne stvari. Tako čudne, da je mnogo Colčanov, predvsem tistih, ki so še vedno premlevali Novoletno proslavo, že pomislilo na najhujše. Na vrhu Žerivš so namreč vaški paglavci odkrili ljudi, ki so nekaj merili in zabijali čudne količke v zemljo. Tisti mulci, ki že pokadijo kakšen cigaret, so v tistih ljudeh prepoznali prebivalce Žagoliča in Malega Polja. Po Colu je zavladalo razburjenje. Le kaj imajo tuji za šariti po Colskem ozemlju. In zraven uganjanj so se začele širiti nepreverjene, toda za sigurno točne, vesti. Kajti, združili so se namreč Žagoličani in Malopoljčani, dva zaselka, ki imata, tako trdijo dobro obveščeni, še kup neporavnanih računov. In če se združita dva tako, kako bi se reklo, nezdružljiva elementa, se ne obeta nič dobrega. Colski modrijani so stikali glave in ugibali, kaj pripravljata ta dva, do pred kratkim še sprta zaselka. Vaške klepetule pa so za sto procentno trdile, da se zraven Malopoljčanov in Žagoličanov po vrhu Žerivš mota tudi neki geodet ali zemljemerec. In kjer hodijo taki tiči, je posredi sigurno kakšen zemljiški spor in se bo na novo postavljalo meje. Ko pa je to nepreverjeno vest še uradno potrdil neodvisni radio Glas Alpine, je na Colu zavladala panika. Tako torej, na račun Cola si hočejo pridobiti kos ozemlja. Malopoljčani so se torej združili s Kebri, da bi laže prišli do ozemlja, ki so si ga zaželeli za svoj zaselek. S tem pa bodo močno zmanjšali površino Cola, ter ga odrezali od njegovega naravnega zaledja Vodic in ga tako zelo oslabilili in s tem izpostavili nadaljnim ozemeljskim pretenzijam. Močno bo z novo mejo prizadet tudi šolski hišnik, saj bo moral po gručo otrok na Vodice hoditi po mnogo daljši poti skozi Kanji Dol, saj ni za verjet, da bi v bodoče Malopoljci še dovolili prehod na Vodice po vodiški cesti.

Tako so modrovali Colski modreci in starci, stanovalci Gadje vasi pa so že ugibali, kje bo potekala nova meja. Colsko usmerjeni prebivalci so se pridružili, da meja lahko poteka le za zadnjimi hišami in se torej Malopoljčani ne bodo tudi številčno okrepili. Svojo odločitev, tako so rekli, bodo branili tudi z orožjem. Nasprotno pa se je Malopoljsko usmerjena struja zavzemala za to, da bi mejo premaknili čim bolj proti zahodu, to je proti gostilni Štefančič. Pri tem so prednjačili pred kratkim priseljeni prebivalci, ne daleč nazaj še člani Kebrovskega zaselka. Seveda so colsko usmerjeni prebivalci takoj našli pravi razlog za to. Malopoljčani se hočejo številčno okrepiti zato, da bi lahko sestavili močnejšo ekipo za tekmovalstvo na Colski nedelji. Ampak oni, pravi Colčani, ne bodo nikoli nastopali v Malopoljski ekipi, še več, če bo nova meja potekala zahodneje od Alpine, bodo zahtevali popolno avtonomijo. In seveda popolnoma svojo ekipo za Colsko nedeljo.

Tako so stanovalci Gadje vasi »vodili«.

besedne bitke, na Colu pa se je razburjenje večalo iz ure v uro. Svet modrecev in starcev namreč dolgo ni mogel najti nobenega pravega razloga za združitev prej sovražno razporejenih zaselkov. Ni in ni jim šlo v glavo, kako je lahko tako hitro pozabljena odcepitev Žagoliča, pa tudi topola v Štulcamu kalu je bila še živ spomin. Vsaj v glavah Colčanov. Le kaj imajo za bregom? Toda svet modrecev je dokazal, da ni bil zastoj izvoljen in da zasluži ta odgovoren položaj. Po nekaj celonočnih sejah je prinesel odgovor za nerazumno združitev. Toda kakšen odgovor, ojoj, ojoj. Colčane je zajela panika, kar pa je tudi razumljivo, saj so se Žagoličani in Malopoljčani združili le zato, da bi skupaj laže odšepnili Colu dele ozemlja, ki naj bi jim pripadali. Tak odgovor je, glede na dejavnosti Kebro-Malopoljcev, sprejel svet starcev in modrecev, obenem pa je pozval stanovalce Cola, naj se z vsemi sredstvi uprejo nameram zdaj že sovražnih zaselkov. Po Colu pa so se vrstila uganjanja, padale pa so tudi stave, nekatere prav velike, v katero smer bodo udarili Žagoličani. Kajti o tem, da hočejo Malopoljci predel Gadje vasi, ni bilo nobenega dvoma več. Po stavah sodeč pa sta s Kebri bili v igri dve varianti.

Po prvi naj bi si Kebri prisvojili teritorij proti centru Cola, tako da bi jim v roke padel tudi colski simbol, cerkev sv. Lenarta. Če pa bi svoje prodiranje proti vzhodu malo okrepili, bi se nekje okrog Zadrutnega doma lahko srečali z Malopoljci in Col bi bil popolnoma odrezan od Vodic, v gromozanske težave pa bi, zaradi že omenjenih voženj, padel hišnik. Kajti, za pot na Vodice bi mu ostala le še cesta skozi Višnje in mimo Korena naprej. Seveda, če bi bili Višenjci za? Po drugi varianti pa naj bi Kebri udarili čez Greben in si prisvojili področje južnega Cola. Vključno z gostilno Tratnik. In moramo priznati, da je bilo zagovornikov druge variante veliko več. Najbrž tudi zaradi gostilne, kar pa je bila le zlobna pripomba enega od Colčanov, ki so takrat trepetali nad usodo rodne grude. Tako bi bil Col odrezan še od doline in po poluradnih informacijah naj bi se spet uvedla colnina, le da bi jo tokrat plačevali le Colčani.

Prebivalci Orešja so že razmišljali, da bi se odcepili od Cola in tako uveljavili nekoč davno odvzeto samostojnost ter se rešili nemalnih težav, v katere bi padli skupaj s Colčani ob postavljanju novih meja in delitvi skupnega premoženja. Toda govorice, ki so se začele širiti po Colu, so jih spravile v obup. Po teh govoricah naj bi določene težnje po Oreškem ozemlju pokazali Višenjci, sumljiva tišina pa je prihajala tudi iz Sanabora. In namesto da bi uresničili napovedano odcepitev ter se osamosvojili, so se vdali v usodo in brezvoljno čakali na nadaljnje dogodke in, vse je tako kazalo, delitev nekoč močne in ugledne krajevne skupnosti. Tema tedna na Colu je bila seveda novo potekanje meja. V obtoku so bile raznorazne govorice, od tiste da naj bi od Cola ostal le del okrog šole, pa do te, naj bi se razdelilo celotno ozemlje. Vaški posebež in nepopravljivi optimist pa je prišel do genialne ideje. Verjel ji seveda ni nihče, a je vseeno vredna, da jo zapišemo. Po njegovem naj bi si

vsi, ki želijo colsko ozemlje, skočili v lase, ker se ne bodo mogli sporazumeti o tem, kakšen kos komu pripada. Posebno vlogo pa je v tem sporu določil Gozdu, kot nevtralnemu v tem spopadu. Gozdanci naj bi bili namreč posredniki in rešili, kar se Cola še rešiti da. Tako so pletli in bledli Colčani, na vrhu Žerivš pa so združeni Kebro-Malopoljci nadaljevali svoje delo. Colski opazovalci so ugotovili, da sedaj dovažajo že razne železne konstrukcije, na enem od traktorjev pa so odkrili tudi že zmešan beton. Torej pripravljajo bunkerje!!!! Seveda, Malopoljci imajo tudi orožarsko industrijo in sigurno bodo pogruntali kako novo orožje, da bi laže ustražovali Colčane. Dnevi obupa na Colu so se nadaljevali, strah pa se je naselil tudi v trgovino, saj so Colčani, zaradi negotove prihodnosti dobesedno izropali police. Kaj se pa ve, v kateri zaselek bo poslej padla trgovina in kaj vse bo potrebno, da se bo sploh prišlo do nje. Na vrhu Žerivš pa je začela rasti čudna stvar, ki ni bila prav nič podobna bunkerju. Nekateri Colčani so si vsaj delno oddahnili. Mogoče pa le ne bo prišlo do najhujšega. Toda upanje se je kmalu razblinilo. Železni stolp ki je zrasel, bo sigurno služil kot opazovalnica in strojnično gnezdo. Svet starcev je sestankoval noč in dan, pametne rešitve pa ni bilo od njih. Verjetno je tudi njim strah omrtvičil možgane. Tako so le sestankovali, njihovih sklepov pa ni nobeden več upošteval. Skratka, starci so bili potrebni le sami sebi. Negotovost, strah, obup, skrb nad nadaljnjo usodo je povsem omrtvil Colarje (tako, so jih namreč začeli imenovati Združeni Kebro-Malopoljci). Brezvoljno so čakali nadaljnje dogodke in se strahoma ozirali proti vrhu Žerivš. A Železen stolp ni in ni hotel dobiti oblike opazovalnice. Le neke čudne rogovele so štrlele levo desno od njega. In je prišel tudi dan odločitve. Na tiste rogovele so montirali čudne reči, ki so od daleč še najbolj spominjale na televizijske antene. Toda, kaj bo antena na vrhu Žerivš, daleč naokoli ni nobene hiše. To je sigurno tisti malopoljski flintar kakšno novo orožje skupaj sklepal. Da bi ga zvilo! In tako se je tistega januarskega dne pozno popoldne, noč se je že delala, z vrha Žerivš zaslišal vrisk. Colarji (vest o preimenovanju je uradno potrdil tudi neodvisni radio Alpine) so se kot na ukaz začeli zbirati v gruče in ob tihem šepetanju opazovali, iz katerih strani bodo nanje udarili združeni Kebro-Malopoljci. Pa nič, le iz smeri Alpine se je prikazala gruča ljudi in ob glasnem hihitanju in govorjenju, ne meneč se za zmedene Colarje, zavila proti gostilni Tratnik. Colarji pa seveda za njimi. Spotjo so ugibali, kaj naj to pomeni. Kot izgleda, ne bo nič osvajanja, le razglasitev o priključitvi. In ravno ko so se Colarji gnetli skozi vrata k Tratniku, da slišijo tudi uradno, koliko ozemlja so jim zaplenili, sta iz gostilne odhitela po en predstavnik Žagoličanov in Malopoljcev. V gostilni je bilo relativno mirno, edini hrup je delala združena Kebrovska-Malopoljska ekipa, pa še ti niso pretiravali. Colarji so cuzali vsak svojo pivo in s strahom pogledovali v smeri Kebro-Malopoljcev, ter lovili njihove besede. Naenkrat pa so veseljaki utihnili in zaslišal se je glas: »Le kje hodita tako dolgo?«. Drugi glas pa mu je takoj odgovoril: »Verjetno doma

iščeta programe, bosta že prišla, ne bodi no tako nestrpen! Colarji so se spogledali. Seveda, tista dva sta šla po programe o priključitvi ozemlja, kar pa se lahko imenuje le kraja!!!! In sedaj nam bodo te njihove programe še uradno prebrali in Cola praktično ne bo več. Tako je napetost naraščala, združena ekipa se je veselila, Colarji pa mrkih pogledov tuhtali, kje bo potekala nova meja. Takrat pa so se odprla vrata in v gostilno sta planila oba odposlanca. „Fant super, 1. in 2. program Ljubljane, pa tudi Koper se odlično vidi.“

Pretvornik dela! Odlično!!

NATEGNjeni VOLILEC

Kot strela z jasnega je udarilo med nas. V Dolarski dolini se spet nekaj pripravlja. Pa ja ne? Res, res, prvi, pravi Colski politik je sklenil izpolniti svojo edino predvolilno obljubo. Žur bo, sicer malo kasno, ampak boljše pozno kot nikoli. Povabljeni so vsi nategnjeni volilci, pa tudi par kibicev, ki jih je nategnil kakšen drug politik, pa še vedno čakajo na izpolnitev njegovih predvolilnih obljub. Člani ene najmočnejših strank bomo tako že po enem letu izgubili pridevnik Nategnjeni, ostali pa bodo na to čakali do naslednjih volitev, do naslednjih obljub. Na vabilu je pisalo, da bosta kraj in hrana nekako simboličnega pomena. Toda s simboliko si nismo kaj prida pomagali, ker se je zataknilo že pri določanju kraja žura, saj je v bližini Dolarja polno raznoraznih dolin. In prej kot nas je politik rešil iz zagate, so se iz ust volilcev slišale zelo grde besede, govorilo pa se je nekaj tudi o tem, da smo bili nategnjeni šedrugič. Ob pomoči politika smo se nato nekako le prebili na kraj dogajanja in rajanje se je začelo. Delalo se je vse tisto, kar se na piknikih mora delati, toda prava veselica nas je še čakala. Najprej nam je nekaj grozil dež, ampak ker po stari narodni pameten prvi odneha, se je izza oblakov kmalu prikazalo sonce. Pa tudi to je bilo le ogrevanje v nadaljnc preizkušnje. Malo nad dogajanjem predvolilne obljube je namreč stal, kaj stal, ležal voz poln drv. In ležal je zvrnjen v dolino in kot se za take prilike spodobi, se je voz zvrnil za bukev, odletelo pa mu je tudi prednje kolo. Politik in baza so zadevo najprej le od daleč gledali, ko pa so čevapčiči, pardon luleki na žaru in vino storili svoje, se je ogled vršil tudi na licu mesta. Seveda so se takoj tudi porodile ideje, kako nastalo situacijo razrešiti. Malo pod vplivom maliganov, malo spodbodeni z dejstvom, da smo člani ene najmočnejših strank, smo sklenili, da bomo voz postavili nazaj na kolesa, kjer manjka kolo pa vejo spodaj, dva jo držita spredaj od tal in voz bo takorekoč sam prišel v dolino, na ravnino. Rečeno, storjeno, a voz, kot da ga tlačimo dol in ne, dvigujemo. Vajo smo ponovili še enkrat, pa še enkrat, uspehi pa so bili, kako bi rekli, zanemarljivi. Najbrž smo pozabili da je v vinu resnica, le ta pa nima z fizično močjo, ki smo jo potrebovali, nobene veze, vsaj takrat ni imela. Ampak, da bi se mi tako hitro vdali, to pa ne. Če ne gre naravnost, bo šlo pa po ovinku. Voz smo ročno razvezali, ga spravili v dolino in da ne bi lastnik imel prelahkega dela, še podložili pod aks - osovino. Z drvni ni bilo kakega težjega dela. Nekaj smo jih znosili na

rokah, pametnejši del stranke pa je povezal butaro, v katero so se potem vpregli močnejši člani stranke, najpametnejši član stranke pa se je vsedel na butaro in se šel furmana. To vajo so morali potem fantje ponoviti, saj ne gre, da bi bil fotoarhiv stranke brez tako enkratnih posnetkov. Tako podložen voz je bilo potrebno potem še naložiti, da bi ga lastnik drugi dan spet razložil, popravil kolo in spet naložil. Da bi imel lastnik kaj lažje dela, kot smo ga imeli mi pri spravilu voza v dolino, to pa ne!!! O tem kako se voz naklada so se vnele ostre debate. Zmagala je seveda najvišja ideja in nakladanje se je lahko začelo. Nakladanje je lepo napredovalo, drva so se veselo kopicila na vozu, le tu pa tam je je sila težnosti zahtevala svoj davek in zrušila kakšno vejo z voza. A glej ga zlomka, bolj ko se je kup zraven voza manjšal, večkrat je gravitacija vse skupaj spravila spet nazaj na tla. Ampak o vztrajnosti in o tem, kdo prvi odneha, je bilo že govora in tako so se tudi vsa drva znašla na vozu, ki pa, tako naložen, ni kazal kake velike stabilnosti. Kako pa tudi bi, saj je bil podložen le na enem mestu, na začetku sicer na sredini aksa, toda pozneje, ko so se z drvi dogajale mnoge stvari, se je središče pomaknilo v eno stran in na koncu je voz stal nekako tako, kot nekateri člani ene najmočnejših strank. Vsi kibici, ki v nakladanju nismo sodelovali, smo seveda z zanimanjem opazovali početje svojih strankarskih kolegov. Pripombe in zmajevanje z glavo so se mešale z vzkliki „saj sem vedel“, vsakokrat, ko ko se drva odločila, da bodo zapustila določeno mesto na vozu. O pa je bil voz končno naložen, smo z rahlo dvomljivimi komentarji ogledovali postrani stoječo gmoto. Tu se je stvar potem počasi umirila in kuhar je pripravil še eno porcijo lulekov, pa tudi gladina hladilne tekočine v flaškonu se je vztrajno nižala. Toda spet se je pokazalo, da hudič nikoli ne miruje. Kibici, ki so bili nekako nevoščljivi, ker niso sodelovali pri nakladanju voza, so se naenkrat spomnili, da jih postrani stoječ voz močno moti in ga je treba seveda spraviti v vodoravni položaj. Toda, ker je že pokojni Murphy ugotovil, da vsaka stvar, ki jo hočeš popraviti, na koncu izpade še slabše, je nekaj podobnega uspelo tudi kibicem v Dolarski dolini. Namesto, da bi voz stal naravnost, je z zlomljenim prednjim delom ležal na tleh, pa tudi drva so sklenila, da ne bodo prenočila na vozu. In končni rezultat. Namesto rahlo postrani stoječega voza je v prvem mraku pred člani ene najmočnejših strank stala gmota, ki tudi kakemu modernemu kitarju ne bi mogla kaj prida služiti za model. Skratka, popoln polom. Če bi danes, po vojni, ocenjevali takratno situacijo, bi lahko rekli, da je voz zapeljal na protitankovsko mino. In po vseh pravilih bi se moral piknik tu končati. In se tudi je. Tako kot ta zapis. O nadaljnjih zapletih z vozom pa drugič.

PISMO IZ JLA

V uredništvo Colskega časnika smo pred kratkim dobili plavo kuverto, po žigu sodeč iz Zagreba. V levem zgornjem kotu in na zadnji strani pa se je bleščal v nas napis VOJNA TAJNA, STROGO POVERLJIVO. Ojej, kaj pa je zdaj to? Pa ja ne kaj v zvezi z lanskeletno proslavo? Med prisotnimi so se začela ugibanja, vsak je imel najmanj dve možni razlagi, zakaj je prišlo pismo na naš naslov.

Kot vedno so se začela mnenja kresati, ko pa je postajalo vse že preresno, se je nekdo spomnil, da bi problem lahko rešili tudi tako, da bi pismo odpri. Čast, da pismo odpre, je doletela predsednika društva, ki pa je obenem tudi direktor Novoletna proslave, dopisnik v Colski Časnik, je član Troffenfeld Jazz Banda, občasno nastopa v skeč sekciji, uporaben je kot črne. Vse to v društvu Trilek. Izvendarstvene dejavnosti pa so: član pivsko pevskega zbora, član Rokometnega kluba, kjer opravlja kar dve funkciji: trener ali vodja ekipe in igralec. Verjetno pa sem kakšno funkcijo tudi pozabil. Seveda, je tudi eden najbolj vnetih balinarjev in reden obiskovalec balinišča v Grapi. Tu po potrebi opravi tudi kakšen skok na glavo, lahko v vodo, vendar pa voda ni glavni pogoj. Skratka, pravi mož na pravem mestu, rojen za nalaganje funkcij, torej tudi za odpiranje pisem. In tako je naš predsednik s tresočimi rokami raztrgal kuverto. V absolutni tišini je potihoma prebral vsebino, potem pa je papir začel prehajati iz rok v roke. Točnega prepisa pisma vam seveda ne smemo posredovati, ker bi s tem izdali vojno tajno, toda po temeljitem premisleku vseh članov društva, smo se odločili da vam s svojimi besedami predstavimo vsebino. Seveda je nastal problem, kdo bo to napisal in se s tem izpostavil možnim posledicam. Na glasovanju so vsi glasovi, razen enega, določili mene. Tisti glas proti je bil seveda moj. Demokratični centralizem, tu se ni kaj upirati. In tako sedaj s tresočimi rokami pišem ta zapis ter pazim, da se izognem vsem pastem, ki mi jih je nastavil glavni urednik, ter seveda, sestavljalac pisma. Ampak kaj bi tudi vas mučil s svojimi problemi, vas seveda zanima, kakšna je bila vsebina pisma. Vsebina pisma, da. Toda najprej vam moram povedati, odkod je pismo prišlo. Kot sem že rekel v začetku, iz Zagreba, poslala pa ga je komanda petega armadnega območja.

Pismo je bilo napisano v znanem slogu, vsebovalo pa je polno raznoraznih zahtev in ultimativ, na koncu pa je še malo grozilo. Kot prvo je armada obsodila lanskeletno proslavo in jo označila kot poizkus zasmehovanja pripadnikov armade, ter slabljenja njene moralne moči. Zaradi tega zahteva javno opravičilo v Colskem Časniku, en izvod tega časnika pa hoče zastoj na svoj naslov, da se prepriča, če je zahteva izpolnjena. Torej, opravičujemo lanskeletno proslavo. Pripadnikov armade in življenja v tej armadi ni pokazala v pravi luči. V resnici je oboje še veliko slabše.

V drugi točki pismo ultimativno zahteva, da se stražarska hišica, ki je ila protipravno odpeljana iz rajona Orlovše, vrne nepoškodovana na svoje nekdanje mesto, oziroma se priključi materialnim sredstvom Jugoslovanske armade, ki so zaradi znanih razmer ostala v Sloveniji. Zraven je dodana še točka, po kateri bodo storilci tega gnusnega dejanja sodno preganjani, (zaradi te točke se mi malo tresejo hlače), hišico pa morajo storilci odpeljati na eno od zbirnih mest, kjer je šara bivše JA, najbolje v Cerklje na Dolenjskem (upam, da bo blagajnik društva povrnil potne stroške do Cerklj in nazaj). Kot poseben dodatek so navedena vsa imena članov društva, podčrtana pa so bila imena tistih, ki naj bi hišico odpeljali. Moram vam povedati, da pa so tu zelo vsekali mimo. Člani društva so se medtem namnožili kot hrošči, o odtujevalcih hišice pa tu ne bi prav na široko razpredali.

Naslednja točka je vsebovala zahtevo, da v

Colskem časniku objavimo naslednje opozorilo: „Opozorjamo vse prebivalce Cola, da nemudoma vrnejo vsa sredstva, ki so last JLA, in so jih prebivalci dobili v okolici Cola, Črnega Vrha, v Rožni Dolini, na cesti od Bele proti Vrhpolju ali pa kje drugje. Vsa ta sredstva se vodijo po evidenci in vsako njihovo odtujevanje s strani prebivalcev Cola je protizakonito. Vsa ta sredstva, „bojna, in „nebojna,“ tudi dele granat ali vijake, je treba pripeljati v centre, kjer je ostala tehnika JLA. Glede tanka, ki je ostal v Novi Gorici pa to, da ga v naših evidencah ni. In če ga ni v naših evidencah, tudi ne obstaja. Verjetno se je v Novi Gorici znašel pomotoma. „ Opozorilo je seveda pisano v nekoč bratskem nam jeziku, zraven pa je zahteva, da naj bo napisano z velikimi črkami. Opozorilo smo seveda objavili, velike črke pa smo zaradi pomanjkanja prostora izpustili.

V zadnji točki se nam armada :... od tu

naprej pa je tekst cenzuriran. Cenzura pa je bila opravljena 20. 12. Oba glavna urednika sta mi sicer dovolila, da napišem tudi te vrstice, strogo pa sta prepovedala da bi se katerakoli stvar, ki se nanaša na zadnjo točko dopisa armade, znašla v Colskem Časniku. Fanta pač malo cvikata, bojita se posledic. Izkušnje preteklih izdaj Colskega Časnika so ju izučile. Od tu naprej pa je tekst spet necenzuriran.

Na koncu dopisa nam je armada zagrozila, da bo za izpolnitev svojih zahtev uporabila vsa razpoložljiva sredstva, vključno z „bojno,“ tehniko. Odbor društva zato naproša vse, ki imate doma, po kletih, v grapah in v raznih skrivališčih karkoli armadnega, da to nemudoma odpeljete v centre, kjer se zbira podobno ničvredno blago, ali pa ga dostavite članom društva. Le ti ga bodo skupaj s stražarsko hišico odpeljali tja, kamor spada. Ni za reskirat, da vam armada zaradi nekaj ničvrednih patronov s tankovsko granato

razruši hišo.

Tako, večina zahtev ki jih je vsebovalo armadno pismo, je uresničenih. Ostane nam še, da na naslov petega armadnega območja pošljemo novo številko Colskega Časnika. Malo težje pa bo s stražarsko hišico in to nas precej skrbi. Colski mulci so jo namreč razbili, hišnik pa je ostanke pokuril. Ostala je le s pločevino prevlečena streha. Zdaj razmišljamo, da bi dali ogrodje hiške na novo izdelat, a kaj ko ni nobenega prostovoljca, da bi jo pobarval. Se vprašujete zakaj? Zraven tiste umazane zelene barve je treba narisati še zvezdo. To pa je v teh časih zelo delikatno početje. Verjetno bo lažje, če kje stražarsko hišico spet ukrademo. Morda je pa armada kje kakšno pozabila? Da pa bi po hišico lezli na Hrvaško, se nam zdi skoraj malo neumno. Pa še nevarno je.

Trilek (Col), bakrorez, papir plošča 12 x 14.5cm iz druge polovice 17. stoletja. List iz Valvasorjevega dela „Die Ehre des Herzogthums Krain,“ (Slava vojvodine Kranjske, 11.knjiga, stran 600), ki je leta 1689 izšlo v Ljubljani oz. Nürnbergu . Last Goriškega muzeja iz Nove Gorice

KRONIKA DOGODKOV ZA LETO

1991

Ko se začnejo dnevi krajšati, ko poletno soparo zamelja hlad, ko listje na drejvu rumeni, ko nam po dopustu ostanejo prazne denarnice... Pa tudi ko Lučo začne s posezonsko razprodajo, ko začnejo B'danci tovoriti drva v dolino, ko se konča sezona balinanj v Vrhpolju, ko je v cerkvi offer za organista, ko se, ne nazadnje, topleje oblečemo - takrat se začne jesen. Ko pa se začnejo dnevi še bolj krajšati, ko mraz zamenja jesenski hlad, ko listje odpada z drejva, ko se denarnice nikakor nočejo napolniti... No, pa tudi takrat ko Lučo konča razprodajo, ko Škrplje napolnijo drvarnice, ko balinartji postanejo žalostni in njihove soproje vesele, ko je v cerkvi spet pomemben offer in ko se ponoči topleje pokrijemo - takrat se začne jesen prevešati v zimo. Torej - takrat ko se začnejo dnevi krajšati, ko se začne jesen in se začne ta jesen prevešati v zimo, takrat se začnejo v naši vasi ugibanja o tem, katere so glavne značilnosti colskega noveletnega obdobja. Jasno, to so alpski žur, božična pridiga in ... in ... in ... Kronika colskih dogodkov.

Kot smo torej rekli, ko se začnejo dnevi krajšati, ko se začne jesen in se začne ta jesen prevešati v zimo, se začnejo zbirati agentje odbora in prinašati novice in zanimivosti, ki so jih med svojim zaupnim poslanstvom nabirali med letom. Začne se razvrščanje gradiva, sortiranje dogodkov in sploh zelo pomembno delo. Sledijo pogajanja, prepiri, ostre debate in prepričevanje drug drugega o tem, katere so najpomembnejše novice, kdo so tisti, o katerih se lahko piše, o katerih ne ter seveda katera nova imena in dogodki se lahko pojavijo v tej najelitnejši zbirki colskih dogodkov. Prav s slednjim, to se pravi z uvrščanjem novih imen v kroniko so včasih težave. Kar spomnimo se lanskega leta in noveletne proslave, ko smo obdelovali prvi colski privatni casino'... trgovino.

Ponavadi se potrudimo, da v kroniki obdelamo novico, ki je najbolj udarna, ki je najbolj odjeknila in je takorekoč zaznamovala minulo leto. Letos bomo to storili takoj na začetku, v prvih vrsticah kronike. Verjetno že ugibate, katera je novica leta in gotovo niste zgrešili. Katera je torej novica, ki je niti najboljše poznavalci niso predvideli, ki je presenetila vse, kar leze in gre in je pustila pečat v minulem letu. Jasno - to je zamenjava šefa v Alpini na Colu. Tega dogodka ni nihče pričakoval, niti ni nihče verjel govoricam, zato je bilo presenečenje veliko in popolno. Kakšne posledice prinaša omenjeni dogodek je v današnjih časih težko napovedati, dejstvo je neizpodbitno: stari, dobri, zli in grdi šef je odšel v Žiri, par let preden ga bodo upokojili. Ob že enim šefu, ki je na prikrejevanju, je torej to nov udarec v že tako številčno šibko moško delovno silo v tem slavnem obratu, še bolj slavne Alpine, z najbolj slavnimi OD. Namesto nekrologa bomo v kroniki še enkrat ponovili njegovo slavno misel iz učne ure zemljepisa, ki jo je posvetil svojim podrejenim ob enem od mnogih vprašanj, zakaj

je ravno Alpina tako slavna - slavna s svojimi plačami. Bivši šef je torej ta pojav že takrat razložil s pomočjo zemljepisa: Obrat žirovske Alpine je na Colu, Col se nahaja na območju občine Ajdovščina, občina Ajdovščina je na Primorskem, Primorska je v Sloveniji, Slovenija je v Jugoslaviji, Jugoslavija pa je v riti - dandanašnji dobesedno.

Ko smo tako obdelali glavni dogodek minulega leta, lahko začnemo ostale novice razvrščati po mesecih, kar se glede na dolgoletne izkušnje najbolj obnese.

Kaj se je torej zgodilo v januarju? V januarju se je začelo leto 1991, začelo se je poplebiscitno obdobje, priprave na osamosvojitve in izstop Slovenije iz riti - Jugoslavije. Tako kot Slovencem verjetno ne bo nikoli žal, da se odcepjamo od Jugo Balkana, pa se je izkazalo, da je nekomu že žal za podoben korak, ki ga je napravil pred leti. Komu drugemu je lahko žal za tak korak kot pa Žagolčanom, ki so ugotovili, da tudi po odcepitvi ne bo šlo brez sodelovanja z Malopoljci. Prav v začetku letošnjega leta so se morali spet združiti, tokrat za reševanje perečega problema, kako spraviti TV sliko „Bogu za leda“, no, oprostite, v svoja zaselka: Žagolč, ki ga zakriva mogočni Kovk, in Malo Polje, ki se skriva pod colskim očakom - Križno Goro. Prebivalci obeh zaselskov že dalj časa kričijo nekaj o samostojnosti, Colčani pa jim vračajo - samostojni že, samostojni, ne pa tudi neodvisni. Prav pri reševanju tega primera se je namreč pokazala ta odvisnost od Colčanov, saj so za namestitev antene, strokovno imenovane korepetitor, uporabili Vrh Žerivš. Poleg TV slike, ki tako s pretvornika Trstelj preko antene v Žerivšah prihaja do njihovih domov, pa imajo edinstveno priložnost, da ugotavljajo, kdaj so Colčani umazani. Ja, prav ste prebrali! Ko so namreč Colčani najbolj umazani, takrat se ponavadi umivajo. Ko se umivajo, uporabljajo tudi vodo. Če ni suše, ta voda priteka iz colskega vodovoda, ta vodovod se napaja iz rezervoarja v Žerivšah. Ker se ta rezervoar prazni, se vklopijo črpalke, ki črpajo vodo iz zajetja v Orešju, črpalke porabijo veliko elektrike, ki jo tako zmanjkje za napajanje antene, zato TV slika v Žagolču in na Malem Polju oslabi, no in tamkajšnji prebivalci takrat vedo, da se Colčani umivajo. Enostavno. Nasprotno pa se je jezil eden od Colčanov - da več kot Žagolčani in Malopolčani gledajo televizijo, večje so na Colu težave z vodo.

Še zadnje dvomljivce, ki ne verjamejo, da je naša kronika resna in uradna zadeva, je gotovo prepričalo pismo predsednika naše krajevnne skupnosti, ki se je nekega januarskega dne, meni nič tebi nič, pojavilo na oglasni deski KS v Zadržnem domu. Predsednik je resno polemiziral z zapisi v tej elitni zbirki colskih dogodkov in tako dal še zadnje resno in uradno priznanje našemu načinu ohranjanja colske zgodovine - pisanju kronike. Toda - predsednik resen, publika pa nesramno v

smeh.

Ko omenimo februar najprej pomislimo na smeh in zabavo - na pust. S smehom in zabavo pa smo vstopili v ta mesec tudi člani Odbora, ki smo Pri Metki v Črnem Vrhu pripravili ponovoletno zabavo. Po dokaj zamotani proceduri, smo svoje boljše polovice, ki smo jih, začuda, povabili zraven, obdarovali s posebnimi gartrožami. Kot je znano, gartrože podeljujemo za izjemne dosežke na raznih področjih in našim življenjskim sopotnicam in bodočim življenjskim sopotnicam smo priznali izjemen dosežek - ohranitev mirnih živcev ob naših stalnih odsotnostih. Seveda ta gartroža ne more imeti tako elitnega imena kot colska gartroža, zato je dobila ime Gartroža ljubezni. Na ta način smo si, upamo, zagotovili nov bonus za nove odsotnosti in vse težave, ki jih prinaša delovanje v Odboru in okrog njega. Pst, pst!

8. februar je v koledarju zapisan kot slovenski kulturni praznik. Stara navada je, da se ob praznikih slavi pomembne stvari, ponavadi nove delovne zmage, odprtja, ipd. Tega se je zavedal tudi prvi colski podjetnik in že naslednji dan, 9. februarja, v levem zgornjem traktu razpadajočega Zadržnega doma pripravil slavnostno otvoritev prve colske privatne trgovine. Slavje je vsebovalo vse potrebne elemente: pevski zbor, govornika, hrano in pijačo. Pijača se je imenovala vino. V vinu je menda resnica, prav gotovo pa tudi alkohol. Tega pa se je šele proti jutru zavedla skupnica pevcev iz Razpotja, ki je bila seveda najprej pevski zbor, nato pivski zbor, nato samo še zbor, kmalu zatem pa že razgrajajoča drhal, ki so jo morali, sicer redki, vendar pa miru željni stanovalci Zadržnega doma postaviti na hladno.

Ko smo že pri kulturi - in to slovenski kulturi, se moramo tako ali drugače navezati nazaj na prejšnji dogodek. Znana slovenska kulturna reč je tudi pitje vina. Pa tudi slovenskih praznikov je veliko. Eden od takih je praznik v Planici, ki je nujno povezan s pitjem vina in podobnih dobrin. Gremo po vrsti.

Zadnjo soboto v marcu smo se Colčani, tokrat okrepljeni z nekaj škrplami, spet odpravili v ta slovenski romarski kraj. Mladi in malo manj mladim romarji smo se v deževnem in meglenem jutru dobre pol ure zbirali in ko se je na avtobus povzpel še Marjo z Vodic, smo ugotovili, da nas je točno osemindeset in pol in odrinili smo dogodivščinam naproti. Turobno vreme ni skalilo vzdušja v avtobusu. Zanj sta s svojo glasbo skrbela Muša in Max, na voljo je bil priročni bife, ko pa je bilo najavljeno, da bo najpopularnejši colski Primexov šofer zmolil jutranjo molitev, je bilo veselje na višku in tja proti Gorenjski je celo sonce poskoparilo z nekaj žarki skozi debelo plast oblakov.

Planica se ni izneverila svoji podobi. Na tisoče ljudi, avtomobilov, avtobusov, policajev, šankov, pijancev, reporterjev, pevcev in znancev. Menda so bili takrat tam

tudi nekateri smučarski skakalci, nekaj skakali in leteli, nekateri menda celo zelo daleč, vendar pa tega mi na žalost nismo videli, saj smo zamudili oba večerna TV dnevnika. Preveč je bilo postojank ob poti, ko so mnogi omahovali, dva, ki ju poznamo pod psevdonimoma Janc in Max, celo tako nesrečno, da sta se na Col pripeljala ritenski. Kako? V avtobusu sta v vodoravnem položaju okupirala zadnji sedež in to tako, da sta z lepšo platjo telesa - zadnjico merila proti nekdanjemu poštarju za volanom avtobusa.

Naslednji dan je bil lep in sončen. Šofer je čistil svinjak v avtobusu, mi pa smo iskali nove zabave. Majhno skupino Colčanov je navdušil TV prenos poletov na smučarski velikanki nekje na Gorenjskem in skupaj z letčim politikom in njegovim jadralnim padalom so se podali na Strmc. Izvedli so nekaj lepih poletov na Malo Polje; menda so bili to prvi poleti colskega človeka z jadralnim padalom. Zvečer so potem ob pivu družno ugotavljali, kdo je opravil najdaljši polet. Epilog je bil približno tak: Nemški letalec je v Planici poletel blizu 200 m, s Strmca pa je največ časa letel junak iz prejšnje zgodbe - namreč celih 6 minut. Za dodaten epilog pa je kasneje poskrbela njegova žena, saj ga je prepričevala, da jo njegov rekord veliko, veliko večji, saj da leti nepretrgoma že 3 dni? Tako, prvo tromesečje je za nami, na vrsti so pomladni meseci, ki jih začnemo april. V aprilu se je začel tradicionalni popis prebivalstva. Nič posebnega, le mnogi so se po dolgem času spet malce uradno nalagali. Še najbolj pa so lagali nekateri mladi in tudi malo manj mladi ob vprašanju po začasnem prebivališču. Mnogim bi namreč morali v to rubriko vpisati - Strmc 1. Ker ste začudeni, brž pojasnilo. Na tem naslovu je namreč gostilna Vodnjak in v zapušeni in mrzli dvorani tega lokala je bilo v tistem času več igralnih avtomatov, fliperjev, nogometov, biljard in celo miza za namizni tenis. Tam so velik del dneva in noči začasno prebivali številni, že prej omenjeni popisovanci in v zaprašeno in obubožno gostilniško blagajno prinašali denarce. No, ta naš kažin je plesal samo eno pomlad, saj ga je kmalu po začetku vojne z glavnim čiperjem vred pobralo.

Malce smo prehiteli dogodke, zato hitro nazaj v april, ki je značilen po marsičem, predvsem pa po muhastem vremenu. Tisti, ki na tradicionalnih pivsko-pevskih prireditvah Primorska poje gostijo najboljši colski zbor Razpotje, pa se vedno srečujejo tudi z njihovimi muhami. Tokrat so si jih zapomnili v Postojni - organizatorji so jih namreč komaj pravočasno spravili na oder v polnem številu, saj je nekaj glavnih glasov zbora na bližnjem igrišču flegma igralo košarko. Poročilo glavnega tenorja naslednji dan je bilo kratko in jedrnat - na koncertu drugo mesto, v košarki zmaga.

V maju se je spet začela živa nadaljevalka umiranja Jugoslavije. Dogodki so imeli veliko odmevov vsepovsod. V zadrego pa so postavili tudi najpopularnejšega colskega gostinca, ki je že pred časom, brez večjih ceremonij, snel sliko bivšega maršala in jo odnesel na smetišče zgodovine. Na steni ob šanku je tako zazijala moteča praznina, saj so se mnogi navadili na portret junaka socializma, slikanega v trenutku, ko podpisuje nov puf. Na prazno mesto je zato postavil veliko, čudovito sliko panorame Plitvičkih jezer. Toda nesreča ne počiva - prav kmalu se je z znanimi dogodki prav na Plitvicah spet začelo z oživljanjem Titove Jugoslavije in tudi ta slika je postala, kot

simbol nečesa, moteča in sporna.

Sredina maja je čas, ko se po tradicionalni navadi zberejo pogrebci Jugoslavije in določijo novega mrliskega oglednika. Tokrat je bila vrsta na Hrvaškem politiku Mesiću, ki pa mu pomembne funkcije niso zaupali. Užaljenega politika smo imeli priložnost videti tudi na televiziji. Svoje pa si je ob vsem skupaj mislil nekdo, ki sliši tudi na vzdevek Janc. On je bil namreč že dobrega pol meseca novo izvoljeni predsednik novo ustanovljenega colskega društva za ohranitev starih običajev z imenom Trillek. S tem je menda postal tudi colski rekorder po številu funkcij in zadolžitev in neizbežno je najmanj to, da ga večkrat omenjamo v naši kroniki.

No, Jugoslavija pa je še naprej slabela in se zvijala v smrtnih krčih. Proti koncu maja, na predzadnji petek tega meseca, so ostanki možganov gnilega beograjskega vojaškega aparata poslali krč proti severozahodu, v štajersko prestolnico. Na srečo dogodki niso prerasli v spopade in tragedijo neslutnih razsežnosti. Komaj, komaj in le za las pa smo se tragediji prav ta dan izognili na našem koncu. Po naših cestah so spet divjali rally vozniki in pomislite - menda se je prav ta dan za strokovnjaka Maxa pripravil vpoklic v rezervno. Sam angel varuh je moral imeti prste vmes, da poziv ni prišel in smo se izognili tragediji. Ali si sploh lahko predstavljate rally brez Maxa ali Maxa brez rallya.

V juniju so priprave na največji colski žur - tradicionalno Colsko nedeljo, naraščale, zato je bilo drugih pomembnih dogodkov zelo malo. Komaj toliko časa se je našlo, da je dan po izteku postavljenega roka, nategovalec volilcev svoji nategnjeni bazi pripravil obljubljeni piknik v zavetju simbolične Dolarske doline. Tako kot je bilo mnogim volilcem med letom žal, da so se pustili nategniti, pa se jih je na pikniku trlo veliko, veliko več, tako da bi si s tako številno bazo marsikdo upal kandidirati tudi kje na višjem nivoju. Toda zadeva je mimo - čevapčiči so pošli, vina je zmanjkalo in baza se je porazgubila novim nategovanjem naproti.

Kot že rečeno, za take stvari ni bilo časa, saj se je nezadržno bližala colska veselica. Kje naj se je lotimo? Lotimo se je pri datumu. Letos je namreč ime Colska nedelja pripadlo nedelji 23. junija. Dodatno ime veselice „Zadnji žur v Jugoslaviji“, pa je povedalo še dodatne stvari. Povedalo je, da je to zadnji žur, ko smo pod bremenom uboge, umirajoče domovine prisiljenijesti njene specialitete: čevapčiče, pleskavice, raznjije. Dalo nam je vedeti, da bo po tej zabavi vse drugače, da se bomo otresli bremena „Bratstva i jedinstva i nesvrstanosti“, in da bomo svobodno zadihali v samostojni Sloveniji. Še več - naši najvišji politiki so nam pomahali s šopom osamosvojitvenih papirjev in nam povedali, da postajamo svobodni, da smo postali gospodje in da nam ne bo treba več jesti čevapčičev in podobnih reči, ampak bomo lahko jedli karkoli drugega. Tudi travo - če bo potrebno seveda, kot je rekla tovarišica bivša komunistka v skupščini. In potrebno bo, kajti če pogledamo številke na plačilnih čekih in številke v trgovinah, nam vse skupaj marsikaj pove. Sicer pa smo kaj takega pričakovali že po uvodu v letošnjo colsko nedeljo. Pričeli so jo namreč Tof, Rifle in Maja. Za svoj nastop so pokasirali 17 dinarjev in pol. A je kaj čudno? Točno tako, 17 dinarjev in pol na sekundo. Na odru so se potili celih 1200 sekund ali 20 minut in naš računovodja je bil hitro lažji za 21 starih

jugoslovanskih milijard (1500 DEM).

Sicer pa je veselica potekala po ustaljenem redu. Muzika je igrala, meso se je peklo, devetsto litrov piva je teklo po grlih žejnih obiskovalcev in potem po odtočnih ceveh za vogale okrog prizorišča. Gozdenci so zapivali novo zmago, Malopoljci se utapljali v porazu, dobitki so dobivali lastnike, plesalci so plesali... Dogajanje okrog Edijeve pekarnice pa je pokazalo, kako bo v samostojni in neodvisni - independent Sloveniji. Škrple so se namreč stole za zadnje dišeče hlebce kruha. Čeprav še vedno upamo, da do tega ne bo prišlo, imamo že pripravljeno majhno tolažbo. Medtem ko se bomo, Bog ne daj, topli za kruh, nas bo nekaj manj, saj bodo tovariši prenovitelji izpolnjevali pred - osamosvojitveno obljubo in se sladkali s travo.

Čeprav je obdobje po Colski nedelji delikatno tudi za opisovanje v naši kroniki, pa moramo javnosti priznati senzacionalno resnico, da smo namreč prav organizatorji „zadnjega žura v Jugoslaviji“, Colske nedelje, nehote določili datum začetka agresije na Slovenijo. Na zelo uraden dokument - cenik - smo zapisali, da bo žur trajal stu ur.. Obaveštajci, ljudske armade so to dejstvo hitro sporočili v Beograd, tam so računali, računali in izračunali, da je stu ur malenkost več kot „četiri dana“, in tako so v sredo po Beli že hrumeli Kovačiči bratstva i jedinstva s svojim železjem. Torej, prav na območju, kjer se je odvijal zadnji žur v Jugoslaviji, se je začel tudi njen pogrebni spreved z muzejskimi tanki na čelu - Colčani pa spet v zgodovino. V zgodovino pa bo prav gotovo prišel tudi slavni Trofenfeld jazz band, ki je tik pred koncem veselice s svojim nastopom napovedal, da so bo v kratkem nekaj zgodilo. Naslov pesmi, ki so jo izvajali je bil dokaj zgovoren: „Izdali me prijatelji, izdao me brat...“

Vojne dni je preživljal vsak po svoje, eden od članov odbora jih je prespal, vsekakor pa so bili ti dnevi kar delovni. Glavni colski gasilec je pridno vrtel sireno in pozival: „V zaklon, avioni!“. Ostali krajani pa so pridno basali podstrešja s suhim senom, da bi, kot se je nekdo pošalil, hiše ob morebitnem napadu lepše gorele.

Vsake vojne je seveda enkrat konec. Tako je bilo tudi tokrat. Življenje se je počasi ustalilo, gostilne so se spet napolnile, rezervisti so dobili zamenjave, organ z Malega Polja pa nove škornje. Poletje je spet dobilo svoj smisel in začele so se priprave na tretjo zapovrstno novo mašo v naši fari. Podobno kot priprave na zadnji žur v Jugoslaviji, so tudi priprave na prvo novo mašo v independent Sloveniji potekale po ustaljenem redu in brez zastojev. Vse se je odvijalo z nekakšno rutino - okrasitev, mlajci, čiščenje, zvonjenje, snemanje, režiranje in zaviranje... Težko je sploh zapisati kaj novega ob tem dogodku. Vseeno pa smo ob Bogdanovi novi maši doživeli, da je po tolikih in tolikih letih prag naše cerkve spet prestopil vojaški škorenj. Nekateri rezervisti, ki so bili stacionirani v naši šoli, so si pač hoteli ogledati sobotni slovesen sprejem novomašnika in so prišli v cerkev. Malce so motili edino simboli na njihovih oblekah, last vojske, bratstva i jedinstva. Fante v SMB oblekah je opazilo tudi budno oko, last našega dušnega pastirja, ki je sklenil obisk vrtni. In res se je nekaj nedelj zatem procesija sv. Rešnjega telesa ustavila tudi ob osnovni šoli in na vrhu zunanega stopnišča ob priložnostnem oltarju opravila nekaj obredov. Toda zbrane vernike pogled na oltar ni nič kaj

navduševal. Prav nad oltarjem se je na bronasti spominski plošči bohotil simbol najboljšega sistema na svetu - peterokraka zvezda. No, spominska plošča je kmalu zatem izginila in celo policajev ni zanimalo kam.

Na Colu pa nismo imeli letos samo nove maše, ampak tudi srebrno mašo. Toda ta dan se je vreme pokazalo v vsej svoji grdobii. Zlobni jeziki so znali to hitro povezati z našimi Jugo-prepiri, češ da mora biti tudi zgoraj v nebesih nekaj narobe, ko niti svojim prvim podrejenim - dušnim pastirjem ne omogočijo praznovanja v lepem vremenu.

Počasi pa so se začeli naši prepiri umirjati, armada je umirala in na Colu se je spet naselilo običajno poletno mrtvilo. Eni so se odpravili na morje, drugi v hribe, še največ pa se jih ni odpravilo nikamor. Nekako v teh dneh je poseben razmah doživelo balinanje v Vrhpolju, na balinišču v hladni senci ob strugi Bele. Posebno aktivni so bili nekateri spremljevalci s Fructala, še posebno v nočnih urah, saj je balinišče tudi osvetljeno. Nekega dne so balinarji vzeli s seboj tudi človeka z največ funkcijami, ki je znan tudi kot odličen skakalec v vodo. In ker je balinišče ob strugi Bele, je pač najavil, da bo, medtem ko bodo ostali balinali, napravil dva do tri skoke s prelomom. Nad idejo so bili vsi navdušeni, hkrati pa so mu obljubili, da ga bodo, če bo lepo skočil, pripeljali s seboj tudi po prvem večjem deževju, ko bo v strugi tudi voda. Nad Vrhpoljem namreč Bela izginje v podzemlje in le ob dežju priteče tudi mimo same vasi in balinišča.

Ker je na balinišče v Vrhpolje odhajalo tudi vedno več pevecv iz Razpotja, se je nekega dne tja dol podal tudi njihov kapelnik. Toda balinišče je bilo zasedeno, saj so se po njem preganjali mladi dolgolasi fantje. Zborovodja, željan balinjanja, pa jih je že od daleč zaprosil: „Punčke, pojdite proč, stric Ivan bi rad eno zabalinal.“ Presenečene „punčke“, so ostale brez besed.

Konec avgusta je pri nas ponavadi v znamenju rokometu. Odvija se tradicionalni rokometni turnir in občni zbor kluba. Letos mineva že petnajsto leto te športne panoge na Colu in približno pol teh let klub bolj životari. Kljub novemu igrišču, kljub novemu vodstvu, kljub novemu selektorju, kljub 500 DEM naše pomoči, itd. Sploh je preveč žalostno, da bi se o tem problemu razpisali.

Vesela stvar iz tega obdobja pa je bil začetek dokončnega umika balkanske soldateske iz naše mlade države. Predpostavljani z ene in druge strani so opravljali primopredaje objektov, orožja, opreme itd. Presenetilo je dejstvo, da so ob primopredaji neke na Goriškem s pomočjo skrbne, natančne in sploh popolne vojaške evidence ugotovili, da je cel tank viška. Nekaj podobnega se dogaja tudi na colski osnovni šoli, kjer že nekaj let zapovrstjo nikakor ne morejo v svoji evidenci najti rokometnega igrišča - športni center Lipov gaj imenovanega. Tako lahko vsaj sklepamo po tem, da jim ni do sedaj uspelo narediti niti ene akcije za njegovo vzdrževanje. Še dobro, da ga vsaj uporabljajo. Medtem ko se je armada umikala, pa se je s sedeža Evropske skupnosti vedno bolj širila novica, da utegne biti naša mlada država kmalu tudi uradno priznana. Gotovo moramo imeti Slovenci tam kakšne veze, si je ob tem mislil marsikdo. Ugibali nismo dolgo, saj smo ugotovili, da eden od visokih evropskih funkcionarjev izhaja iz Slovenije. Ste začudeni? Prav gotovo pa boste zaprepadeni,

ko vam bomo povedali za mnenje agentov Odbora. Trdijo namreč, da ima omenjeni visoki funkcionar svoje korenine nedaleč od Cola - v Podkrajju. Je član visoke evropske organizacije - Sveta Evrope in, ja, prav ste prebrali, izhaja neke iz okolice Podkrajja, saj se kliče Jacques Poos.

Življenje seveda teče naprej, mi pa smo se prebili do septembra, ki je čas za Angelsko nedeljo, Vipavsko trgatve, za začetek jeseni in s tem že v uvodu omenjenih posezonskih razprodaj. Za razprodaje so najbolj dovtetne naše Alpinke. Tam zelo hitro izvedo za vse pocenitve in ugodnosti, kaj se spleča, kaj ne, itd. No, in prav kmalu se je iz tega obrata razširila vest, da ima Lučo gate za sto milijonov - na razprodaji seveda. Novica na žalost ni preverjena, saj so zaloge prehitro pošle in so bili tudi agentje Odbora prepočasni. Sicer pa je prihajala iz tega obrata prav v jesenskih dneh zelo spektakularna novica. Da vas ne bo spravila na tla, vam jo bomo posredovali bolj počasi. Verjetno ste že slišali za Imeldo Marcos, vdovo po bivšem filipinskem diktatorju Marcosu. Znana je po bogastvu in marsičem drugem, predvsem pa po svoji ogromni zbirki čevljev, ki šteje preko 3000 parov, kar je svojevrsten rekord. Po omenjeni novici iz Alpine, naj bi ta rekord prav kmalu dohitel nihče drug kot naš obrambni minister Janša. Alpinke namreč napovedujejo, da bodo v kratkem začele s proizvodnjo „šulnov za Janšo“.

Velja omeniti, da agresija na Slovenijo, hvala Bogu, na Colu ni povzročila skoraj nobene škode. Nekaj škode pa je povzročil poznejši ukrep - zapora zračnega prostora, ki je prizadel tudi Malopoljskega orla in najbolj znanega puškarja. Mimogrede - prav v poletnih mesecih je njegova obrt najbolj cvetela, saj je razneslo skladišče orožja v Črnem Vrhu. Ko se je delo nekoliko poleglo in bi lahko s kolegom Robertom spet raztegnil svoja jadra, pa je, kot že rečeno, udarila prepoved in zapora zračnega prostora nad 6000 metrov. No, saj bi še letela, ampak da bi jima pri tem nekdo omejeval višino - to pa ne. Njuno načelo namreč pravi: „Kdor visoko leta, ima lep razgled.“ Sicer pa je postal zračni koridor nad Strmcem kar precej natrpan: dva domača zmajarja, letelci politik s svojo rjuho, pa nekaj letelcih Škrpl in mahokrilci z ljubljanskega konca - močvirniki imenovani. Domorodci Malopoljci upajo, da bo ta letelca armada še dolgo srečno tlačila travo le z nogami, ne pa tudi s kakšno glavo. Menda pa je prišlo ob neupoštevanju zračnega desnega pravila že do prvih preprirov v zraku, ki pa zaenkrat še ne prerasčajo v kaj hujšega. Sicer pa je vedno na preži in v pripravljenosti tudi budno oko pravega malopoljskega organa.

Po umiritvi razmer po junijski vojni so se spet oglasili naši stari prijatelji iz naročniškega oddelka RTV Slovenija. Nad nas so stalno pošiljali izterjevalca dolgov, do katerega pa smo ostajali več ali manj hladni. Zadnjo novico s tem v zvezi je agentu kronike zaupal sam izterjevalec dolgov, ki je dal odpoved svoji nevhvaležni službi.

Omenili smo, da se začnejo v jeseni krajšati dnevi, to jesen pa se je začela krajšati tudi vrsta zvezne vojske v Sloveniji. Vojaki in oficirji so zapuščali kasarne, karavle, skladišča, domove JLA in mnoge druge objekte z „družo Tito, mi ti se kunemo“ in podobnimi gesli. Ob vsem tem pa se lahko Colčani žalostni in razočarani tolčemo po glavi. Le pomislimo lahko, kako lepe, urejene

in seveda popolnoma nove objekte bi nam vojska zapustila v Dolarski dolini. Tam bi lahko uredili disco, oziroma karkoli bi nam srce poželelo. No, da se bolje razumemo, kakor bi pač odločili vrhovi naše KS. Ko že omenjamo vodstvo naše KS, moramo omeniti, da se je lani nastali spor z mladino letos polagoma rešil. Sploh je bilo letošnje leto za KS kar uspešno, saj je uspela pomembna zadeva. Uspelo je, da so se pobožne želje za ureditev razpadajoče mrliške vežice končno začele uresničevati, saj je že v lanskim kroniki omenjena zavora popustila in mrliška vežica se je sesula, kot bi jo zadeli naši vojniki vazduhoplovci.

Vodstvo KS pa je svoje sile usmerilo na novo delo. Namesto graditve nove mrliške vežice so začeli z nesmiselnim delom - popravilom na pol podrtga zidu okrog pokopališča. To delo je seveda nepotrebno trošenje truda, časa in denarja, saj že ljudska modrost pravi, da je postavljanje ograje okrog pokopališča velik nesmisel, saj od tam ni še nihče pobegnil.

Toda, o vsem skupaj bi mogoče imel drugačno mnenje naš grobokop. Nekega dne je pri enem od colskih šankov pocukal za rokav agenta Kronike in zahteval, da tudi njegov slučaj najde mesto v tej zbirki dogodkov. Na pokopališču je namreč zmanjkala njegova lastna lopata. Povpraševal je naokoli in vse živo preiskal - brez uspeha, in prišel je do skrajno shrlljivega zaključka - mrtvi krađejo. Sklenil je, da se ne bo obril, dokler se lopata ne vrne. No, in lopata se je po prvih pogankih brade vrnila nazaj. Očitno se je - ta pravi ustrašil njegove kosmate pojave.

O kvartopircih nismo že dolgo nobene rekli. Medtem ko so rufarji vztrajni in ob sobotah in nedeljah redno mečejo hudičeve podobice in obračajo tolarje, pa je s tršiljarji slabo. Zelo, zelo poredko se posedejo za mizo s kartami v rokah. Nad tem so se zamislili gostinci pri Tratniku in predvsem za lenobne tršiljarje nabavili igralni avtomat, kjer ni potrebno po rokah valjati prešlatanih kart, ni potrebno misliti, ampak le pritiskati na gumbe. Toda ta igralni aparat veliko jemlje in malo daje in je tako preveč podoben našemu bivšemu Jugo - državnemu aparatu.

Letošnje t.i. povojno obdobje je bilo bolj skromno z različnimi prireditvami, koncerti in zabavami. Colčani smo do prvega takega dogodka čakali prav do zadnje nedelje v oktobru. V naši farni cerkvi smo pripravili koncert slovenskega, mednarodno priznanega Big Ben Hit Quarteta. Kvartet se je proslavil s svojimi interpretacijami črnskih duhovnih, pravoslavskih, še najbolj pa seveda domačih pesmi. Toda spet se je pojavila naša znana Zavora in fantje iz kvarteta so morali svoj prvi nastop v neodvisni in samostojni Sloveniji na Colu odpeti v nam tujih - jezikih angleške in ruske. Domače, ljudske, pristne slovenske pesmi je stroga Zavora cenzurirala in jim ni dovolila v zavetje farne cerkve.

Sklad za nakup novih cerkvenih orgel se le počasi veča. Poznavalci pravijo, da manjka še približno polovica denarja. Darovalci pa se že pripravljajo na novo zbiralno akcijo, saj bo po namestitvi novih orgel treba zbrati denar tudi za nov cerkveni zbor, saj sedanji na žalost vse prevečkrat škripa, podobno kot stare orgle iz domobranskih časov. Ker pa bo formiranje novega cerkvenega zbora gotovo prehud udarec, bomo denar iz tega sklada raje namenili za dnevnice, kilometrine in nagrade sedanjim pevcem in pevkam, da bodo z večjim

veseljem prihajali na nujno potrebno vaje. S tem se bo gotovo strinjal tudi nesrečni zborovodja, po pogankih na bradi tudi Gallus imenovan, ki mora tako ali drugače krpiti luknje v zboru. Ni kaj, denar je sveta vladar, to geslo ni izmišljeno in povedano tja v en dan. Vse je usmerjeno v pridobivanje denarja - eni tako, drugi drugače. Eni prisegajo na Fair play, drugi pravijo, da je glavni vir zaslužka izvoz. Slednjega so se končno zavedli tudi nekateri Colčani in najbolj popularen colski rokometaš, med prijatelji Fele, je sklenil sebe in svoje znanje rokometu izvoziti v Španijo. Zakaj je izbral ravno Španijo in ravno zimski čas, vedo povedati njegovi najbližji in prijatelji, ki poznajo njegovo strast do toplega podnebja. Upamo, da mu bodo v južni Španiji, precej blizu vroče Afrike, temperamentne domačinke in toplo podnebje grele mrzle gorjanske kosti.

Tu pri nas je namreč čas zime, mraza, dolgih noči, čas, ko se staro leto poslavlja, čas, ko imamo novoletne aktivnosti, ko smo tik

pred Evropo 92. Skrajni čas pa je, da tudi Kroniko počasi zaključimo.

Omenimo le še letošnji obisk Miklavža. Vsi vedo, da je to zelo star mož, ki ga leta že zelo zdelujejo. Včasih tudi kakšno skuha in letos se mu je zanimiv slučaj zgodil v Gornjem Colu. V veži pripravljena darila so njegovi spremljevalci prinesli v nadstropje, kjer jih je težko pričakoval otrok. Toda Miklavž je ugotovil, da so angelčki raztreseni, saj so zelo pomembno darilo pozabili v veži. Hitro je najbližjega angelčka poslal po darilo, ki v veži stoji pokonci. Angelček je pohitel in ker je v veži štala pokonci sestavljiva omara, jo je pač pritovoril v nadstropje... Problem so potem hitro rešili, Miklavž pa je nemoteno nadaljeval svojo pot.

Sedaj pa prav zares končajmo...

V bodočnosti se bomo verjetno spet na veliko srečevali z revnimi in bogatimi, zato zaključujemo nekako v tem stilu. Pravijo, da je revež vedno revež. Namreč, ko je bila inflacija najvišja, so reveži varčevali denar, bogataši pa

so zidali nove hiše. Ko smo vozili na parne in neparne številke, so reveži nekajkrat na teden hodili peš, bogataši pa so kupili še en par - nepar avto. Ko smo kupovali bencin na bone, so reveži spet šparali in se gnetli na avtobusih, bogatašem pa so boni od kdo ve kje ostajali. Ko so začele svoj pohod italijanske penzije, so jih v glavnem dobili bogatejši, ko so začeli razprodajati družbeno lastnino, so reveži nemočno vzdihovali, bogati pa flegma nakupovali in nenazadnje - ko se je začela evforija fair play denarne igre, so se reveži obrisali pod nosom, bogataši pa množili svoje bogatstvo. Torej - revež je vedno revež, deni ga v grič ali dolino. Nekdo se je slikovito in malce grobo izrazil: „Če bi bil drek kaj vreden, reveži še riti ne bi imeli.“

Želimo, da bi bilo v novem letu, v Evropi 92 čim manj revežev. Na svidenje naslednje leto.

Agentje Odbora

COLSKA GARTROŽA

Colska gartroža je priznanje, ki ga člani društva Trillek vsako leto podelimo na novoletni proslavi. To je priznanje, ki ga nosimo v sebi, svojih srcih. Ni zvence, je pa iskreno! Priznanje, ki ga imamo čast podeliti letos nosimo že dolgo v sebi. Čast ga imamo podeliti človeku, ki je prišel med nas pred štirinajstimi leti. Zdel se nam je nekako nenavađen, drugačen. Začel se je zanimati za nas, za naše prednike, izročila in običaje. Pokazal nam je pot do boljšega poznavanja naše vasi, naših odnosov, nas samih. Prebudil je tiste potencijale, ki so ležali skriti v nas, nas naučil, kako jih izkoriščati ter poskrbel, da so ostali zapisani za poznejše rodove, nam pa v ponos in spodbudo.

Z izdajanjem Javorovega lista, še bolj pa s knjigo Javorov hudič pa je ime našega kraja ponesel preko občinskih meja. Izdatno pomoč nam je nudil tudi ob nastanku Colskega časnika in postal skoraj nepogrešljiv sodelavec.

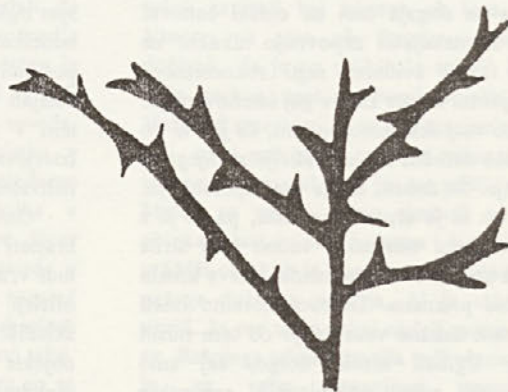
Zato si pridržujemo pravico, da za dobitnika Colske gartrože za leto 1991 proglasimo gospoda Franca Černigoja.

COLSKI TRN

Tako kot vsako leto, nam tudi letos podelitev colskega trna povzroča veliko preglavic. Le da tokrat problem ni v tem, komu bomo trn podelili, pač pa v tem, kako ga bomo podelili, kajti o tem, da si trn zasluži jugoslovanska armada ni nobenega dvoma. S svojim nastopom in ravnanjem v začetku poletja je vnesla med ljudi podobe in občutke, katerih si nikoli nismo želeli videti, ne doživeti.

Ker pa v Sloveniji že nekaj časa ni več predstavnikov jugoslovanske armade, se je pojavilo vprašanje, komu bi priznanje izročili. Po nenapisanem pravilu mora namreč dobitnik priznanje sprejeti na novoletni proslavi, kar pa je v tem primeru nemogoče. Zaradi vseh zgoraj naštetih stvari, smo se v uredništvu Colskega časnika odločili, da letošnjega Colskega trna ne podelimo. Vsi drugi negativni dogodki so namreč daleč v senci agresije na Slovenijo.

POGLED SKOZI FOTOGRAFSKI OBJEKTIV

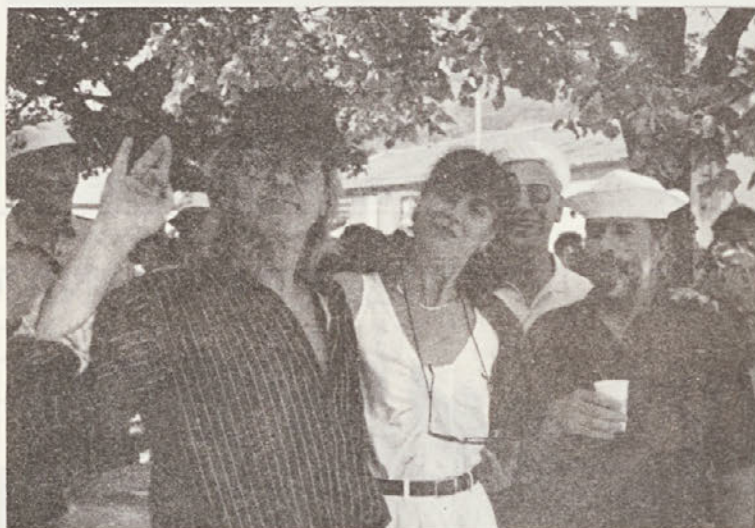
Fotoreportaže o nekaterih dogodkih

COLSKA NEDELJA 1991

23. Junija 1991 - „ZADNJI ŽUR V JUGOSLAVIJI“

Žur stu ur: Tone, Koko, Marjo, Kraševce, Stano in še en Marjo

Od „zadnjega žura v Jugi“ so imeli največ korist-Tof, Maja in Rifle

Tudi letos je bilo veliko zanimanja za tehtanje pršuta

Gozdnici nezadržno zmagujejo. Kaj pa drugo leto? Vse foto Toni K.

POGLED V OŽIVLJENO EDIJEVO PEKARNO

Edijeva pekarna je zopet oživila

Edi je v pekarni spreten kot nekoč...Vse foto Simon Š.

Hlebci so oblikovani in pripravljeni za peko. Ediju sta pomagala mojster Rojc in Robert. Delo je potekalo brezhibno.

Topli dišeči hlebci so povabili pred pekarno veliko ljudi. Drugo leto bo potrebno več testa. Bog vam daj zdravja, Edi! Vse foto: Simon Š.

IZLET V PLANICO, 23. Marec 1991

Kaj skakalci, kaj velikanka - v Planici je najbolj važna veselica

Naporen dan je bil in del posledic je viden. Foto Sandi Š.

KONCERT V CERKVI SV. LENARTA NA COLU

Big Ben Hit quartet in MPZ Razpotje Col

Koncert je pričel MPZ Razpotje Col...

...nadaljeval pa Big Ben Hit quartet, ki je navdušil. Foto: Toni K.

PONOVOLETNI ŽUR ODBORA

Gostilna Metka, Črni Vrh, 2. Februar 1991

Mi že vemo zakaj „Gartrože ljubezni“. Pst, pst,...!?

Za pravilni potek je skrbela stroga komisija. Foto: Anton T.

SREČANJE Z MLADINO V KANALU

Sobota, 5. Oktober 1991

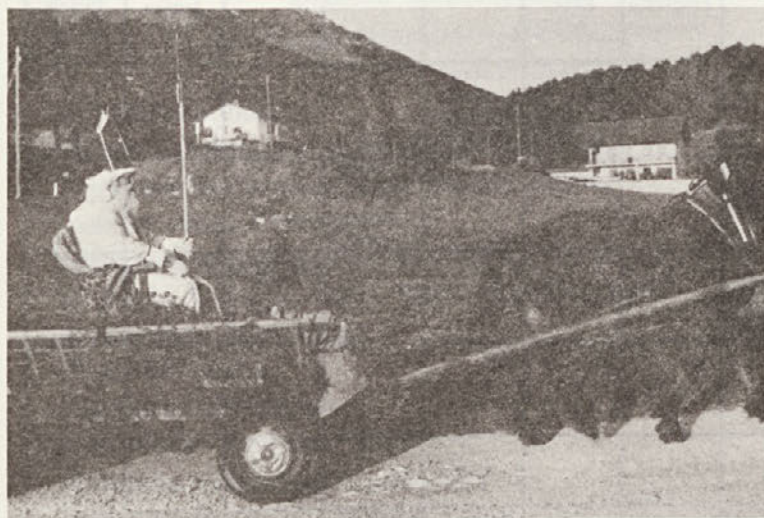

Gasilska v Kanalu. Stojijo: Hišnik, Janko, Janko, Puc, Lučo, Lampe, Koko, Peter. Čepijo: Matjaž, Darjo, Simon, Romana, Matej, Alenka, Brigita, Buba, Patricija, Sandi. Foto: Miran Ipavec

Srečanje smo začeli v nogometu. Spet posnetek za zgodovino: Hišnik v akciji. Foto: Sandi Š.

MIKLAVŽEVANJE na Colu, 5. December 1991

Miklavž se je tudi letos pripeljal na Col s konjsko vprego.

Tako pa je bilo pri Tekcu v Žagoliču.

Foto: Marjan P.

Rešeno križanko izrežite ali prepišite in pošljite na naslov: Društvo TRILLEK, 65273 Col, najkasneje do 31. januarja 1992. Izžreball bomo tri nagrade: 1. nagrada: 500 SLT, 2. nagrada: 300 SLT, 3. nagrada 200 SLT. **VELIKO SREČE !!!**

[illegible]

GUGLANJE PO COLU

Colčane obveščamo, naj se nikar ne vozijo z mestnim avtobusom v Novi Gorici, ker se je le ta podražil za 10 000%. Šifra: Sam nje puvj'dt muojmu muži.

Uredništvo Colskega Časnika daje celoletno naročnino tistemu bralcu, ki bo pravilno uganil datum, kdaj bodo izginile smeti s prostora ob novem kamionskem parkirišču. Šifra: Prvi sneg prekril je breg.

Zračni prostor nad Malim Poljem je spetje zopet odprt, malopoljskega orla so namreč že sneli z drevesa. Šifra: V gipsuje topleje.

Obenem pa obveščamo, da se je colskim zrakoplovcem pridružil star znanec gorjanskega neba, tokrat z motorno eskadriljo. Šifra: Leteči traktor - Utva.

Jeseniški komunalci bodo skupaj z nevarnimi odpadki na Madžarskoposlali tudi kos jeseniškega ozemlja, ki so ga posecali colski romarji v Planico. Šifra: Smrdelo je bolj, kot v bosanskem naselju.

Obvestilo za vse, ki se odpravljate na prvi randi. Nov priročnik za te namene je Mozrtov Requiem (Maša za umrle). Šifra: Ljubezen ima čudna pota.

Tudi močna burja ni prišla do živega novim angelskim krilom, ki jih je prav v ta namen izdelal mojster iz bizanca. Šifra: Pleh je pleh.

Tukaj sedeči (lačen in žejn) ne ubogam svojega malega strica (lačnega in žejnega) in mu ne grem po telesno hrano. Šifra: Kline, pa tak ta mal nečak.

Sekretar ene najmočnejših strank je zelo dober učenec. V dobre pol

ure se je naučil kričati tako, kot kriči baza. Šifra: Važna sta dobra učitelja.

Na družabnem in tu pa tam tudi športnem srečanju v Kanalu smo lahko pili po mili volji, kajti nad nami je bedel organ z Malega Polja. Šifra: Dobro je imeti dobre veze.

Prvi colski podjetnik daje svojo trgovino v najem najboljšemu ponudniku. Šifra: Zakaj bi se potil, makaronarji so slabi hazarderji.

Colski starši prosijo pristojne organe, naj, za božjo voljo, že nehajo pošiljati ankete o vpisu otrok v vrtec. Šifra: Naš mulc je šel včeraj k vojakom.

Veljak stranke je zopet uveljavil svoj prav, Šifra: Vedno se praska tam, kjer ga ne srbí.

Vse zainteresirane, ki želite vstopit v eno najmočnejših strank obveščamo, da so se spremenili pogoji vpisa v stranko. Namesto članarine mora zainteresirani pojesti tri pare klobas, starih tri leta in ostati živ. Šifra: Pohitite, klobas je še za deset vpisnikov.

Ta drugi najboljši colski fotograf prosi izginule osebe iz skupinske fotografije, da se pojavijo na dodatnem snemanju. Šifra: nekateri abrahamovci se zama išečejo na fotografiji.

Najlepši član ene najmočnejših strank pravkar sporoča, da je prihod na kavč do nadaljnega odložen. Šifra: Pridem ob 3.h.

PROPAGANDA

Gostilna <i>TRATNIK</i> , Col	Bife <i>ŠTEFANČIČ</i> , Col
Hladnik Milan, <i>ELEKTROMECHANIKA</i> , Col	Žejn Janko, <i>MIZARSTVO</i> , Col
Vidmar Miran, <i>EL. INSTALACIJE</i> , Žagoljč	Česnik Alojz, <i>STREŠNO KLEPARSTVO</i> , Col
Curk Božidar, <i>MIZARSTVO</i> , Col	Alpina Žiri, <i>OBRAT COL</i>
Trošt Lucijan, <i>TRGOVINA MEDO</i> , Col	Čuk Milka, <i>FRIZERSKI SALON</i> , Col

COLSKI ČASNIK

izdaja

Društvo **TRILLEK**
društvo za ohranitev starih običajev.

Uredniški odbor:

Glavni in odgovorni urednik: *Sandi Škvarč*

Računalniško postavljanje: *Marjan Peljhan*

Lektor: *Franc Černigoj*

Strokovni sodelavci: *Lucijan, Simon, Matjaž, Janko*

Ž, Janko Š, Janez, Matej, Darjo, Damjan, Silvo

Naslovnica: *Silva Copič*

Tisk: *ZIP Solkan*

Naklada: 300 izvodov

Številka: 4/ december, 1991

Redakcija zaključena 21. 12. 1991

ZAHVALA

Uredniški odbor Colskega časnika izreka Zahvalo vsem, ki ste omogočili izid 4. številke Colskega časnika. Posebno se iskreno zahvaljujemo gospodu *Francu Černigoju*, ki nam pomaga s strokovnimi nasveti.

Zahvalo smo dolžni še:

- Copič Silvi
- Pokrajinskemu muzeju Nova Gorica
- Osnovni šoli Col
- LDS Ajdovščina
- PTT podjetju Nova Gorica
- Vsem ljudem dobre volje

Page

